



# DEMOKRACIJA

Samosvoja zunanja  
politika predsednika  
države je zahtevala prvo  
žrtev – v sudanskem  
zaporu je pristal njegov  
odposlanec Tomo Križnar.

## DRNOVŠKOVA SUDANSKA GREŇČICA

ISSN 1408-0494



9 771408 049069

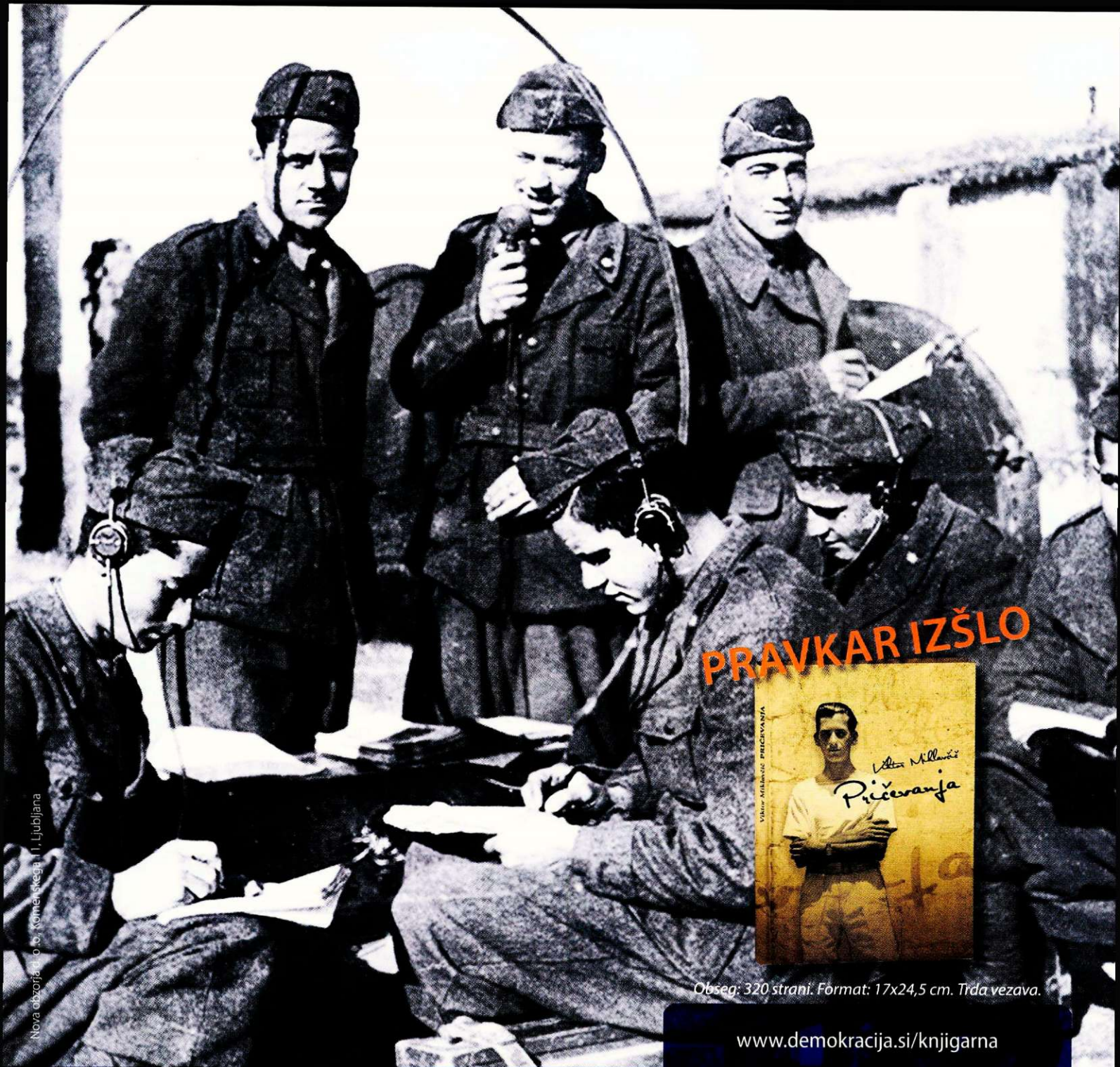


INTERVJU

**Robert Časar**

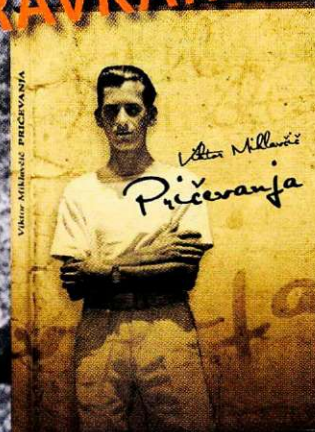
Z velikimi načrti doma in na tujem





Nova izdaja: 1. 1. 2011, Ljubljana

**PRAVKAR IZŠLO**



Obseg: 320 strani. Format: 17x24,5 cm. Trda vezava.

[www.demokracija.si/knjigarna](http://www.demokracija.si/knjigarna)

# Viktor Miklavčič PRIČEVANJA

Avtor se spominja mladosti za časa fašističnega terorja na Primorskem, boj v 2. svetovni vojni v italijanski in jugoslovanski kraljevi vojski ter sanj, ugaslih v udbovsem zaporu, o pravičnejši družbeni ureditvi v Titovi Jugoslaviji.

**Cena knjige je 4.900,00 SIT / 20,44 EUR.** Naročila sprejemamo po e-pošti [knjigarna@demokracija.si](mailto:knjigarna@demokracija.si) ali po telefonu **01 230 06 66**.

Plačilo po veljavni ceni Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV. Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR je 239,64 SIT.

knjigarna  
**DEMOKRACIJA**





# Nenadejana pomoč

Metod Berlec

„Leto 1918 je bilo eno izjemno nenavadnih v slovenski zgodovini. Razrušila se je več kot pol tisočletja trajajoča habsburška monarhija. Skrčilo se je skoraj tisočletno Ogrsko kraljestvo. Nastala je Slovenija, ki je dotlej uradno ni bilo v upravi in geografiji ter politiki. A je bila ob vsi Primorsko, večino Koroške in del Kranjske. Pridobila pa je, po skoraj tisočletju, Prekmurje in tako imenovane ogrske Slovence.“

(Predsednik vlade Janez Janša na državni proslavi ob priključitvi Prekmurja Sloveniji)

Konec prve svetovne vojne je pomenil za slovenski narod čas velikega olajšanja, pričakovanja, novih strahov in razočaranj. Nastajajoča Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ni bila mednarodno priznana. V težkem položaju je bila predvsem zaradi nedoločenih meja. Njena vojska je nastajala v precejšnji meri spontano, na kar kaže vojaško posredovanje na Štajerskem pod poveljstvom generala Rudolfa Maistra. Ker so takratni voditelji Države SHS upali, da bodo s pomočjo Kraljevine Srbije zavarovali njene meje, so privolili v relativno podrejeno združitev – nastala je Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (kasneje Kraljevina Jugoslavija). Upanja Slovencev se žal v pretežni meri niso uresničila. Italija, ki je na stran antantnih (zmagovalnih) sil stopila z zamudo, je v skladu z londonsko pogodbo dobila Primorsko, del Kranjske, Istro in Dalmacijo. Za Koroško so se naši predniki dobro bojevali. Skupne slovensko-srbske enote pa so celotno celovško kotlino prepozno zasedle. Na pariški mirovni konferenci so se zato odločili, da bo o usodi tega ozemlja odločal plebiscit, ta pa se je za Slovence slabo končal.

Drugače se je razpletlo določanje meje slovenskega ozemlja na njenem severovzhodnem delu. Vprašanje slovensko-madžarske meje in s tem zahteva po združitvi Prekmurja z Slovenijo je bilo resneje postavljeno šele med prvo svetovno vojno, in sicer v Pariški spomenici jugoslovanskega odbora zaveznikiškimi vladam maja 1915 in v Krfski deklaraciji julija

1917. Oktobra 1918 je v okviru Narodnega sveta za Štajersko že deloval poseben referat za Prekmurje. Hkrati so si sami Prekmurci na čelu s slovenskimi katoliškimi duhovniki močno prizadevali za priključitev matici. Z njo so se povezovali in ustanavljali narodne svete. Prekmurci so množično sodelovali na slovesnosti ob razglasitvi nastanka Države SHS v Ljutomeru 3. novembra 1918 in tudi na nekaterih drugih. Na omenjeni slovesnosti je predstavnik Prekmurcev prebral izjavo, da se želijo ogrski Slovenci združiti z brati onstran Mure v narodno državo. Ker je na Madžarskem leta 1919 izbruhnila komunistična revolucija (in s tem tudi v Prekmurju) pod vodstvom Bele Kuna, je vrhovni svet pariške mirovne konference 1. avgusta istega leta privolil, da jugoslovanska vojska zasede Prekmurje skupaj s prostovoljci Sokolske legije. Pokrajina je z mirovno pogodbo, sklenjeno v dvorcu Trianon pri Versaillesu junija 1920, uradno postala del Kraljevine SHS. Ozemlje, naseljeno s porabskimi Slovenci, je žal pripadlo Madžarski, ki je bila sicer velika poraženka prve svetovne vojne. Kot glavna naslednica ogrskega dela poražene habsburške monarhije je izgubila veliko ozemlja, naseljenega z Madžari. Predvsem boleča je bila izguba Transilvanije, ki je pripadla Romuniji. Pomembno je na vse to vplival tudi izbruh revolucije na Madžarskem po zgledu oktobrske revolucije v Rusiji. Ker je bil strah pred širitvijo revolucij in komunizma v tistem času velik, so se antantne sile odločile, da z vojaško intervencijo zadušijo komunistično revolucijo na Madžarskem in jo pri tem tudi ozemeljsko omejijo. Zato so prisluhnili slovenskim in jugoslovanskim predstavnikom na pariški mirovni konferenci, ki so jim dokazali, da je Prekmurje večinsko naseljeno s slovenskim prebivalstvom, hkrati pa zagotovili, da bodo to pokrajino očistili komunizma.

Komunizem je Slovincem prizadejal veliko gorja. V primeru Prekmurja pa nam je njegov pojav v ogrski polovici razpadle habsburške monarhije, če smo nekoliko cinični, celo koristil. ■

Komunizem je Slovincem prizadejal veliko gorja. V primeru Prekmurja pa nam je njegov pojav v ogrski polovici razpadle habsburške monarhije takoj po prvi svetovni vojni, če smo nekoliko cinični, celo koristil.



## UVODNE STRANI

- 9 Postopno trganje popkovine  
10 **Pogledi:** Besede in dejanja  
11 **Kolumna:** Islam in ateizem

## POLITIKA

- 12 Žrtev banana diplomacije  
14 Državno priznanje Prekmurju  
16 Kandidati za župane v mestih  
18 Težke delovne razmere tožilcev

## GOSPODARSTVO

- 20 Prikrita nelikvidnost  
22 Optimizem se vrača

## SLOVENIJA

- 24 Varčevanje in bivanjska draginja  
26 Mize končno prihajajo  
28 85 let gorniškega kluba Skala

## TUJINA

- 30 Skomine po prelepem Pacifiku  
32 **Globus:** Ptičja gripa v ZDA  
33 **Tuji tisk:** Ne znajo jezikov

## INTERVJU

- 34 Robert Časar

## NEKOČ IN DANES

- 38 (Ne)cenzurirani Janez Trdina  
41 Naravni zakladi Brda  
42 **Naši kraji:** Novo mesto

## KULTURA

- 46 Opojnost poezije in briškega vina  
47 Tihožitja in pokrajine

## OGLEDALO

- 48 **Film:** Bela Masajka  
50 **Avtomobilizem:** Razlika je v črki  
52 **Znanost in tehnika:** Trije novi planeti?  
54 **Šport:** Oblakove neizpolnjene obljube  
56 **Črna kronika:** V umobolnici do konca življenja  
58 **Rumeno:** Festival domače zabavne glasbe  
60 **TV Kuluar:** Pot vodi tudi nazaj...  
62 **Kronika časa:** Nemci za Slovenijo  
66 Preverjen kader LDS

## DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 434 54 48 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Gregor Drnovšek, Lucija Horvat, Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

## 34 Intervju: Robert Časar



V Luko Koper vozi 35 različnih ladjarjev, večjih in manjših. Toda nevarno je enega od njih spustiti preblizu, lahko bi odgnal druge. Zato je to dvorezen meč. Ne smemo se igrati s strankami, kajti Luka Koper je v svetovnem merilu majhna. Zato si ne moremo privoščiti, da bi kaj dosti izbirali, katere tovore bomo sprejeli in katerih ne.

## 12 Žrtev banana diplomacije

Samosvoja in z državnimi organi neusklajena zunanja politika predsednika države Janeza Drnovška je zahtevala prvo žrtev. V sudanskem zaporu je že več kot mesec dni zaprt Drnovškov posebni odposlanec Tomo Križnar.



## 14 Državno priznanje Prekmurju

Potem ko je lani slovenska vlada s proslavo počastila obletnico priključitve Primorske matični domovini, je v petek, 18. avgusta, podobno praznovanje pripravila tudi v Prekmurju.

## 24 Bivanjska draginja

Jeseni se začne nov krog varčevanja v nacionalni stanovanjski varčevalni shemi. Stanovanja so v mestnih središčih, sploh v prestolnici in njeni okolici, razmeroma draga, kar velja tudi za druge nepremičnine. Podobno je na slovenski obali, nekoliko drugače je v drugih delih Slovenije.



Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 SIT / 2,29 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor  
Poština plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Fotografija na naslovnici: iStockphoto, Bor Slana





# Proces je vodilo ustrahovanje

Peter Avsenik

**Z Mirom Petkom, nekdanjim novinarjem Večera, danes pa poslancem DZ iz vrst SDS, smo se pogovarjali o oprostilni sodbi peterice, obtožene brutalnega napada nanj pred dobrimi petimi leti. Govorili smo tudi o bližajočih se lokalnih volitvah.**

**Oprostilna sodba za obtožene v t. i. procesu desetletja je bila nedavno razglašena tudi na Višjem sodišču v Mariboru. Kakšni bodo vaši nadaljnji koraki in ali še vedno upate na za vas ugoden razplet sodnega procesa?**

Upam, da bo vrhovno državno tožilstvo vložilo zahtevek za varstvo zakonitosti in da se bo vsaj po tej plati dosegel epilog. Menim pa, da je to, kar se je v zadnjih letih dogajalo in se še dogaja v Murski Soboti, sramota.

**Zgodba torej še ni končana.**

Menim, da zadeva še ni čisto končana, čeprav je upanja na kakršen koli epilog, ki bi bil v korist pravici, vse manj glede na potek procesa vse od prvega dne, ko policija zadeve ni vzela resno, do tega, da je prepozno prišlo do prenosa v Maribor, kar seveda spet ni bilo dobro ... Najbolje bi bilo, če bi to prevzela posebna tožilska skupina, vendar takratna generalna državna tožilka Zdenka Cerar v to ni privolila.

Slovenjgraška tožilka Štumbergerjeva je namreč takratni voditeljici posebne tožilske skupine oziroma skupine tožilcev za posebne zadeve Jožici Boljte Brus dejala, da ima zadeva dovolj elementov organiziranega kriminala, in predlagala, da bi zadevo prevzela skupina tožilcev za posebne zadeve. Na eni od zadnjih sej parlamentarne preiskovalne komisije, ki preiskuje delo slovenskih tožilcev, je Boljte Brusova to po-

trdila in omenila, da je takratna generalna tožilka Zdenka Cerar ta predlog zavrnila. In to je stvar, ki jo bo treba v prihodnjih letih še raziskati.

**Menite torej, da nekateri sodniki niso bili dovolj usposobljeni za ta primer?**

Ne. To je pač kompleksna zadeva od organov pregona, policije in tožilstva pa vse do sodišča. Vsi ti členi so v tem primeru zatajili.

**Sodišče je sodbo razglasilo sredi poletja, ko so ljudje manj pozorni na aktualno dogajanje. Bi bilo lahko to po vaše povezano z odvrčanjem medijske pozornosti?**

Tudi to. Glede razsodbe oziroma obrazložitve, ki je jaz osebno še nisem dobil (članek je bil v tisk oddan pretekli četrtek, op. a.), pa menim, da so jo napisali odvetniki obtoženih. Nato se je le še čakalo na konec sodnih počitnic, ko pa je sodnik prišel z dopusta, se je pod to razsodbo samo podpisal. Druge realne razlage nimam; sodba je bila napisana 4. avgusta, nato so jo po svojih kanalih takoj posredovali v javnost, obrazložitev pa je prišla na dan šele včeraj. To je še en dokaz, da pravna država ne deluje.

**Je torej mogoče sklepati na korupcijo sodstva?**

V bistvu sta ves proces od začetka pa do konca, ki smo mu zdaj priče, vodila denar in

ustrahovanje. Resnica in pravica sta pri tem imeli obrobno vlogo.

**Zaradi nepridobljenega posla z oklepniki in nekaterih kadrovskih menjav ste se odpovedali kandidaturi za mežiškega župana. Vas nekatere poteze vlade oddaljujejo od sodelovanja s koalicijo?**

Ne, nikakor ne. Kakor sem nekdanj kot novinar napisal tisto, kar sem mislil, tako zdaj povem, kar mislim. Zdajšnje razmere na Koroškem, ko so ljudje nejevoljni, ker se obeta izguba delovnih mest, so takšne, da je gotovo neprijetno iti na volitve. Drugi razlog pa je, da je minister za delo, družino in socialne zadeve Janez Drobnič predlagal v svet Centra za usposabljanje, delo in varstvo v Črni na Koroškem človeka, ki daje alibi Koludroviču – Uroša Prikla. S takimi kadrovskimi potezami se preprosto ne morem strinjati.

**Bližajo se jesenske lokalne volitve. Kakšna so pričakovanja vaše stranke na Koroškem?**

Stranka pričakuje precej boljši izid kot na zadnjih lokalnih volitvah in menim, da so ta pričakovanja tudi realna. Vsaj kar se tiče Koroške, ki jo jaz pokrivam, imamo nekaj zelo dobrih kandidatov, za katere mislim, da jim bo uspelo – nekaj je naših članov, nekaj pa taktih, ki jih bomo lahko podprli. Do zdaj stranka na Koroškem ni imela svojih županov in pričakujem, da bomo dobili kar nekaj novih imen iz naše stranke.

## Važno je biti »na liniji«

Čeprav je proticerkvena propaganda v zadnjem času zelo močna, očitno nikogar ne moti, naj bi eno od oddaj na Kanalu A vodil župnik. Pa to ne kateri koli, ampak Janez Furman, član Kučanovega Foruma 21. Opozicija molči, prav tako Društvo za zaščito ustave in žrtev Cerkve. Očitno velja pravilo, da ni problema, če si »naš«.

ISKRICA



## Ančka

Aleksander Škorc

"Tovarišija, napočil je trenutek!" je Kacin slovesno oznanil. "Iz zanesljivih virov vem, da je Mars v sozvočju z razpokami na eni Jupitrovih lun, kar pomeni, da je čas za ofenzivo tu. Šibke točke sovražnika so znane in delovno ime operacije je: Udari, Prevzemi, Zavladaj. Gaber, imaš besedo."

"Šef," je Matejček nesramno izmaknil besedo Gabru, "kaj če bi imenu operacije dodali za vsak primer še besedico Zbeži. Do sedaj namreč nismo bili prav uspešni. Tudi to se mi zdi, da so naše taktične poteze zadnje čase preprosto zgrešene. Vse preveč se zavzemamo za malega človeka in vse premalo za lastne žepe. In še to, če bi tako delali, ko smo bili na oblasti, nam sploh ne bi bilo treba v opozicijo."

"Matejček, delal se bom, da tvojih socialistično obarvanih pripomb nisem slišal. Sem namreč že nekoliko pijan od bodoče zmage in temu primerno dobre volje. Gaber!"

"Hvala, g. Kacin. Morda je Mars res v nekakšni korelaciji z nečim, a zmagali bomo zaradi napak ministra Zvera. S svojim segregacijskim načinom zanemarjanja relevantnih faktorjev in preziranjem etabliiranih sajntifistov s področja uničevanja lastne reproduktivne mase si je sam skopal jamo. Potem bom najprej odredil vsakemu učencu po tri opeke v nahrbtnik, tedensko polnočno preverjanje znanja in seveda učenje slovarja tujk na pamet. Skratka, to deželo bom naredil spet slovensko."

"Odlično, Gaber, a če se da, manj napihovanja in več dela. Keber, imaš besedo."

"Hvala, predsednik. Torej, Bručan je pravzaprav že v grobu, samo lopato zemlje še vržem in ne bo ga več. Ta človek je z nakupom operacijskih miz pokopal samega sebe! S tem nespametnim dejanjem je pripomogel k podaljšanju življenja najhujših bolnikov, kar posledično pomeni več denarja zaradi daljšega zdravljenja ljudi, ki so itak na smrt obsojeni. Jasno je, da to pomeni propad zdravstva v celoti. Poglejte samo Drnovška, koliko nam je prihranil! To je prava pot in pokončna drža v korist države in njenega zdravstva, ne pa nakup nekakšnih miz, da pregrešno dragih bioloških zdravil sploh ne omenjam. Najboljše biološko zdravilo je post do onemoglosti. Nič hrane, nič strupov! To je hkrati tudi smer, kamor nameravam popeljati zdravstvo. Prihranki bodo seveda šli za plače, kajti ne pozabimo: zadovoljen zdravnik, zdrav bolnik."

"Odlično, tovarišija, voham zmago in dam za pijačo. Gremo k Ančki!"

"Hura! Gremo na kokto!"

"Obmolkni že enkrat, nesreča otročja!"

## H-umor

**»Frakcija je del stranke, ki deluje znotraj stranke, oni pa so se izločili iz svetniškega kluba in ne delujejo v stranki, ampak izven nje pljuvajo po lastni stranki.«**

(Predsednik ljubljanske LDS Slavko Slak ni več prepričan, da so uporniki v ljubljanski LDS še člani stranke.)

**»Nič ni težko tistemu, ki hoče. Pomagajmo Križnarju, pomagajmo vsem.«**

(Predsedniku države Janezu Drnovšku se na spletni strani Gibanja za pravičnost in razvoj včasih zapiše tudi kakšna misel dneva.)

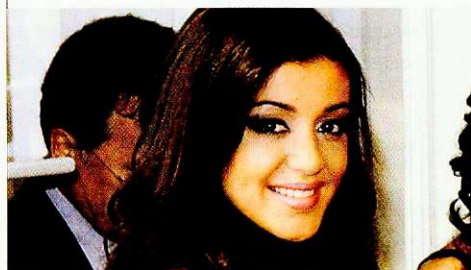
**»Počutim se zelo dobro in nedvomno bolje kot pred ali med rakom.«**

(Evropski poslanec Lojze Peterle se kljub članku zdravnika Tineta Velikonje še ne počuti »za umret«.)



**»Upam si trditi, da gre za očiten primer zlorabe politike s strani Cerkev, ko je vlada samovoljno spremenila uredbo o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju leta 2005 oziroma z začetkom veljave januarja 2006.«**

(Poslanka SNS Barbara Žgajner Tavš je prepričana, da se nekatere vladne odločitve rojevajo v škofijskih sobanah.)



**»Enkrat sem šla volit, ne vem, kaj mi je bilo.«**

(Nekdanja najlepša Slovenka Sanja Grohar se je doslej samo enkrat v življenju vmešala v politiko, pa še to po naključju.)

**»Še najljubše bi mi bilo, če bi svoje skladbe lahko objavil na spletu in bi jih vsak lahko snel za denimo en evro.«**

(Pevca Sebastijan bi se prilagodil novim trendom v založništvu, če bi se le mogel.)



**»To sem hotel doseči, ker tako ne bi smela ravnati in drugim soliti pameti. Samo klofuta zaleže.«**

(Upokojeni zdravnik Tine Velikonja je razložil, zakaj je v primeru Drnovška in Peterleta uporabil izraz, da »ne bosta več dolgo tlačila zemlje«.)

**»Čeprav mi svetuje, naj o diletantstvu ne pišem več, bom svojo misel sklenil z vprašanjem, kaj pa je politik drugega kot diletant, če na stroške davkoplačevalcev (z uporabo službenega mobitela in računalnika) lahko miselno uresničuje svoje spolne fantazije.«**

(Magov novinar Rok Šonc se še vedno spominja neposrečene svingerske akcije poslanca SD Aurelia Jurija.)

**»Ko sem mu predlagal operacijo, je rekel: 'Ne. Če se Peterle ne zdravi, se tudi jaz ne bom.' Čez štiri mesece sem v časopisu bral njegovo osmrtnico.«**

(Strokovni direktor Onkološkega inštituta dr. Hotimir Lesničar ni prepričan, da politiki, ki se zdravijo na alternativen način, dajejo dober zgled drugim bolnikom.)



**»Ko sem pred leti prišel na položaj podžupana, je bilo v mestni blagajni 8 milijard tolarjev minusa, zdaj je nekaj milijard plusa.«**

(Podžupan glavnega mesta Miloš Pavlica je prepričan, da je ljubljanska mestna hiša prava kovnica denarja. Le zakaj potem mestni proračun predvideva prodajo občinskih zemljišč?)

**»Verjamem, da so župniki lokalne face in da mnogi rušijo stereotipe. Ne verjamem pa, da so to medijski friki.«**

(Odjemalec električne energije T. Zgaga se ne navdušuje nad dejstvom, da bo eno izmed zabavnih oddaj na Kanalu A vodil župnik Janez Furman. Je njegova referenca članstvo v Forumu 21?)



# Enotni pogledi na privatizacijo

V zadnjih dneh se je v javnosti pojavilo precej medijskih namigovanj in pogosto celo trditev o razhajanju v mnenjih o privatizaciji slovenske elektroenergetike, ko naj bi se Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo in predsednik nadzornega sveta Holdinga Slovenske elektrarne (HSE), in Jože Zagožen, predsednik uprave HSE, znašla na nasprotnih bregovih. V nekaterih občinah so šli še dlje in Zagožna poskušali primerjati z oholim Zoranom Jančičem, nekdanjim predsednikom uprave PS Mercator, čeprav je med njima velika razlika. Posamezniki so zaradi pomanjkljivih interpretacij in nejasnosti, ki so se pojavile v javnosti, namigovali celo na razkol v največji vladni stranki SDS. Da bi razjasnila nejasnosti okrog načrta privatizacije elektroenergetskega sistema, sta Zagožen in Vizjak pretekli teden pripravila skupno tiskovno konferenco in na njej podrobneje predstavila strateške usmeritve, sprejete na seji vlade 27. julija letos. Izkazalo se je, da imata vodilna moža na področju elektroenergetike podobne poglede na to problematiko, vendar

nekateri novinarji in politiki iz vrst opozicije tega ne vidijo, njihov cilj je namreč politizacija usmeritev. Spomnimo, da bi do umika države iz slovenske elektroenergetike po najhitrejši različici lahko prišlo v dobrih štirih do šestih letih, v tem času pa bo zanesljivo poteklo še nekaj vladnih mandatov. Zato pri umiku države iz elektrogospodarstva ne moremo govoriti o političnem vprašanju, ampak gre za strokovno vprašanje, katerega cilj je zagotavljanje nemotene preskrbe Slovenije z električno energijo po konkurenčnih cenah. Tako Zagožen kot Vizjak sta potrdila, da je vladna usmeritev za privatizacijo elektroenergetike previdna, izbrana pa je kombinacija t. i. plitvega in globokega modela, portfeljskih vlaganj in izbire strateškega partnerja. Pri pripravi modela so upoštevali, da je elektroenergetski sektor izjemnega pomena za državo, koristno pa je, da pride svež denar od zunaj. V. K.



Andrej Vizjak in Jože Zagožen o privatizaciji elektroenergetike

## Modrosti tedna

*»Moder politik v svojem nasprotniku ne bo videl sovražne sile, ki jo je treba kar se da onemogočiti, ampak kot svoje možno dopolnilo. Politik, ki res hoče graditi državo, bo pripravljen sprejemati predloge in pobude nasprotne strani, ker se tudi v njej izraža volja ljudstva. Močna, zdrava država je kot živ organizem, ki raste in se razvija v sintezi različnih sil, ki so navzoče v narodu.«*

(Kardinal Franc Rode)

*„Za interpelacijo se bomo odločili, ko bomo menili, da je potrebna. Za predsednikove pobude (predsednika LDS Jelka Kacina, op. ur.) se zahvaljujemo in so dobrodošle, vendar naj povem tole: takšno napovedovanje ne koristi interpelacijam samim, ker če uporabim košarkarsko terminologijo – to pomeni preprosto „telefoniranje podaje“. V poslanskem klubu interpelacij „na zalogo“ vnaprej ne bomo napovedovali.“*

(Poslanec LDS Pavel Gantar)

## Je zvonjenje res preglasno?

Zvonjenje v slovenskih cerkvah posameznike že dolgo zelo moti. Pred kratkim je poslansko vprašanje o tem, kaj bo vlada naredila v zvezi s hrupom cerkvenih zvonov, postavila tudi poslanka Barbara Žgajner Tavš (SNS) in vladi očitala, da cerkvenih zvonov ne obravnava več kot vira hrupa, čeprav meritve kažejo, da so zvonovi v mnogih slovenskih cerkvah preglasni. Žgajner Tavševa trdi, da gre za povsem drugačen odnos države do cerkvenega zvonjenja, kot ga poznajo na primer v katoliški Italiji, in da obstoječi evropski normativi obravnavajo zvonove kot vir hrupa. Odgovor so pripravili na ministrstvu za okolje in prostor ter pojasnili, da je bila lani nekoliko spremenjena zakonodaja na področju hrupa v slovenski pravni red prenesena skladno z zakonodajo in direktivami EU na tem področju. Zapisali so še, da cerkveni zvonovi ne povzročajo hrupa v okolju, zvok, ki nastaja zaradi zvonjenja, je takšen, kot nastaja pri uporabi drugih glasbil, po frekvenčni sestavi pa je skladen s toni glasbene lestvice, kar za ljudi ni nezaželeno ali moteče, tako kot zvoki glasbil običajno za ljudi niso moteči. Dodali so še, da zvok praviloma

obremenjuje okolje kratkotrajno, ker običajno zvonjenje traja nekaj minut, kritična obremenitev pa je presežena v bližini cerkva le izjemoma, pa še takrat zaradi slabega prostorskega načrtovanja. Tudi opravljene meritve so pokazale, da zvok cerkvenih zvonov običajno ne presega kritične vrednosti, določene za kratkotrajno obremenitev okolja s hrupom, zato mu ne moremo pripisati škodljivih učinkov na zdravje ljudi. V. K.



Zvonjenje urejeno z evropskim redom.

## Prepočasno urejanje

Kurilna sezona je pred vrati, s tem pa tudi skrb za čiščenje dimnikov. Področje ureja vlada, ki je aprila letos podelila 38 koncesij, od tega večinoma izvajalcem v manjših občinah. Po sklepu vlade z dne 6. avgusta letos sta začasno koncesijo v Ljubljani

dobili dve družbi, in sicer Energetski servis E. S. iz Ljubljane in Eko dimnik iz Grosuplje. Družbi bosta to delo opravljali do podelitve prve koncesije za izvajanje dimnikarske javne službe. Ker imajo dimnikarji razdeljena območja in se v praksi pogosto zgodi, da ponekod zaradi daljše odsotnosti »območnega« dimnikarja ostajajo brez teh storitev (nekateri s storitvami niso zadovoljni), dimnikar iz druge občine pa ne sme čistiti dimnikov brez dovoljenja tistega, ki ima za to območje koncesijo, smo na ministrstvo za okolje in prostor vprašali, kako bodo te stvari urejene z novo zakonodajo in prakso. Dejali so nam, da je vlada ministrstvo zadolžila, da pripravi t. i. licenčni model izvajanja dimnikarske javne službe, kar bo po mnenju ministrstva mogoče uvesti v približno petih letih. V. K.



Dimnikarji s koncesijo



# Srečanje treh dežel na Svetih Višarjah

V soboto, 19. avgusta, je bilo na Svetih Višarjah pod geslom Marija, priča božje ljubezni 25. srečanje treh dežel. Prvo romanje – danes imenovano Srečanje treh dežel – je bilo na Svetih Višarjah 23. avgusta 1981.

Pred petindvajsetimi leti je slovesnost vodil takratni videmski nadškof Alfredo Battisti, z njim pa so somaševali ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar in videmski pomožni škof Emilio Pizzoni. Tedaj je nadškof Battisti v uvodnem pozdravu poudaril, da ima višarska božja pot edinstveno mesto v Evropi. Samo tu se dotikajo vsi trije veliki evropski rodovi: slovanski, romanski in germanski. Tu se srečujejo tri kulture, tri civilizacije, tri jeziki (podobno je v tridesetih letih na Višarjah poudaril dr. Lambert Ehrlich). Pri organizaciji romanja so se vrstile vse tri škofije, vendar na različnih krajih, nekako v povezavi pa so Višarje in Žabnice, Brezje ter Krka oziroma Gospa Sveta.

Letošnje srečanje se je začelo z blagoslovom obnovljene Marijine božjepotne cerkve, ki mu je



na sedlu za višarskim vrhom sledilo slovesno bogoslužje. Somaševalo je še okrog 80 duhovnikov, v prijetnem vremenu pa se je zbralo več kot dva tisoč vernikov.

Upokojeni videmski nadškof Alfredo Battisti se je v pridigi na kratko spomnil zgodovine, kako je pred petindvajsetimi leti nastalo romanje treh dežel prav na tem svetem kraju, na Svetih Višarjah. Z romanjem so začeli zato, da bi vzbudili politike in bi jim rekli: podrite zidove, odstranite vse ovire, vse bodeče žice in hitite delati za enotno Evropo.

»Mi, kristjani, smo vas že zdavnaj prehiteli.« Nadškof je dejal, da je vesel, da se je v petindvajsetih letih že veliko naredilo; takšno znamenje je tudi vstop Slovenije v Evropsko zvezo. Na koncu je poudaril: »Molimo tudi za Evropo, da bi se tudi v novi, prihodnji evropski ustavi ne sramovala krščanskih korenin in jih v ustavo tudi zapisala. V tem svetišču, na Svetih Višarjah, na križišču nemškega, slovenskega in furlansko-italijanskega naroda prosimo za Evropo.« Ob koncu maše sta navzoče nagovorila tudi ljubljanski nadškof Alojz Uran in celovski škof Alois Schwarz, ki je vse povabil čez eno leto v Millstatt, da bi še naprej skupaj praznovali vsakoletni praznik skupnosti treh dežel.

Romanje želi pripomoči k sožitju narodov, solidarnosti in graditvi miru v Evropi. V. M.

## Začetek volilne kampanje

V začetku tega tedna so se tudi uradno začela vsa volilna opravila za 22. oktober razpisane lokalne volitve. Tako od ponedeljka volivci na upravnih enotah že lahko oddajajo glasove podpore posameznim neodvisnim kandidatom in neodvisnim listam, stranke so lahko začele z uradni-



Volilna opravila uradno stekla

mi kandidacijskimi postopki za določitev županskih in svetniških kandidatov, Republiška volilna komisija pa je začela s pripravo vsega potrebnega za izvedbo volitev.

Ceprav so stranke kandidacijske postopke za svoje županske in svetniške kandidate uradno lahko začele šele v ponedeljek, so v večini že določili večino županskih kandidatov, medtem ko se liste svetniških kandidatov še oblikujejo. Sodeč po izjavah za medije so s tem pohiteli v SDS, kjer so imeli že pred mesecem dni evidentirano več kot polovico vseh županskih kandidatov, največ težav pri tem pa imajo v SNS.

Med neodvisnimi kandidati je najbolj pohitel Zoran Janković, ki je v nekaterih časopisih isti dan, ko so začela teči uradna volilna opravila, objavil oglas z vabilom volivcem, naj na upravni enoti s svojim podpisom podprejo njegovo kandidaturo. Do torka naj bi bil tako Janković že zbral petino od 2.500 podpisov, kolikor jih potrebuje za kandidaturo (zakon določa, da morajo neodvisni kandidati za svojo kandidaturo pridobiti najmanj dva odstotka podpisov vseh volivcev v občini oziroma ne več kot 2.500), po napovedi za medije pa naj bi potrebne podpise zbral brez težav. A. K.

## Trikrat preplačana

Graditev tirne vzpenjače na Ljubljanski grad je v zadnji fazi in naj bi bila dokončana še letošnje jesen. Po zagotovilih koncesionarja Festivala Ljubljana bo kabina za vzpenjačo dostavljena 30. avgusta, kdaj točno jo bodo pognali, pa niso povedali. Projekt, ki se je zaradi težav z razpisi in iskanjem investitorja vlekel kar štiri leta (zgraditev je bila sprva predvidena za leto 2002), bo torej najverjetneje izpeljan



Ljubljanska vzpenjača bo gotova jeseni.

le nekaj tednov pred letošnjimi lokalnimi volitvami. Na to, da je tirna vzpenjača na Ljubljanski grad močno preplačan projekt, smo v Demokraciji pred časom že opozarjali. V zadnjem času pa se je to pokazalo tudi na konkretnem primeru, saj se je izkazalo, da so v Avstriji primerljivo vzpenjačo zgradili za tretjino cene ljubljanske. Kot je znano, je ljubljanska vzpenjača stala kar milijardo tolarjev in pol (po mnenju nekaterih celo pol milijarde več), podoben projekt pa so naši severni sosedji izpeljali le za pol milijarde tolarjev. P. A.



# Postopno trganje popkovine

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

**Nekoliko presenetljiva počastitev** Na sedežu Socialnih demokratov so pretekli teden (16. avgusta) odkrili spominsko ploščo v počastitev 110-letnice strankarske organiziranosti socialne demokracije na Slovenskem. Na ta dan je bila namreč leta 1896 v Ljubljani ustanovljena Jugoslovanska socialdemokratska stranka. Ustanovnega shoda „Pri Virantu“ so se takrat udeležili Ludvik Zavertnik, Franc Železnikar, Etbin Kristan, Rok Drofenik in drugi.

Predsednik SD Borut Pahor je poudaril, da ploščo odkriva v upanju, da bo to eden od mnogih korakov SD k njeni samozavesti, da pripadajo socialnemu gibanju na Slovenskem, ki ga sedaj „bliskovito“ modernizirajo. Izpostavil je pomen kritičnega vrednotenja preteklosti stranke, ki je ne morejo spreminjati. „Iz njenih napak lahko povlečemo nauke za prihodnost, iz dobrih pa lahko črpamo inspiracijo in navdih za prihodnost.“ Pahor je optimističen zaradi julijskega kongresa, na katerem so po njegovo pravilno določili temeljna vprašanja slovenske sedanjosti in prihodnosti. „Če socialni demokraciji nikoli v 110 letih ni uspelo priti na sam vrh, ni uspelo dobiti mandata, da bi urejala najpomembnejša slovenska vprašanja, pa se mi zdi, da se ta čas bliža.“ Po Pahorjevem prepričanju se slovenska socialna demokracija prijemlje, „postaja res močno politično gibanje, izborila si je svoj prostor, da ni samo satelit, ki kroži okrog drugih političnih taborov, ampak se sedaj bolj kot kdaj koli prej želi vzpostaviti kot svoj, suveren politični tabor“.

**Breme komunistične preteklosti** Današnja SD ima komunistične korenine. Komunistična partija Slovenije je bila ustanovljena leta 1937 na Čebinah nad Zagorjem. Med drugo svetovno vojno je upor proti okupatorju izrabila za komunistično revolucijo. Po vojni je grobo obračunala z namišljenimi in realnimi političnimi nasprotniki (tudi s predvojnimi socialdemokrati). Za več desetletij si je uzurpirala oblast v Sloveniji. Sledilo je njeno preimenovanje v Zvezo komunistov Slovenije. Konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja je bila zaradi zahtev po večji demokratizaciji Slovenije prisiljena razglasiti „sestop z oblasti“. Začelo se je njeno postopno preoblikovanje v normalno politično stranko. Preimenovala se je v Stranko demokratične prenovе (ZKS-SDP), leta 1993 pa je skupaj še z nekaterimi levimi strankami ustanovila Združeno listo socialnih demokratov (ZLSD). Lani se je stranka na Pahorjevo pobudo kljub precejšnjemu odporu starejšega članstva preimenovala v Socialne demokrate (SD), kar naj bi kazalo njeno socialdemokratsko usmeritev. Pod vodstvom svojega podpredsednika dr. Igorja Lukšiča je stranka napisala in sprejela nov program, ki naj bi bil v duhu moderne socialdemokracije. Pahor pojasnjuje, da se stranka z novim umeščanjem v slovenski politični prostor odreja tistim vrednotam in političnim strategijam leve, ki jih danes lahko štejemo kot komunistične.

V stranki se ne strinjajo vsi z njeno novo usmeritvijo in s Pahorjevim distanciranjem od komunizma. Kot je slišati, poleg stare garde v stranki moti to tudi njenega nekdanjega predsednika Milana Kučana, ki je kritičen tudi do sodelova-



Odkritje spominske plošče na sedežu SD v spomin na ustanovitev JSDS.

V SD se ne strinjajo vsi z novo usmeritvijo in s Pahorjevim distanciranjem od komunizma.

nja SD v Partnerstvu za razvoj. Zanj je zato prava opozicijska stranka samo LDS.

**Boj za volilni prostor** Na tradicije socialne demokracije se sklicujejo tudi v nekaterih drugih strankah. Janševa Slovenska demokratska stranka se je dolga leta imenovala socialdemokratska. Njen začetek sega v leto 1987, ko je ob litostrojki stavki France Tomšič dal predlog za njeno ustanovitev. Danes SDS poudarja, da je naslednica Socialdemokratske zveze Slovenije in Slovenske demokratične zveze, ki sta bili ustanovljeni v začetku leta 1989. Kot stranka relativne večine pa zajema širok politični spekter, saj je danes tudi članica Evropske ljudske stranke. V zadnjih letih je naredila precejšen programski premik iz socialdemokratskega programa v demokratskega. Po mnenju nekaterih je njen program danes blizu ameriškim republikancem. V socialdemokratski prostor pod Kacinovim vodstvom pa vse bolj vstopa LDS, ki ostaja liberalna stranka samo še po imenu. Tudi DeSUS se vidi v socialdemokratskem prostoru.

Ali se bodo Socialni demokrati v prihodnosti res prelevili v moderno socialdemokratsko stranko zahodnoevropskega tipa, bo pokazal čas. Nedvomno pa bo njeno trganje popkovine s komunistično preteklostjo še boleče. ■





## Županske obljube

Gregor Drnovšek

**Kmalu bomo poslušali obljube županskih kandidatov, kaj vse bodo storili za svoj kraj, če bodo izvoljeni.**

**P**redvolilna kampanja je vedno zelo zanimiva. Takrat se namreč zdi, da je izvedljivo popolnoma vse in da so kandidati najboljši. Žal pa realnost, ki zamenja zmagovalno evforijo okoli novoizvoljenega župana, ponavadi pokaže povsem drugačno sliko. Obljube so eno, stvarnost nekaj drugega. Lep primer za to trditev je prestolnica Ljubljana. Ta zadnja leta z županjama resnično ni imela sreče. Sladke besede, ki smo jih poslušali pred volitvami, so se pri volivcih spremenile v grenak požirek pelina. Zdajšnja županja je uresničila le malo predvolilnih obljub, pa še te le delno. Vse druge obljube, ki jih ni bilo malo, pa se niti niso začele pripravljati ali izvajati. No, če smo malce ironični, vendarle ne smemo pozabiti na graditev vzpenjače na Ljubljanski grad, ki bo, kakšno naključje, začela voziti prav v predvolilnem času. Noče pa odgovarjati na pomembna vprašanja o tem, zakaj je ljubljanska vzpenjača denimo trikrat dražja od salzburske. Razlika je prav neverjetna in takšne razlike so se pojavljale na mestni upravi v njenem mandatu tudi pri nekaterih drugih projektih.

Sladke obljube bo v predvolilnem času verjetno »prodajal« tudi Zoran Janković. Kot kažejo zdajšnja razmerja, je prvi kandidat za zmago na volitvah. Zdi se sicer, da bi za Ljubljano z ekonomskega vidika znal narediti veliko več kot prejšnji županji, a se pri njem pojavljajo druge dileme. Ena izmed njih sega v čas njegovega vodenja največjega soseske, ko je tudi na nekatere sporne načine Mercator sodeloval s podjetjema njegovih sinov. Zato se lahko vprašamo, ali bo takšno sodelovanje iz Mercatorja prenesel tudi na mesto. Druga dilema je socialna skrb, ki jo župan mora imeti. Ker Janković ni vjen sklepanja kompromisov o stvareh, ki ne prinašajo neposrednega dobička, je vprašanje, ali bi za nujno potrebne, a nedonosne stvari sploh imel posluh.

Predvolilno dogajanje bo v prestolnici torej še posebej zanimivo, besednih dvobojev in udarcev pod pas prav tako ne bo manjkalo. A ko bodo ugasnile predvolilne luči in bo novi župan začel delati, bomo lahko sodili, kakšnega smo izvolili.



## Besede in dejanja

Gašper Blažič

**Janez Drnovšek je na spletni strani Gibanja za pravičnost in razvoj eno izmed pobud naslovil na Katoliško cerkev.**

**M**ediji so omenjeni dogodek pospremili s komentarjem, da je predsednik države kritiziral ali pa vsaj močno oštel Cerkev, čeprav je šlo bolj ali manj le za nekakšno »očetovsko« spodbudo, v kateri se Drnovšek sprašuje, ali bi Cerkev zmogla storiti še več za mir na svetu. Pri tem se bo marsikdo spomnil anekdote, ko se je sovjetski diktator Stalin ob omembi papeža ponorčeval: »Koliko divizij pa ima papež?« Časi, ko so cerkveni veljaki imeli tudi vsaj nekaj vojaške moči, so namreč minili – na voljo je torej le eno sredstvo: trkanje na vest odgovornih, kar je predvsem poslanstvo moralnih (in verskih) avtoritet. To pa je tudi vse, kar Cerkev v takšnih okoliščinah premore. Ničkolikokrat je Benediktov predhodnik Janez Pavel II. pozival k miru, čeprav se je največkrat zdelo, da je okolica že tako vajena njegovih pozivov, da jih preprosto preliši.

Zagotovo pa je Drnovškov apel Cerkvi najbolj upravičen v točki, ko pravi, da se politiki pač ne morejo odkupiti za svoja dejanja z obiskom nedeljske maše. To je namreč dovolj jasen poduk tistim, ki so doslej z udeležbo pri verskih obredih iskali moralno kritje za neetično delovanje v politiki. Sicer pa je Drnovškov poziv predvsem spodbuda za konkretno delovanje kristjana, čeprav bi takšno spodbudo veliko prej pričakovali s strani kakšnega škofa kot pa nekoga, ki nastopa v trojni vlogi: kot predsednik države, kot voditelj Gibanja za pravičnost in razvoj in kot novodobni guru. To seveda ne zmanjšuje legitimnosti njegovih stališč, da je mednarodna politika vse preveč vezana le na nekakšne deklaracije, ki v praksi največkrat nimajo nobenega učinka, a če bi želel biti predsednik Drnovšek dosleden, bi lahko okrcal tudi tiste, ki si na vso moč prizadevajo, da bi Cerkvi odvzeli ves ugled, kot se je to zgodilo pred nedavnim, ko se je politika po nepotrebnem vmešala v postavitve spominske plošče v čast kardinalu Alojziju Stepincu.

Drnovškova spodbuda pa ima tudi pomembno sporočilo, ki ga zagrizeni »antiklerikalci« nikakor ne bi smeli prezreti. Poziv Cerkvi, naj kaj naredi za boljši svet, namreč pomeni njeno večjo angažiranost v političnem življenju, kamor sodi tudi civilna družba. Kaj je trkanje na vest svetovnih voditeljev drugega kot angažiranje v civilni družbi, ki je politična kategorija? Morda so prav zato dogmatični nasprotniki »vmešavanja Cerkve v politiko« ob Drnovškovi spodbudi raje previdno molčali.





# Islam in ateizem

Dr. Janko Kos

**Slavoj Žižek – po razsodbi poznavalcev prvi ali vsaj drugi največji slovenski filozof, o katerem je slovenski komisar v evropski komisiji dejal, da smo "na Slavoju Žižku lahko ponosni tako mi Slovenci kot vsi Evropejci" – je letos v enem svojih političnih člankov zapisal nekaj misli o razmerju evropskih ateistov do islama.**

**P**ribližno takole: ateizem je velika evropska vrednota, vredna, da bi jo zapisali v evropsko ustavo; vse vere ima za enakovredne in enakopravne, tudi evropskim muslimanom priznava pravico do džamij, javno veljavo in polno evropsko državljanstvo, da ne bi bili "drugorazredni državljani"; zato je najboljši varuh in zaveznik islama, boljši od svetohlinskih kristjanov, ki se zavzemajo za dialog z muslimani, da bi jim bili zavezniki zoper brezbožni liberalizem. V zameno ateisti želijo od islama pravico, da bi ga lahko "spoštljivo" in "neusmiljeno kritično" analizirali. Tak je nauk ateistov o islamu.

Nauk islama o ateizmu je drugačen. Po Koranu je brezbožni ateizem največji greh, kazni za njega je smrt, podobno kot za malikovalce mnogoboštva. Nasprotno pa kristjanov in judov ne čaka poguba, pod islamsko oblastjo jim je zagotovljeno varstvo, čeprav samo kot "drugorazredni državljani", ki plačujejo poseben davek. Judovstvo in krščanstvo sta za islam veri "pisma", temeljita v svetih knjigah, resda popačenih, pokvarjenih z zmotami in lažmi, kot je ta, da je Jezus Kristus umrl na križu, v resnici je umrl drugače in bil vzel v nebo. Prizanesljivost islama do judov in kristjanov je priznanje, da obojim nekaj dolguje. Iz judovstva ima zakone, ki po strogih pravilih urejajo življenje posameznika v verski skupnosti, ki je hkrati socialna in politična. Krščanstvu dolguje idejo univerzalnosti, podobno kot krščanstvo naj postane vera vsega sveta, če ne drugače, pa s "sveto vojno". Kljub temu je nasprotovanje islama krščanstvu in judovstvu veliko in nepopustljivo. Islam ne priznava nacionalne religije, kot je judovska, in s tem naroda, ki si lasti pravico do Palestine kot svoje "obljubljene dežele". Razlika s krščanstvom je še bolj temeljna – Alah ni "Bog ljubezni" in "Oče naš". Alah je vsemogočen, pravičen, usmiljen, ni pa ljubeči Bog, ki "ljubi vse ljudi, svoje otroke", kot je

Slovenec povedal Prešeren. Za kaj takega je Alah preveč samo vladarski.

V očeh vernih muslimanov – milijonskih množic od Maroka do Indonezije – je zahodna civilizacija delo ateizma, doleteti jo mora poguba; množična smrt nad New Yorkom je bila božja sodba nad brezbožnim hedonizmom, dekadenco, nihilizmom, ki ogrožajo čistost islama. Pravična kazen mora doleteti evropsko razsvetljenstvo, svobodomiselstvo, liberalizem in seveda evropski ateizem. Voltaire je nekoč napisal tragedijo Mohamed, ki prikazuje preroka kot hudodelca in sleparja. Ko bi Comédie française to tragedijo – hujšo od Rushdieja, hudobnejšo od danskih karikatur – spet postavila na oder, bi gorela ne samo pariška predmestja, gorelo bi središče Pariza, gorela bi Comédie française. In to bi bil zaslužen konec francoskega razsvetljenstva, evropskega liberalizma. Ampak mogoč bi bil še bolj črn scenarij. Ko bi islam z nasilno osvojitvijo ali pa z miroljubnim naseljevanjem zavladal Evropi, bi morala ateiste doleteti pravična kazen, kristjane in jude pa prizanesljivo varstvo. Ateistom – tudi Slavoju Žižku – bi ostalo na voljo dvoje – spreobrnitev k islamu ali vrnitev nazaj v krščanstvo.

Ugodnejša bi bila prva rešitev, druga bi jih napravila za "drugorazredne državljane". Slavoj Žižek ni Oriana Fallaci.

Toda to je scenarij samo za domišljijo, ki jemlje islam zares. Morda ateisti islama ne razumejo po črki in duhu. Morda jim je tisto, kar je zapisano v Koranu, samo stara izmišljaja, v katero niti muslimani ne verjamejo več. In

je prav zato ateistom samo še predmet "spoštljive analize". Toda kaj, če se ateisti motijo?

O teh težavah bi kak teolog premišljal takole: težko je biti ateist v 21. stoletju. Dokazov, da Boga ne obstaja, ni in jih ne more biti. Namesto dokazov žene ateista samo še želja, da Boga ne bi bilo. To pa je najboljši dokaz, da Bog res obstaja, kajti samo o stvareh, ki so, si je mogoče želeli, da jih ne bi bilo. Ateizem je najboljši dokaz za obstoj Boga. ■

**V očeh vernih muslimanov je zahodna civilizacija delo ateizma, doleteti jo mora poguba.**



# Žrtev banana diplomacije

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Tomo Križnar

**Samosvoja in z državnimi organi neusklajena zunanja politika predsednika države Janeza Drnovška je zahtevala prvo žrtev. V sudanskem zaporu je že več kot mesec dni zaprt Drnovškov posebni odposlanec Tomo Križnar.**

Čeprav sta tako predsednik vlade Janez Janša kot zunanji minister Dimitrij Rupel predsednika države v preteklosti opozarjala, da njegove solistične in z vlado ter zunanjim ministrom neusklajene akcije lahko škodijo ugledu države, se slednji ni zmenil za njuna opozorila in je s svojimi precej pomanjkljivo izdelanimi in nekoordiniranimi akcijami trmoglavo nadaljeval. Največja žrtev takšnega ravnanja je ta čas Tomo Križnar, ki že od srede julija sedi v sudanskem zaporu in za zdaj nič ne kaže, da bi ga oblasti kmalu izpustile. Kot je znano, je Drnovšek Križnarja kot dobrega poznavalca razmer v Sudanu februarja letos poslal v sose-

dnji Čad, kjer naj bi, potem ko je spodletel Drnovškov obisk v Sudanu, pripravil vse potrebno za obisk enega izmed tamkajšnjih taborišč, v katerem so nastanjeni begunci iz sudanske pokrajine Darfur. Ker obisk ni bil izpeljan (kot je takrat pojasnil predsednikov urad, naj bi bil odpadel zaradi priporočila mednarodnih humanitarnih organizacij, da zaradi logističnih težav obisk ni dovolj varen), se je Križnar, ki se očitno še ni hotel vrniti domov, kot pravijo v predsednikovem uradu, na lastno pest odpravil čez mejo v Sudan. Tam je nekaj dni fotografiral in snemal posledice zločinov, ki naj bi jih bile zagrešile tamkajšnje oblasti, nato pa se je vdal silam Afriške



Ivo Vajgl, Drnovškov svetovalec

unije. Kot so v teh dneh pojasnili v uradu predsednika države, naj bi bil to storil na njihov predlog, in sicer zato, ker naj bi položaj v Darfurju postajal čedalje bolj na-

pet in nevaren. Čeprav naj bi bilo po zagotovilih Drnovškovega urada dogovorjeno, da ga bodo sile Afriške unije prepeljale iz Sudana, so ga te iz neznanega razloga že naslednji dan izročile sudanskim oblastem, te pa so ga v naslednjih dneh obtožile nezakonitega vstopa v državo in vohunjenja zaradi česar mu je sodišče dosodilo dve leti zapore in plačilo denarne kazni.

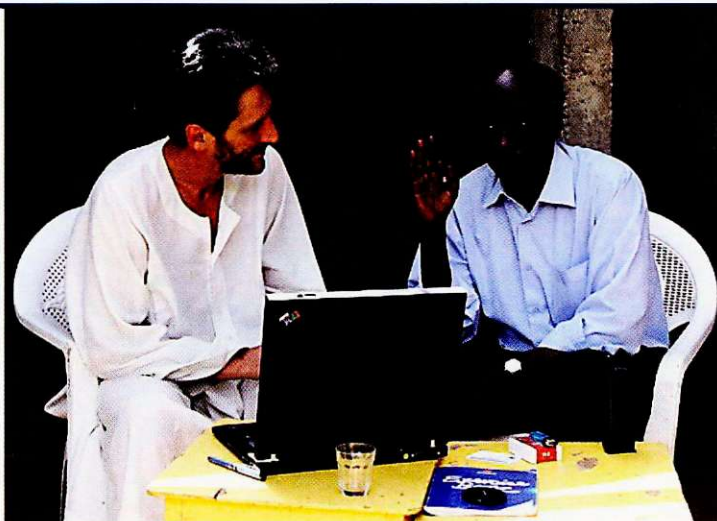
**Usoden nasvet** Čeprav sta Drnovšek in njegov urad v zadnjih dneh zatrjevala, da je Križnar v Sudan odpotoval brez njune vednosti (o tem lahko glede na to, da je Drnovškov urad ves čas spremljal Križnarjevo gibanje v Sudanu in se dogovarjal z Afriško unijo o



Svetovni popotnik Tomo Križnar in predsednik Janez Drnovšek decembra 2005, ko sta začela načrtovati mirovno misijo v Darfur



njeni pomoči pri njegovem odhodu iz države, dvomimo), se pri vsem skupaj zdi, da predsednik in njegov urad nosita levji delež za njegovo prijetje. Vprašanje je namreč, ali bi se Križnar sploh napotil v Sudan, če ga Drnovšek ne bi bil pred tem poslal v Čad. Prav tako je vprašanje, ali bi si upal prestopiti mejo brez vizuma. Kot posebni odposlanec predsednika se je zagotovo počutil bolj varnega in pogumnega, kot bi se drugače, hkrati pa je verjetno vedel, da se bo zanj v tem primeru zavzela slovenska diplomacija. No, Križnar najbrž sploh ne bi padel v roke sudanskih oblasti, če ne bi slepo zaupal predsedniku in njegovemu uradu. Kot že rečeno, mu je predsednikov urad nekaj dni pred njegovo izročitvijo sudanskim oblastem predlagal, naj se zaradi čedalje bolj zaostrenih razmer v Sudanu vda silam Afriške unije. Po zagotovilih iz urada naj bi se bil Drnovškov svetovalec za mednarodne zadeve Ivo Vajgl z njihovimi predstavniki dogovoril, da ga bodo njihove sile varno prepeljale čez mejo v Čad, a kot kaže, dogovora sploh ni bilo oziroma je bil trhel. Ko se je namreč Križnar vdal silam Afriške unije, te niso imele nobenih navodil, kaj naj z njim naredijo. Slednje je dva dni pred svojo izročitvijo sudanskim oblastem Križnar razkril uredniku svoje spletne strani, ta pa mu je poslal naslednje sporočilo: »V bazi Afriške unije v Shangitobayu (to je baza, v kateri se je vdal) pojma nimajo o kakšni komandi, naj me prepelejo v Čad. To je to, kar sem se



Tomu Križnarju bi v Sudanu pomagal diplomatski potni list.

ves čas bal. Nihče ni klical iz Afriške unije v Adis Abebo. Ne vedo, kaj storiti z menoj.« Pomanjkljivo dogovarjanje Drnovškovega urada s predstavniki Afriške unije in Križnarjevo zaupanje vanj sta torej Križnarja pripeljali naravnost v roke sudanskih oblasti.

**Predsednik nad zakonom** Pri vsem bode v oči tudi diletantstvo, s katerim je Drnovšek Križnarja poslal v Čad in je delno tudi otežilo Križnarjevo reševanje iz zaporu. Drnovšek je namreč to storil, ne da bi prej uredil formalne diplomatske zadeve. Zakon o zunanjih zadevah, ki ga mora spoštovati tudi predsednik države, namreč o posebnih oziroma začasnih misijah, kakršna je bila Križnarjeva, pravi, da takšne misije predstavljajo Republiko Slovenijo in jih ta pošlje v drugo državo s soglasjem vlade, njihov namen pa je, da bi se pogajale o točno določenih vprašanjih ali da bi izpolnile do-

ministrstvo. Hkrati konvencija, ki jo je že pred desetletji sprejela Organizacija združenih narodov, njeno ratifikacijo iz leta 1975 pa je od Jugoslavije ob osamosvojitvi podedovala tudi Slovenija, pravi, da morajo imeti predstavniki posebnih misij diplomatski potni list in urejen status diplomata. Vsega tega v Križnarjevem primeru ni bilo (Drnovšek mu je dal samo nekakšno poverilno pismo, v katerem je bilo pojasnilo o tem, kdo ga pošilja in kakšen je namen njegovega potovanja), s čimer se Drnovšek najverjetneje ni postavil samo nad zakon, ampak je tudi precej podaljšal Križnarjevo bivanje v zaporu. Če bi imel Križnar na svojem popotovanju status diplomata ali vsaj diplomatski potni list, ga, kot pravi strokovnjak za mednarodno pravo dr. Danilo Türk, sudanske oblasti najverjetneje ne bi niti priprle. Kot pravi Türk, bi Križnar za popolnoma urejen diplomatski status v vlogi posebnega odposlanca predsednika Slovenije za Darfur sicer potreboval več kot samo diplomatski potni list, vendar bi bilo to še vedno bolje kot nič. »Kot minimum bi poleg potnega lista potreboval tudi sudanski vizum, tega pa bi dobil, če bi bila njegova dejavnost med Slovenijo in Sudanom dogovorjena kot specialna misija v skladu s konvencijo OZN o specialnih misijah.« Dovolj bi tudi bilo, če bi imel samo diplomatski potni list. »Če bi imel samo potni list in ne bi imel vizuma, bi bila to kršitev sudanskih predpisov, vendar bi bila sankcija za to kršitev bistveno milejša. Razglasili bi ga za

nezaželeno osebo (persona non grata) in ga izgnali iz Sudana, skoraj gotovo pa mu ne bi sodili,« pravi Türk.

### Za začetek priznanje krivde

Predsednikov urad je torej misijo svojega odposlanca pripravil precej po domače, neposredna žrtev takšnega početja pa je Tomo Križnar, ki še vedno sedi v sudanskem zaporu. Ni pa edina žrtev takšne politike. Poleg nje ga trpi tudi ugled naše države. V teh dneh verjetno številni tuji diplomati v Sloveniji z zanimanjem spremljajo pogovore med predsednikovim uradom in zunanjim ministrstvom o tem, kdo je kriv, da so Križnarja zaprli, in se čudijo neusklajenosti naših državnih organov. Ne glede na to pa bo moral tokrat Drnovšek hočeš nočeš priznati, da je za položaj, v katerem se je znašel njegov odposlanec, kriv predvsem on in da to teh dogodkov najverjetneje ne bi prišlo, če bi svojo zunanjo politiko usklajeval s pristojnimi organi. Je njegova zavest na takšni stopnji, da bo zmožal začeti dialog z vlado? ■

## ANKETA

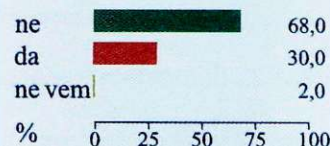
Je Janez Drnovšek kriv, da so Križnarja zaprli v Sudanu?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

Odgovorite na [www.demokracija.si](http://www.demokracija.si)

Rezultati preteklega tedna

Je Zoran Janković primeren za župana Ljubljane?



Glasovalo: 717

**DEMOKRACIJA**



Urad predsednika republike



MZZ o misiji ni bilo obveščeno.

ločno nalogo. Kot je zapisano v istem zakonu, se morajo pri tem določiti vodja in člani misije, njen mandat in način financiranja, vse to pa mora s sklepom odobriti oziroma določiti vlada. V misijo mora biti vključeno tudi zunanje





# Državno priznanje Prekmurju

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

**Potem ko je lani slovenska vlada s proslavo počastila obletnico priključitve Primorske matični domovini, je v petek, 18. avgusta, podobno praznovanje pripravila tudi v Prekmurju.**

Čeprav bodo Prekmurci okroglo obletnico priključitve Prekmurja matični domovini zaznamovali šele čez tri leta, ko bo minilo 90 let od priključitve, je bila letošnja proslava, ki so jo pripravili v Belincih, nekaj posebnega. Morda tudi zato, ker se je država tokrat spomnila na omenjeni dogodek in poplačala zgodovinski dolg. Obletnica priključitve Prekmurja matični domovini je zanimiva tudi zato, ker je bilo Prekmurje doslej precej potisnjeno na rob ne samo geografsko, ampak tudi po razvitosti.

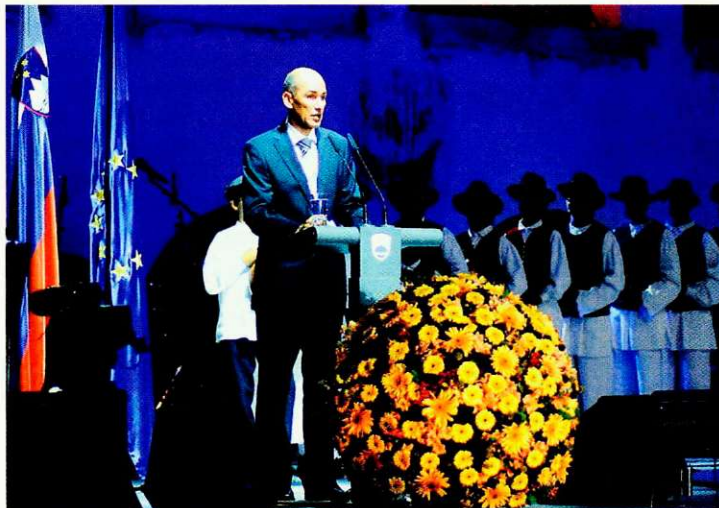
**Maša za domovino** Praznovanje obletnice priključitve Prekmurja Sloveniji oz. Jugoslaviji se je začelo že pred proslavo s slovesno mašo v parku pred župnijsko cerkvijo. Mašo za domovino je daroval prefekt kongregacije za ustanove posvečenega življenja

in družbe apostolskega življenja pri Svetem sedežu kardinal Franc Rode ob somaševanju mariborskega nadškofa in metropolita Franca Krambergerja, murskoboškega škofa Marjana Turnška in dveh mariborskih pomožnih

škofov, upokojenega Jožefa Smeja in novoimenovanega Petra Štumpfa, ki sta oba po rodu iz Prekmurja. Kardinal Rode je v svojem nagovoru orisal okoliščine priključitve Prekmurja. »Ko se spominjamo teh dogodkov pre-

teklosti, se zahvaljujemo Bogu za njegovo naklonjenost, hvaležni pa smo tudi vsem, ki so skozi stoletja ohranjali živo slovensko besedo v Prekmurju, vsem, ki so dvigali narodno zavest in so v odločilnem trenutku dvignili svoj glas v obrambo slovenske istovetnosti te naše vzhodne pokrajine. Dejstvo, da smo večji del slovenskega narodnega ozemlja spravili pod svojo državno streho, da štejemo 15. leto državne samostojnosti, da so bila ta leta kljub razumljivim težavam leta gospodarske rasti in utrjevanja demokracije, vse to nas mora navdajati z globokim veseljem in upravičenim ponosom,« je v nagovoru dejal kardinal Rode.

**Upravičeno slaba vest** Maši za domovino, ki se je je udeležil tudi predsednik vlade Janez Janša – pred tem je bil pri evangeličanskem bogoslužju v Murski Soboti



Premier Janez Janša je Prekmurcem izrazil priznanje za ohranitev slovenstva.

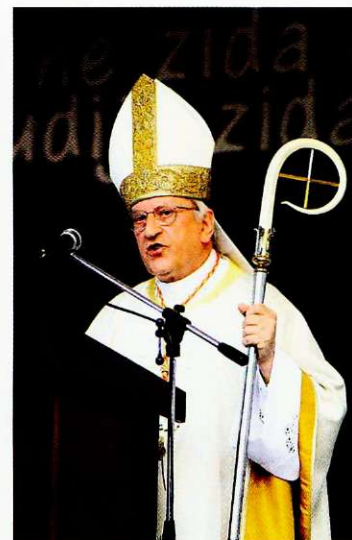




Predsednik LDS Jelko Kacin



Maša za domovino v Beltincih je bila dobro obiskana.



Kardinal Franc Rode

– ter še nekateri ministri in poslanci, je sledila osrednja proslava pred beltiško graščino. Uvodoma je pevka Irena Kogoj-Regina zapela državno himno, nato pa je govoril Janez Janša. V uvodu je najprej orisal zgodovinske okoliščine priključitve Prekmurja, saj smo Slovenci v tistem času izgubili Primorsko, velik del Koroške in tudi del Kranjske. »Bolečina je bila zaradi izgub na severu in zahodu tako velika, da pridobitve na severovzhodu ni bilo mogoče dojeti in pravilno oceniti. Vse odtlej je v slovenski politiki čutiti neko posebno zadrego glede Prekmurja, tudi upravičeno slabo vest. Bil je že skrajni čas, da se to stanje preseže in da se združitvi nameni državni praznik,« je dejal Janša. V nadaljevanju je orisal zgodovinske posebnosti Prekmurja, kjer se nikoli ni izoblikovala deželna zavest, saj je bila pokrajina razdeljena na dva komitata oz. županiji. Za Prekmurje je po njegovo značilno tudi, da je zaradi drugačne fevdalne oblasti nastal kmečki proletarijat, poleg tega je od slovenskih pokrajin edino ta doživela pravo agrarno reformo, in sicer po prvi svetovni vojni. Prekmurje, ki je v nasprotju z drugimi pokrajinami pripadalo državi, ki se je zapletala v vojne s Habsburžani, je razvilo tudi lastno slovstvo, tam se prvič pojavi besedna zveza »slovenski narod«.

**Zrejo je žito** Janša je v svojem govoru omenil tudi dokajšnjo gospodarsko nerazvitost, ki pesti

Prekmurje od priključitve matični domovini. »Zaostajale so prometne povezave, zamujala je energetska integracija. Začetne ukrepe na tem področju je pred drugo svetovno vojno upočasnila gospodarska kriza, svoje je prispevala madžarska okupacija, ki je zahtevala velik človeški davek tako v vojaških kot delovnih mobilizirancih, mnogi še nimajo javnih spominskih obeležij, ki bi nas spominjala na njihovo trpljenje in žrtve,« je dejal Janša. Proslava se je nadaljevala s kulturnim programom, ki sta si ga zamislila Feri Lainšček in Igor Likar, imela pa je naslov »Zrejo je žito«; tak je bil tudi naslov pesmi, ki so jo zapeli združeni pevski zbori. Vmes smo gledali razne videoprizore, zaigran je bil prenos oblasti iz vojaških v civilne roke leta 1919 v Beltincih, nastopil je tudi domačin Vlado Kreslin. Proslava se je končala z veličastnim ognjemetom, temu pa je sledil neuradni del z živo glasbo in pogostitvijo vseh navzočih s prekmurskimi specialitetami in z vrhunskim vinom.

### Lani borci, letos Madžari

Napoved proslave ob obletnici priključitve Prekmurja matici pa je vzbudila nekaj razburjenja v madžarski narodni skupnosti, češ da je praznovanje nepotrebno, saj je Slovenija del Evropske unije, poleg tega so bili prekmurski Madžari s priključitvijo Prekmurja Jugoslaviji na nepravilen način odrezani od matične domovine. Tako naj

bi bilo praznovanje priključitve Prekmurja »novo odpiranje zaceljenih ran«, s tem pa naj bi si Slovenija zapravljala ugled v Evropski uniji. Kot so še zapisali predstavniki madžarske manjšine, to, da jih niso povabili k pripravi praznovanja, jasno kaže stališča in namere ter sporočilo organizatorja prireditve, ki »vsekakor niso v ponos novi članici velike evropske družine«. S tem se je tudi letošnja proslava uvrstila na »črno listo«; lani je ob obletnici priključitve Primorske prišlo do spora z borci, ki naj ne bi bili povabljeni na proslavo v Porto-

rožu, kar je sprožilo ostre polemike. Sicer pa so bili odmevi na proslavo kljub nekaterim tehničnim zapletom v zvezi s povabljenici in z novinarji večinoma pozitivni. Zanimivo je bilo, da je bil med udeleženci proslave tudi prvak LDS Jelko Kacin, ki se do zaključka redakcije ni oglasil s kakšno javno izjavo, ni pa bilo videti nekdanjega predsednika države Milana Kučana, ki je doma iz Prekmurja. Ker obljuba dela dolg, se bo morala sedanja vlada močno potruditi, da bo uresničila smernice za prihodnost, kot jih je v govoru predstavil Janša. **D**

## Iz govora Janeza Janše:

»Izboljšane prometne povezave in urejeni meddržavni odnosi so veliko upanje za gospodarski razvoj Prekmurja. Republika Slovenija bo še naprej skrbela za urejena medetnična razmerja, posebno bo skrbela za madžarsko manjšino v Sloveniji, hkrati pa si bo prizadevala, da bi podobno raven uživali tudi porabski Slovenci, ki so kljub maloštevilčnosti in težkim razmeram enakopravni del narodnega telesa kot Slovenci v Avstriji ali Italiji. Če Slovenija na eni strani nima nikakršnih ozemeljskih teženj do sosednjih držav, pa to ne pomeni, da je pripravljena trgovati s temeljnimi pravicami tamkaj živčih avtohtonih Slovencev. Skrajni čas je, da se njihov položaj povsod uredi v skladu z visokimi evropskimi standardi, ki jim Slovenija doma dokaj uspešno sledi. Pri tem računa na veliko razumevanje sosednje Madžarske, ki ima svoje manjšine v vseh sosednjih državah. Prav položaj manjšin najbolj kaže resničnost in pristnost odnosov med sosedi. Združevanje Evrope, odprtost mej ... prinaša nove kvalitete, vendar pa ne zmanjšuje odgovornosti držav do tistih, ki so pomoči potrebni. Prav Prekmurje je primer, kako je takšna razmerja mogoče reševati. Če je dežela onstran Mure stoletja slovela po svoji krajinski lepoti, naravi in govorici svojih prebivalcev, čudoviti in enkratni glasbi, hrani ... je skrajni čas, da se to duhovno bogastvo tudi materializira.«

Celoten govor je objavljen na spletni strani [www.vlada.si](http://www.vlada.si).





Kandidatov za župane največjih mest je čedalje več.

# Županski kandidati v mestih

1. del

Gregor Drnovšek, foto: arhiv Demokracije

**V prejšnji številki Demokracije smo pisali o kandidatih za županski prestol v Ljubljani, kjer za zdaj najbolj kaže Zoranu Jankoviću, v tej pa smo pogledali, kdo se bo potegoval za župane v drugih večjih mestih.**

**P**rebivalci drugega največjega mesta v Sloveniji bodo na volitvah 22. oktobra na glasovnici lahko izbirali med kar nekaj uveljavljenimi imeni in izkušenimi političnimi osebnostmi. Tako si bo pot na politično prizorišče poskušal utreti nekdanji televizijski voditelj Stojan Auer, ki je v teh dneh v sporu z urednikom mariborskega Radia City, ker naj »županometer«, ki ga omenjeni radio izvaja, ne bil pošten do Auerja,

saj naj bi ga bili na njem predstavili kot utajevalca davkov. Dosedanji župan Boris Sovič iz vrst SD bo odločitev o vnovični kandidaturi sprejel v začetku septembra, tik pred začetkom volilne kampanje. Kot neodvisni samostojni kandidat bo na volitvah nastopil tudi priljubljeni direktor Splošne bolnišnice Maribor Gregor Pivec. Njegovo priljubljenost potrjujejo tudi nekatere javnomnenjske raziskave. Pivcu je podpora izrazila tudi

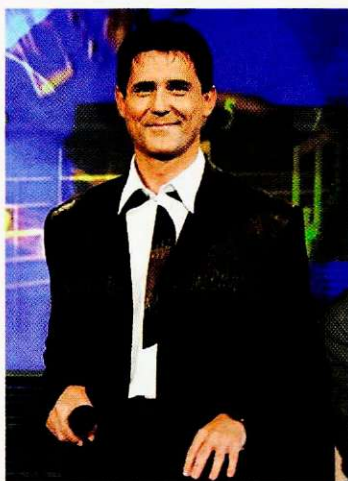
SDS; v strankinem mestnem odboru menijo, da je prava izbira tudi zato, ker je politično neobremenjen in ima vodstvene izkušnje. V LDS so podprli kandidaturu poslanca Milana Petka, ki v štajerski metropoli tako kot Pivec uživa precejšen ugled. Da bo županska tekma v Mariboru zanimiva, priča poslanec in kandidat SLS Franc Kangler, ki je medijsko precej bolj prepoznaven kot njegov kolega iz LDS. Zadnje čase so sicer nekoliko

potihnile govorice o kandidaturi še enega poslanca, in sicer Saša Pečeta iz SNS, ki ima v Mariboru precejšnjo volilno bazo (prav tako tudi stranka SNS). Na njegovo morebitno kandidaturo bomo torej morali še počakati. Poleg omenjenih glavnih favoritov bo v Mariboru kandidiralo še precej kandidatov iz manjših strank in en neodvisni kandidat. Kot neodvisni kandidat se bo za župana potegoval Rihard Kovačič-Modri, član Gibanja za pra-



vičnost in razvoj, kar pomeni, da ne bo kandidiral v imenu gibanja, temveč bo za vložitev kandidature zbiral podpise občanov. Drugi kandidati so še: Avgust Heričko (DeSUS), Danijel Bor (stranka BOR, ki še ni registrirana, op. p.), Franc Jesenek (za okolju prijazen Maribor), Jože Kuhar (Stranka za skladen razvoj) in Franc Piberl (Glas žensk Slovenije). Nekateri izmed omenjenih kandidatov še niso dokončno potrdili svoje kandidature, prav tako lahko pričakujemo še nekaj novih imen. Najverjetneje pa bo v Mariboru o tem, kdo bo novi župan, odločal drugi krog volitev.

**Popovič še v drugo** Povsem drugačna pa so razmerja v največji obalni občini, v Kopru. Kot kažejo raziskave, bo sedanjí župan Boris Popovič z lahkoto znova zmagal in zasedel »svoj« županski stol. Ankete kažejo celo na njegovo gladko zmago v prvem krogu. Seveda bo kandidiral na listi svoje stranke Koper je naš. Njegova edina resna tekmečka je Breda Krašna, občinska svetnica v Kopru in predsednica sveta LDS Koper. Zanimivo bo videti, kako bo na stanje v koprski LDS vplivala nenadna smrt državnega in mestnega svetnika Branka Kodriča, ki je bil 15 let predsednik občinskega odbora LDS. Popovič je na zadnjih volitvah posebej »razburil« SD, saj jim je odvzel župansko mesto, ki ga je dolgo let zasedal Dino Pucer. Veliki načrt SD, da bi v župansko bitko zvalili nekdanjega prvega moža Luke Koper Bruna Koreliča, se je izjalovil, saj naj bi bil slednji zahteval podporo tako SD kot LDS. V SD za zdaj kaže na kandidaturu Jadrana Bajca. Tudi v DeSUS se pojavljata dve imeni, Anton Sagadin in Darko Butinar. V stranki so dejali, da bi podprli kandidaturu Bruna Koreliča. Najbolj provokativna pa je gotovo kandidatura kontroverznega »umetnika« Marka Breclja, ki ustanavlja svojo stranko Akacije. Breclj je znan predvsem po svojih skrajno neprimernih izpadih, ki mejijo na odkrito sovražnost do Rimskokatoliške cerkve. Spomnimo se njegovega



Stojan Auer, Maribor



Črtomir Špacapan, Nova Gorica



Igor Colja, Koper



Irena Oman, Kranj

»utišanja« cerkvenih zvonov v Kopru. V SDS imena kandidata še niso izdali, v javnosti pa kroži ime podžupana Igorja Colje, vendar se v zadnjih dneh pojavljajo tudi govorice, da bi lahko stranka podprla kandidaturu Borisa Popoviča, a je to malo verjetno. Tudi v SLS še niso objavili svojega kandidata. Novoustanovljena stranka Oljka bo najverjetneje kandidirala svojega predsednika Viktorja Markežiča. Aktivna Slovenija naj bi podprla Janka Severja, predsednika uprave Adrie, hčerinske zavarovalniške družbe Adriatic v Puli. Lista Mladi za Koper pa naj bi podprla Marcela Kačinarja.

V ponedeljek so se v Ljubljani sešli predstavniki pomladnih strank SDS, NSi in SLS ter predstavniki Zbora za Ljubljano. Komentarji o tem, kaj so se na sestanku dogovorili, so precej skopi, znano je le, da so se zedinili o tem, da bodo vse tri stranke podprle kandidata, ki ga bo predlagal Zbor za Ljubljano. Med najzanimivejšimi imeni se je tako pojavil France Arhar. Ime uradnega kandidata naj bi bilo znano prihodnji teden.

Tako je denimo NSi kandidirala Tomaža Lisjaka, ki je v lokalnem okolju neznan. SDS je kasneje evidentirala podporo gospodarstveniku Alešu Nemcu, ki naj bi nastopil kot neodvisni kandidat. Medtem je le-ta od kandidature odstopil. Vsekakor je edina možnost opozicijskih strank, da najdejo skupnega kandidata, ki mora biti znano in ugledno ime, če se želi resno vmešati v boj za županski stolček.

**V Kranju negotovo** Na kranjskem političnem prizorišču se obeta vroča predvolilna bitka. Sedanjí župan Mohor Bogataj je pred časom izstopil iz LDS, na letošnjih volitvah ga bodo tako podprli v SD, SLS in DeSUS. LDS svojega kandidata še ni predstavila, medtem ko bo za SDS kandidirala nekdanja poslanka Irena Oman. Svojega kandidata imajo tudi v NSi, in sicer Janeza Jereba. Svetniški skupini Mladi za Kranj in Mladi za razvoj Kranja podpirata neodvisnega kandidata, zdravnika Damijana Perneta. Raziskave ta čas najbolje kažejo dosedanjemu županu Bogataju, medtem ko je tekma za drugega kandidata v drugem krogu volitev med Omanovo in Jerebom precej izenačena. Seveda pa se lahko v zadnjem trenutku pojavi še kakšno novo ime.

**V Celju čakajo Šrota** Najmanj znanih kandidatov je za zdaj v Celju. Vsi namreč pričakujejo odločitev sedanjega župana Bojana Šrota iz SLS, ki še vedno ne ve, ali bi sprejel kandidaturu tudi v tretje. Glede na uspešen razvoj Celja in celotne regije bi bil, če bi kandidaturu sprejel, zagotovo izvoljen. Na njegovo odločitev torej čakajo skoraj vse stranke v mestu. V SDS kot morebitnega kandidata omenjajo predsednika SDS v Celju Stanislava Hrena, vendar odločitev še ni dokončna. Še največjo nasprotnico Šrotu bi utegnili predstavljati Andreja Rihter, nekdanja ministrica za kulturo iz SD. V LDS pa napovedujejo možnost, da v Celju sploh ne bodo imeli kandidata, kar se zdi precej nenavadno. Stranke v mestih navadno nastopijo vsaj s simbolnim kandidatom ali pa podprejo drugega kandidata. **D**



# Težke delovne razmere tožilcev

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

**V preteklih letih je bilo za naložbe na področju pravosodja namenjenega precej manj denarja kot za druga ministrstva. Do leta 2008 zato pravosodni minister načrtuje porabo v višini slabih 7 milijard tolarjev.**



**P**regled delovnih razmer državnih tožilcev kaže, da je bila skrb za zagotavljanje gmotnih razmer za delovanje pravosodnih organov v preteklih letih neustrezna, saj so bila finančna sredstva za investicije in investicijsko vzdrževanje absolutno preskromna. Pregled prostorskih razmer dela državnih tožilcev kaže, da je zelo veliko število najemnih razmerij, saj je večina poslovnih površin, v katerih delujejo državna tožilstva kot državni organ, v najemu, kar je neprimerno, poleg tega je neustrezna in nezadovoljiva varnostna ureditev, kar narekuje drugačen, sistemski pristop k celovitemu reševanju in zagotavljanju varovanja državnih tožilstev. Skupna vrednost najnujnejših investicijskih sredstev, ki bi jih bilo treba vložiti za izboljšanje prostorskih razmer za delo držav-

nih tožilstev v obdobju od 2006 do 2008, znaša približno 6,7 milijarde tolarjev. V državno tožilstvo oziroma pravosodje je bilo v preteklih letih vloženih precej manj sredstev za nakup stavb, investicije, nakup opreme in informatizacijo kot v druge organe državne uprave, zato imajo danes državna tožilstva nezadovoljivo rešeno prostorsko problematiko, nimajo sodobnega informacijskega sistema, kar je velika ovira pri modernizaciji postopkov in hitrejšem reševanju zadev ter ovira učinkovito delovanje državnega tožilstva in pravosodja v celoti. Za zagotovitev normalnih razmer za delovanje državnega tožilstva je treba investicijska vlaganja ustrezno povečati.

**Bela knjiga** Potem ko je ministrstvo za pravosodje, ki ga vodi

Lovro Šturm, izdelalo belo knjigo o razmerah v pravosodju, je julija letos pripravilo še belo knjigo o prostorskih razmerah državnega tožilstva, ki je zdaj v postopku vladnega odločanja. Pravosodno ministrstvo je namreč v okviru svojega proračuna dolžno zagota-

vljati materialna sredstva za delo tožilstev, kar pomeni, da mora kupiti nepremičnine za njihove potrebe, od leta 2007 mora zagotavljati sredstva za plačilo najemnin za najete poslovne prostore državnih tožilstev, skrbeti na naložbe in investicijsko vzdrževanje ter tehnološko posodobitev poslovanja državnih tožilstev, v okviru katere so zagotovljena sredstva za informacijsko podporo dela državnih tožilstev, nakup pisarniškega pohištva, opreme in vozil za potrebe državnih tožilstev.

**Veliko za najemnine** V Sloveniji je vrhovno državno tožilstvo in 11 okrožnih državnih tožilstev z 9 zunanjimi oddelki, kar je skupaj 21 državnih tožilstev. Ministrstvo za pravosodje je v preteklem letu začelo načrtno in sistematično urejati prostorsko problematiko pravosodnih organov in pri tem ugotovilo, da prostorske razmere za delo tožilstev niso dobre. V letu 2007 bo ministrstvo prevzelo tudi skrb in sredstva za zagotavljanje najemnin za najete poslovne prostore, v katerih deluje večina državnih tožilstev. Ob pripravi pregleda vseh najemnih razmerij in s pomočjo pridobljenih podatkov o dejanskem stanju prostorov in opreme, s katero poslujejo tožil-



Lovro Šturm, minister za pravosodje



Zdenka Cerar, ministrica leta 2004



*Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani se bo preselilo na eno lokacijo.*



stva, je ministrstvo ugotovilo, da državna tožilstva v Sloveniji poslujejo v najetih prostorih s površino približno 8 tisoč kvadratnih metrov, za kar plačujejo približno 335 milijonov tolarjev letno, poleg tega pa imajo 4.300 kvadratnih metrov lastnih prostorov, kar je dobra tretjina vseh. Ministrstvo meni, da je treba državnim tožilstvom zagotoviti lastne prostore, za učinkovitejšo delo pa tudi potrebno dodatno opremo.

**Nujnih 7 milijard tolarjev** V beli knjigi je sistematično prikazano dejansko stanje in ocena stanja glede na prednosti po posameznih državnih tožilstvih. Prednostni cilji obsegajo investicije v obstoječe objekte in način pridobivanja prostorov (odkupi, nakupi, novogradnje, izselitve, preselitve). Vrednostna ocena je približna ocena finančnih sredstev, potrebnih za realizacijo prednostnih ciljev. Na ministrstvu menijo, da je treba tožilstvom zagotoviti ustrezne površine in ustrezne razmere za delo, za kar želijo pridobiti lastne prostore in se s tem razbremeniti najemnin. To naj bi naredili tako, da bi najprej pridobili nepremičnine na internem trgu države, potem pa naj bi obstoječe najemne pogodbe postopoma spremenili v t. i. finančni lizing, kar bi pomenilo, da bi z odplačevanjem postopoma prišli do lastništva; četrta možnost je odkup prostorov, ki so zdaj v najemu. Predvsem si bo ministrstvo prizadevalo za odkup najetih prostorov, ki ustrezajo pravosodnim organom na lokacijah, kjer obstaja ta možnost, in za nakup ter graditev novih sodnih stavb na kritičnih lokacijah.

**Večina plačuje najemnine** Vrhovno državno tožilstvo deluje v 1.900 kvadratnih metrov velikih najetih poslovnih prostorih. V najetih prostorih deluje še zunanji oddelek v Celju, v Kopru imajo svoje prostore, prostori v Mariboru pa so v lasti ministrstva za pravosodje. Okrožni državni tožilci v Kopru delajo v dobrih 600 kvadratnih metrov velikih najemnih prostorih. Najete pro-

Podatki kažejo, da so povprečni letni zneski, ki so bili namenjeni celovitemu investicijskemu vzdrževanju in nabavi nove opreme, avtomobilov in druge opreme za posamezno državno tožilstvo, zelo nizki. Leta 2004 vlada državnim tožilstvom ni dala nobenega tolarja za ta namen.

store imajo tudi tožilci v Piranu in Postojni, le v Sežani delajo v lastnih prostorih. Okrožno državno tožilstvo v Novi Gorici deluje v najetih prostorih. Na Ptujju imajo večinoma lastne prostore, le manj kot desetina je najetih. Zanimivo pa je, da državni tožilci v Mariboru delajo v lastnih poslovnih prostorih. Podobno je v Murski Soboti, kjer imajo le 80 kvadratnih metrov od skupnih 690 v najemu. Tožilstvo v Ljutomeru je zunanji oddelek mariborskega okrožnega tožilstva in prav tako deluje v lastnih prostorih. Precej na slabšem so v Slovenj Gradcu, ker tožilci gostujejo v najetih prostorih, poleg tega imajo za 50 let najetih tudi 10 parkirnih prostorov. Okrožni državni tožilci v Novem mestu delajo v 547 kvadratnih metrov velikih lastnih prostorih. Podobno je v Kranju. Na slabšem so tožilci zunanjega oddelka v Radovljici, ki imajo 85 kvadratnih metrov najetih prostorov. Nasprotno v Krškem delujejo v 500 kvadratnih metrov velikih lastnih prostorih.

**Najslabše v Ljubljani** V Ljubljani okrožni državni tožilci delajo v najetih poslovnih prostorih, in sicer na Slovenski in Miklo-

## Nujni ukrepi in prednostni cilji po posameznih tožilstvih

1. Vrhovno državno tožilstvo RS v Ljubljani: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
2. Zunanji oddelek Vrhovnega državnega tožilstva RS v Celju: nakup najetih poslovnih prostorov na Ljubljanski cesti 5 v Celju – poslovni objekt Maksimilijan.
3. Zunanji oddelek v Velenju: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
4. Okrožno državno tožilstvo v Kopru: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
5. Zunanji oddelek v Piranu: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
6. Zunanji oddelek v Postojni: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
7. Okrožno državno tožilstvo v Novi Gorici: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
8. Okrožno državno tožilstvo na Ptujju: večinoma lastni prostori, ministrstvo načrtuje rešitev prostorske stiske z zagotovitvijo dodatnih pisarn oziroma s preselitvijo na novo lokacijo z večjo prostornino pisarniških prostorov.
9. Okrožno državno tožilstvo v Mariboru: zagotovitev dodatnih prostorov za zaposlene in za arhiv.
10. Okrožno državno tožilstvo v Murski Soboti: nakup poslovnih prostorov na Slomškovi 1, ki jih ima sedaj v najemu.
11. Zunanji oddelek v Ljutomeru: deluje v lastnih prostorih in nima nujnih potreb.
12. Okrožno državno tožilstvo v Slovenj Gradcu: detektorska vrata za odkrivanje kovin, videonadzor, sistem za evidentiranje navzočnosti, zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
13. Okrožno državno tožilstvo v Novem mestu: zagotovitev prostorov – pisarn skupaj s pisarniško opremo za nove zaposlitve (strokovni sodelavci in pomočniki) in zagotovitev prostora za arhiv.
14. Okrožno državno tožilstvo v Kranju: obstoječe stanje ustreza.
15. Zunanji oddelek v Radovljici: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
16. Okrožno državno tožilstvo v Krškem: novi poslovni prostori na Cesti krških žrtev 15a – zamenjava obstoječih poslovnih prostorov z novogradnjo med ministrstvom za pravosodje in občino Krško bi bila dolgoročno rešitev vseh prostorskih težav in bi omogočila kadrovskega poplnitev tožilstva, ki zaradi sedanjega prostorskega stanja ni mogoča.
17. Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom, preselitev državnotožilskih pripravnikov z Miklošičeva 30 na skupno lokacijo Slovenska cesta 41 v Ljubljani.
18. Zunanji oddelek v Domžalah: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
19. Zunanji oddelek v Kočevju: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.
20. Zunanji oddelek v Trbovljah: preselitev na novo lokacijo, Trg revolucije št. 11, Trbovlje (predvidoma v letu 2006).
21. Zunanji oddelek na Vrhniki: zagotovitev lastnih prostorov z nakupom oziroma s finančnim lizingom.

šičevi cesti (skupaj skoraj 3 tisoč kvadratnih metrov). Podobno je v Domžalah, kjer imajo najetih vseh potrebnih 87 kvadratnih

metrov poslovnih prostorov. Nič drugače ni v Kočevju, Trbovljah in na Vrhniki, kjer tožilci delajo v najetih prostorih. **D**





# Prikrita nelikvidnost

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

**Približno 1.500 pravnih oseb je v likvidnostnih težavah. Kako svoje obveznosti poravnavaajo drugi, pa nihče v državi ne ve, saj so prejšnje vladne ekipe plačilni sistem uničile, zdajšnja pa ga bo morala vzpostaviti na novo.**

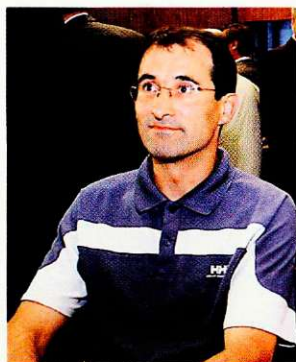
**A**gencija za javnopllačilne evidence Slovenije (Ajpes) med drugim mesečno pripravlja poročila o pravnih osebah z dospelimi neporavnanimi obveznostmi. Gre torej za neplačila in podatke o nelikvidnosti slovenskih pravnih oseb. Ajpesu podatke posredujejo banke, ki so že nekaj let izvajalke plačilnega prometa. Iz tako zbranih podatkov Ajpes izbere le bolj problematične, to je tiste, ki jim v posameznem mesecu niti

v petih zaporednih dneh ni uspelo poravnati dospelih obveznosti. Na Ajpesu, ki ga vodi Darinka Pozvek, zatrjujejo, »da o tovrstnih pravnih osebah informirajo državne organe in druge zainteresirane institucije«. Poleg tega Ajpes podatke ob koncu vsakega meseca objavlja na svoji spletni strani, obširnejše poročilo pa izdela enkrat letno.

**Slabih 30 milijard dolgov** Po tako zbranih podatkih je plačil-

no nesposobnih približno 3.300 pravnih oseb, ki dolgujejo približno 29 milijard tolarjev. Podatke po mesecih sicer objavljamo posebej, vendar so to okvirne številke, ki naj bi pokazale, kolikšna je plačilna nesposobnost slovenskih pravnih oseb. Gre za tiste, ki imajo pri bankah svoje poslovne račune blokirane več kot 5 dni. Če primerjamo podatke po mesecih, ugotovimo, da se številke niti ne spreminjajo preveč. Vendar je

to le vrh ledene gore. Banke na poslovnih računih zaznavajo le t. i. blokade, kar pomeni, da gre za razne uradne sklepe in odločbe o izplačilih s strani bodisi davčne uprave, bodisi sodišč. K temu je treba prišteti še terjatve upnikov, ki te prijavijo bodisi v pobot ali pa so podjetja v postopkih prisilne poravnave. Gre torej za tiste pravne osebe in upnike, ki imajo poslovni račun blokirani več kot 365 dni oziroma eno



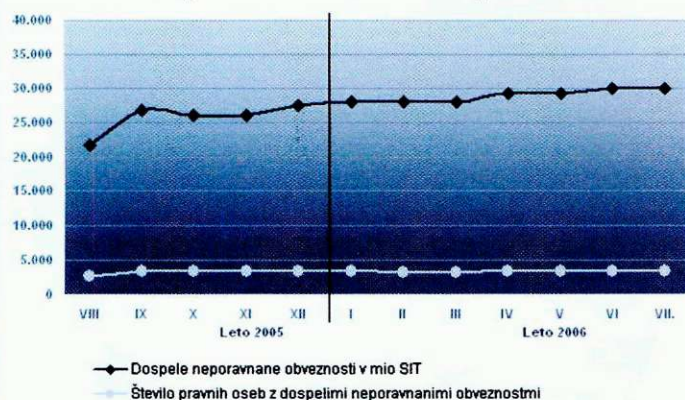
*Anton Rop in Janez Kopač, nekdanja glavna protagonista za prikrivanje pravih podatkov*

## Pravne osebe z neporavnanimi obveznostmi v letu 2006

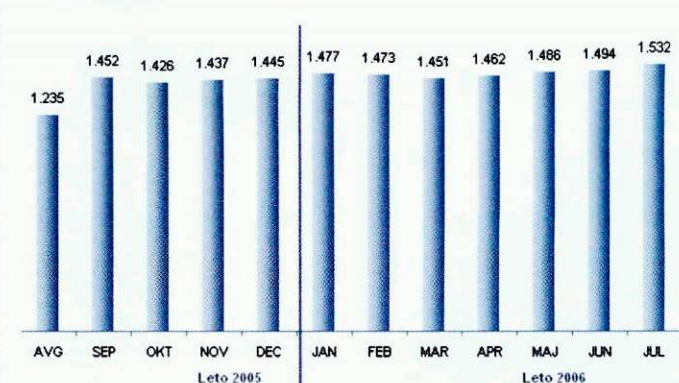
| MESECI       | ŠTEVILO PRAVNIH OSEB Z DOSPELIMI NEPORAVNANIMI OBVEZNOSTMI | POVPREČNI DNEVNI ZNESEK DOSPelih NEPORAVNANIH OBVEZNOSTI (V MIO SIT) |
|--------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| Januar 2006  | 3.324                                                      | 27.983                                                               |
| Februar 2006 | 3.225                                                      | 28.021                                                               |
| Marec 2006   | 3.299                                                      | 28.019                                                               |
| April 2006   | 3.361                                                      | 29.263                                                               |
| Maj 2006     | 3.383                                                      | 29.254                                                               |
| Junij 2006   | 3.363                                                      | 29.891                                                               |
| Julij 2006   | 3.353                                                      | 29.948                                                               |
| Vir: Ajpes   |                                                            |                                                                      |



Višina neporavnanih obveznosti in št. pravnih oseb



Število pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi nad 365 dni



leto. Takšnih je bilo konec julija 1.532. Edino za te podatke lahko rečemo, da so verodostojni in kažejo pravo sliko nelikvidnosti. Za druge pa je tako, da podjetja zapadlih terjatev preprosto ne plačujejo, če nimajo denarja, in plačilne naloge zadržujejo doma. Večina obveznosti preprosto ne zmore plačevati, drugi (ti so redki) pa se plačilu izmikajo. Če bi država prišla do pravih podatkov o neporavnanih obveznostih, bi bila slika povsem drugačna.

**Pogled nazaj** Da nihče v državi ne ve, kolikšna je resnična plačilna nesposobnost slovenskih pravnih oseb, so krive prejšnje vlade. Prav v času vladavine LDS je politika zaradi lastnih interesov razbila nekdanjo Agencijo za

plačilni promet, nadziranje in informiranje, ki jo je vodila Romana Logar. S tem so ubili dve muhi na mah. Na eni strani so se rešili Logarjeve, ki je bila zelo vestna in natančna ter se ni dala politično voditi, na drugi pa so pred javno-

stjo prikrili prave podatke o stanju na marsikaterem področju, ne samo likvidnostnem.

**Pogled naprej** Zdajšnja vlada bi morala, če želi tudi na tem področju vzpostaviti red in disciplino, sprejeti ustrezne zakone o finančnem poslovanju, kakršne smo poznali že sredi 90. let. Šele takrat bi imelo prikazovanje podatkov o nelikvidnosti slovenskih pravnih oseb smisel. Tako pa se vsaj za polovico od njih zdi, da so le sami sebi namen. **D**

Najmanj ena od bank do septembra lani Ajpesu ni poslala vseh podatkov o blokiranih poslovnih računih.

# Odmerite si svoj dom!

**Obrestna mera že od EURIBOR +1,85 %**

- Polovični stroški odobritve do 31. 8.
- 100 % izplačilo sredstev na TRR
- Družinsko odplačevanje
- Tudi za nekomitente!

[www.nkbm.si](http://www.nkbm.si) -> izračuni

(( 080 17 50 ))

 **STANOVANJSKI KREDIT**

 **Nova KBM d.d.**



# Optimizem se vrača

Boštjan Kramberger, Kapitalska družba

**Na svetovne delniške trge se je prejšnji teden znova vrnil optimizem, ki ga v zadnjem mesecu ni bilo na pretek. Borzni indeksi so si lepo opomogli, kar daje upati, da bomo do konca leta mogoče znova lažje zadihali.**

## PORTFELJ 9 DELNIC NA DAN 18.08.2006

| VREDNOSTNI PAPIR           | TRG       | INDEKS | VALUTA | ŠT. LOTOV | NAKUPNI TEČAJ | TEČAJ 18.8.2006 | RAST DELNIC V % | SKUPAJ V SIT |
|----------------------------|-----------|--------|--------|-----------|---------------|-----------------|-----------------|--------------|
| 1 Oberthur card system     | Francija  | PAR    | EUR    | 542       | 7.69          | 5.13            | -33.29          | 666,309      |
| 2 DJ Stoxx sm 600 oil&gas  | Nemčija   | GER    | EUR    | 98        | 42.52         | 40.84           | -3.95           | 959,116      |
| 3 FJH AG                   | Nemčija   | GER    | EUR    | 1430      | 3.89          | 2.22            | -42.93          | 760,761      |
| 4 Petroleo Brasileiro S.A. | Amerika   | NYQ    | USD    | 53        | 96.88         | 92.57           | -4.45           | 916,774      |
| 5 Conergy                  | Nemčija   | GER    | EUR    | 126       | 49.67         | 42.5            | -14.43          | 1,283,272    |
| 6 Krka                     | Slovenija | SBI    | SIT    | 10        | 143000        | 153769.89       | 7.53            | 1,537,699    |
| 7 Sanofi-Aventis           | Francija  | PAR    | EUR    | 82        | 76.15         | 70.7            | -7.16           | 1,389,289    |
| 8 Zijin mining             | Hong Kong | HKG    | HKD    | 10633     | 3.875         | 3.9             | 0.65            | 1,002,892    |
| 9 Bayer                    | Nemčija   | GER    | EUR    | 116       | 35.94         | 39.57           | 10.10           | 1,099,976    |

Denar v SIT 1,035,882 • Skupaj 10,651,971

Vrednost portfelja 04.11.2005 → 10,023,326 • Vrednost portfelja 18.08.2006 → 10,651,971 • Donosnost portfelja v odstotkih → 6.27 • Donos portfelja v SIT → 628,645

EUR → 239.64 • USD → 186.86 • HKD → 24.184

Dow Jones je na tedenski ravni pridobil 293 točk ali 2,6 odstotka in je bil konec petkovega trgovanja vreden 11381,47 točke. Indeks tehnoloških delnic Nasdaq pa je na tedenski ravni pridobil kar 5,2 odstotka in je sedaj vreden 2163,95 točke. Med tehnološkimi delnicami smo lahko videli pravi reli, edina črna točka je bilo

podjetje Dell, ki je objavilo slabe izide. Drugače pa gre zasluga za rast delnic predvsem makropodatkom, ki kažejo, da se inflacija umirja. Z njeno umiritvijo pa bi bilo lahko tudi konec dviganja temeljne obrestne mere s strani Ameriške centralne banke. Le-ta je na zadnjem sestanku obrestno mero že pustila nespremenjeno. Zadnji podatki, ki prihajajo iz ameriškega gospodarstva, so tisto, kar smo si investitorji lahko samo želeli; cena nafte je padla, inflacija se je umirila, četrtletni izidi ameriških podjetij so bili dobri, ekonomska rast se nadaljuje ... vendar pa bo pomembno, kakšne makroekonomske podatke bo ameriško gospodarstvo doseglo v naslednjih tednih. Predvsem bo pomembno, da bo inflacija pod nadzorom in da se gospodarstvo ne bo preveč ohladilo.

Evropski indeksi so podobno kot ameriški pridobili vrednost; nemški DAX je dosegel vrednosti nad 5.800 točk, kar so že ravni, ki bi, tehnično gledano, bile lahko podporne za morebitno nadaljnjo rast. Podobno kot v Ameriki so tudi v Evropi investitorji znova odkrili tehnološke delnice;



za kar gre zahvala predvsem mirnejšim tonom v izraelsko-libanonskem sporu. Vendar bi lahko cena že naslednji teden znova zrasla, saj se sedaj pozornost spet preusmerja na Iran, ki je ponovil, da ne namerava opustiti jedrskega programa.

Cena zlata se je po padcu cen nafte in po nižanju inflacijskih groženj znižala, tako da je treba ta čas za unčo zlata odšteti okoli 612 ameriških dolarjev.

Naš portfelj je od zadnjega komentarja malce zrasel, tako je njegova donosnost sedaj 6,27-odstotna, donos pa 628.645 tolarjev. Spremembe so pri delnicah FJH AG, kjer so se poenotile novoizdane delnice in t. i. stare delnice. Pozitivno sta presenetili delnici Bayerja in Krke. Tokrat slabše kotira ETF na nafto in plin in delnica Zijin mininga, predvsem zaradi že prej omenjene nižje cene zlata in nafte. Tokrat v portfelju ne bomo delali sprememb, bomo pa v primeru nadaljevanja rasti tečajev zamenjali nekatere delnice z novimi, manj defenzivnimi. **D**

tako so Nokia, Infineon, ASML pridobili med 5 in 7 odstotkov, slabo pa se ni godilo niti delnicam raznih bank.

Azijske delnice po zaslugi ameriških podatkov in dobrih izidov podjetij pridobivajo vrednost. Nikkei 225 je tako prebil vrednost 16.000 točk.

Slovenski borzni trg ne zaostaja za razvitejšimi zahodnimi, saj tudi pri nas tečaji delnic rastejo. Slovenski borzni indeks je znova blizu 5.500 točk in verjetno bo že naslednji teden »testirana« tudi ta vrednost. Med delnicami omenimo Petrolovo, ki se vrti okoli 110.000 tolarjev, kar je za zdaj rekordna vrednost. Cena nafte je prejšnji teden močno padla, izgubila je skoraj 5 odstotkov vrednosti,

**Radio VIVA**  
FM 102.1  
99.5 stereo RDS  
M. Sobota tel: 02/537-1949

**Slave Klavara 1**  
9000 Murska Sobota  
Slovenija  
tel.: 02/537 1949  
fax.: 02/537 1948  
GSM: 041/34 66 46  
GSM: 031/34 51 51  
<http://www.radio-viva.com>  
e-mail: [viva@radio-viva.com](mailto:viva@radio-viva.com)



*Dobro jutro, Slovenija.*



Za lepši dan





Cene nepremičnin so najvišje v Ljubljani.

# Varčevanje in bivanjska draginja

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

**Jeseni se začne nov krog varčevanja v nacionalni stanovanjski varčevalni shemi (NSVS). Stanovanja so v mestnih središčih, sploh v prestolnici in njeni okolici, razmeroma draga, kar velja tudi za druge nepremičnine.**

**S**tanovanjski sklad Republike Slovenije (v nadaljevanju sklad) bo septembra objavil nov javni poziv varčevalcem v NSVS. Razpis za izbor sodelujočih bank je bil končan 10. avgusta, tokrat pa bo s skladom sodelovalo vseh sedem prijavljenih bank.

**Stanovanjska shema** Vse prijavljene banke izpolnjujejo razpisne pogoje in imajo popolne vloge z zaprosenim številom lotov (en lot daje banki pravico za sklenitev varčevalne pogodbe z najnižjim prvim mesečnim obrokom varčevanja v NSVS v višini 12 tisoč tolarjev). Sklad bo tokrat

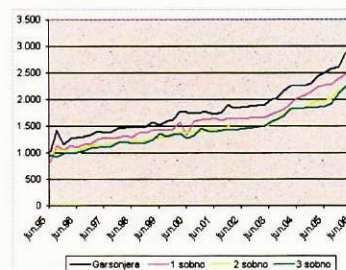
med banke razdelil 15 tisoč lotov od 20 tisoč razpisanih, od tega največ Novi Ljubljanski banki – 6 tisoč, 3 tisoč banki SKB, po 2 tisoč Abanki VIPA in Banki Koper, tisoč dvesto Banki Celje, šeststo Gorenjski banki in dvesto Banki Domžale. "Stanovanjski Sklad Republike Slovenije bo javni poziv za dolgoročno varčevanje v NSVS za leto 2006 objavil v soboto, 9. 9. 2006. Sklepanje varčevalnih pogodb bo potekalo od 2. oktobra naprej na sedmih izbranih bankah. Nacionalna stanovanjska shema še vedno ostaja primeren način varčevanja za reševanje stanovanjskega vprašanja mladih družin, prvih iskalcev

stanovanja, vseh tistih torej, ki jim je treba pomagati, da si uredijo svoje bivanjske težave," je ob tej priložnosti dejal direktor sklada Primož Pirc in dodal, da sklad pričakuje dober odziv.

Projekt NSVS prek sklada in bank, ki so izbrane na javnem

razpisu, izvaja država. Vlada je že leta 1999 sprejela zakon o nacionalni stanovanjski varčevalni shemi, s katerim naj bi poskušala, kot je zapisano v nacionalnem stanovanjskem programu iz leta 2000, "spodbuditi dolgoročno varčevanje v državi in sčasoma zagotoviti tudi zadosten obseg sredstev za ugodna dolgoročna stanovanjska posojila". Prvi razpis sklada za sodelovanje v NSVS je bil objavljen aprila 1999.

**Varčevanje 5 do 10 let** Letos je NSVS doživela nekaj novosti. Letna premija države bo nižja (1/24 letno privarčevanega zneska), pogoj zanjo pa je namenska



Cene stanovanj od 1995 rastejo.



poraba privarčevanih sredstev ali posojila in najmanj deset plačanih obrokov na leto. Obrestne mere se bodo spreminjale vsako leto, osnova zanje pa je 75 odstotkov tržne donosnosti državnih obveznic. Obresti za posojilo so višje za odstotek, po zdajšnjih izračunih so varčevalne obresti 3,1, posojilne pa 4,1 odstotka. Obdobje varčevanja bo lahko trajalo od pet do deset let.

Interesenti za stanovanja bodo jeseni torej s pomočjo bank začeli varčevati za svoja stanovanja. Ta so zlasti v Ljubljani vse prej kot poceni. Preverili smo, kako globoko bo treba seči v žep ob nakupu stanovanja oziroma hiše po slovenskih regijah, in pogledali cene parcel.

**Dvig cen za petino** Kot rečeno, je bivanje najdražje v Ljubljani. Po podatkih SLONEP, blagovne znamke za slovenske nepremičnine, cene stanovanj v slovenski prestolnici rastejo že vse od leta 1995. Tudi v drugem četrletju letošnjega leta ni bilo nič drugega, saj so se oglaševane cene stanovanj od marca do junija letos dvignile za okoli 5 odstotkov, pri čemer so se najbolj podražile garsonjere, najmanj pa trisobna stanovanja. Na letni ravni so se cene stanovanj v Ljubljani dvignile kar za petino. Tako je za kvadratni meter garsonjere treba odšteti povprečno dobrih 700 tisočakov, za kvadratni meter enosobnega stanovanja 600, dvosobnega in trisobnega pa okoli 550 tisočakov. To v praksi



Južna Primorska je po cenah takoj za Ljubljano.

## Država želi z NSVS spodbuditi dolgoročno varčevanje in sčasoma zagotoviti zadosten obseg sredstev za ugodna stanovanjska posojila.

pomeni, da ljubljanska garsonjera povprečno stane devetnajst milijonov in pol, enosobno stanovanje 24, dvosobno 33, trisobno pa 46 milijonov tolarjev.

Tudi cene stanovanj v okolici Ljubljane rastejo, a ne tako močno kot v glavnem mestu. Danes je za garsonjero v bližini prestolnice treba odšteti povprečno 16 milijonov tolarjev, za enosobno stanovanje 19, za dvosobno 24 in pol, za trisobno stanovanje pa slabih 32 milijonov tolarjev. Če se nekoliko oddaljimo od prestolnice, so cene že precej nižje. "Lahko rečemo, da je prvo polovico leta

2006 zaznamovala močna rast cen stanovanj v Ljubljani. Vzrok za tako rast je veliko povpraševanje, ki očitno presega ponudbo," ugotavlja Marko Puschner, urednik nepremičninskega portala SLONEP, ki povezuje vse nepremičninske agencije in celotno ponudbo nepremičnin v Sloveniji. Po njegovem mnenju je pritisk na Ljubljano tako velik, da so ljudje za stanovanja pripravljeni odšteti velike zneske. Puschner vidi vzroke za to predvsem v ugodnih posojilih za nakup nepremičnin in pomanjkanju stanovanj oziroma neustreznih stanovanjski politiki. "Pri tej rasti oglaševanih cen se postavlja vprašanje, koliko je dejansko sklenjenih poslov. Drugo vprašanje pa je, ali cene dviguje dejansko povpraševanje ali morda kaj drugega," dodaja Puschner.

**Uskladitev cen** In kako je s hišami? Seveda je najdražja spet Ljubljana, cene pa vendarle niso rasle tako konstantno kot pri stanovanjih. Tako so bila v zadnjem desetletju opazna nihanja cen, v zadnjega pol leta pa so te spet poskočile. Od marca do junija letos so se tako dvignile za 7 odstotkov, na letni ravni (od junija lani do istega meseca letos) pa za dobrih 12 odstotkov.



NLB bo od sklada prejela 6 tisoč lotov.

Povprečna cena kvadratnega metra hiše v slovenskem glavnem mestu je tako okoli 380 tisoč tolarjev, medtem ko je v okoliških krajih kar za tretjino nižja. V praksi to pomeni, da je hiša v Ljubljani lahko naša za povprečno 92 milijonov tolarjev, v njeni okolici pa za slabih 60. Seveda so tudi cene hiš vezane na oddaljenost od glavnega mesta, izjema je le Slovensko primorje.

Marko Puschner meni, da je velika rast cen hiš posledica uskladitve cen s cenami stanovanj. Prav zaradi tega se povpraševanje seli v okolico Ljubljane, pa tudi tam se cene počasi, a vztrajno dvigujejo. "Glede na veliko rast v Ljubljani lahko pričakujemo nadaljnjo rast, mogoče pa je, da se bo ta še povečala," meni Puschner.

**Izjema je Primorska** Južna primorska regija je takoj za Ljubljano in njeno okolico najdražja za bivanje. Ne le stanovanja in hiše, tudi parcele so (verjetno zaradi ugodne zemljepisne lege, morja in milejšega podnebja) dražje kot drugod, kjer je njihova cena odvisna od oddaljenosti od prestolnice pa tudi od oddaljenosti od glavnih prometnih žil (v bližini predvidenih avtocest rastejo novogradnje kot gobe po dežju). Za kvadratni meter zemljišča na južnem Primorskem je tako treba odšteti 20 tisočakov, kar pa je še vedno trikrat manj kot v središču Ljubljane. Vendarle pa cene zemljišč ne rastejo tako skokovito kot cene stanovanj in hiš, saj je ponudba parcel velika. **D**

### Povprečne oglaševane cene stanovanj v Sloveniji po regijah v juniju 2006 (v evrih/m<sup>2</sup>)

| REGIJA       | GARSONJERE | ENOSOBNA | DVOSOBNA | TRISOBNA |
|--------------|------------|----------|----------|----------|
| Ljubljana    | 3.039      | 2.579    | 2.310    | 2.247    |
| Lj.okolica   | 2.366      | 2.018    | 1.680    | 1.585    |
| J. Primorska | 2.553      | 2.702    | 2.683    | 2.191    |
| Gorenjska    | 2.223      | 1.605    | 1.607    | 1.438    |
| Savinjska    | 1.271      | 1.222    | 965      | 983      |
| Dolenjska    | 1.399      | 1.374    | 1.165    | 1.018    |
| Notranjska   | NP         | 1.251    | 1.206    | 1.167    |
| Podravska    | 1.415      | 1.242    | 1.206    | 1.095    |
| Koroška      | NP         | NP       | 762      | NP       |
| Zasavska     | 1.175      | 838      | 808      | 778      |
| Posavska     | NP         | 1.000    | 789      | NP       |
| Pomurska     | 946        | NP       | 1.159    | 1.002    |

**Vir:** SLONEP, blagovna znamka za slovenske nepremičnine. Zaradi skorajšnjega prihoda evra smo cene zapisali v evropski valuti.



# Mize končno prihajajo

Gregor Drnovšek, foto: arhiv Demokracije, Jaka Vinšek

**Četrtega avgusta sta minister za zdravje Andrej Bručan in direktor podjetja Soča Oprema Bojan Bokalič podpisala pogodbo o dobavi in montaži razvpitih operacijskih miz. Jeseni naj bi na njih že operirali.**



*Slovenske bolnišnice bodo končno dobile nove operacijske mize.*

Soča Oprema bo 18 operacijskih miz dobavila bolnišnicam v Mariboru, Murski Soboti, Izoli, Novem mestu in Onkološkemu inštitutu v Ljubljani. Minister Bručan je ob podpisu pogodbe poudaril, da so mize, ki jih je ponudilo izbrano podjetje, kakovostne in v celoti ustrezajo razpisnim pogojem. Poleg tega so te mize seveda tudi najcenejše.

**Sprememba zakonodaje** Podpisa pogodbe s Sočo Opremo še danes ne bi bilo, če ministrstvo ne bi predlagalo spremembe zakonodaje, in sicer zato, da bi tega in razpise v prihodnosti lahko reševali s čim manj zapleti. Nova zakonodaja namreč dovoljuje ministrstvu, da se postopek javnega naročanja v izjemnih primerih lahko nadaljuje ne glede na zahteve za revizijo in ustavitev postopka, če bi revizije in

pritožbe ogrožale življenja ali zdravje ljudi. Tako je ministrstvo lahko podpisalo pogodbo s Sočo Opremo ne glede na revizijska zahtevka neizbranih ponudnikov, Medicoengineeringa, d. o. o., in Sanolaborja. V tem primeru je zaradi zavlačevanja in nenehnega pritoževanja neizbranih ponudnikov vlada presodila, da

gre za ogrožanje življenja ljudi, in podala soglasje za nujni nakup operacijskih miz. Državna revizijska komisija (DRK) je še pred podpisom pogodbe odpravila začasno zadržanje oddaje javnega naročila, kar je pomenilo, da so odstranjene vse zakonske ovire za podpis pogodbe. Podjetji, ki sta podali predlog za revizijo

postopka, pa sta zagrozili z odškodninsko tožbo proti državi.

**Čim hitreje do miz** O rezultatu razpisa in tem, kako potekajo priprave na namestitev miz v bolnišnicah, smo se pogovarjali z direktorjem izbranega podjetja Soča Oprema Bojanom Bokaličem. Priprave za dobavo in namestitev miz po njegovih besedah potekajo po načrtih. »Vsi vpleteni si prizadevajo, da bi bile mize čim prej izročene uporabnikom.« Zanimal nas je tudi razlog, zakaj so mize Sordina, ki jih bodo dobile slovenske bolnišnice, cenejše kot mize Maquet, ki sta jih ponujali podjetji, ki sta na razpisu postavili najvišjo ceno. Se v nizki ceni skriva tudi slabša kvaliteta teh miz? Ponudba Soče Opreme je namreč skoraj dvakrat cenejša kot ponudba najdražjih ponudnikov. Bokalič pojasnjuje: »Razlika v kvaliteti zagotovo ne more biti razlog. Mize Sordina so zelo kvalitetne, kar je potrdila tudi razpisna komisija in o čemer pričajo številne reference in mnenja tujih kirurgov, ki operirajo na teh mizah. Prepričani smo, da bodo z njimi zadovoljni tudi slovenski zdravniki. Lahko rečemo, da predstavljajo 'value for the money'. Cenovna politika blagovne znamke, ki se šele uveljavlja v tem prostoru, in naša želja po spodobnem, ne pa enormnem profitu, sta razloga, da smo bili toliko ugodnejši od konkurence.« Bokalič pravi, da tehničnih problemov pri mizah ne pričakuje, vseeno pa je garancijski rok 24 mesecev, kakor je bilo zahtevano v razpisni dokumentaciji. »Proizvajalec in Soča Oprema stojita za svojim proizvodom tako stroškovno kot operativno. Dodatna prednost je, da je tovarna oddaljena dobri dve uri od Slovenije, tako da lahko izjemno hitro reagiramo v primeru kakršnih koli težav.«



*Nove mize bodo skrajšale čakalne dobe na operacije.*





Mize bo dobil tudi Onkološki inštitut.

### »Krivdo morajo iskati drugje«

Obnašanje neizbranih ponudnikov, predvsem dveh, ki sta vložila zahtevka za revizijo in se s tem pritožila zoper izbranega ponudnika, Bokalič komentira z besedami: »Normalno je, da niso zadovoljni z razpletom, vendar morajo krivdo za to iskati drugje in ne v odločitvi ministrstva za zdravje ali v naši razpisni dokumentaciji. Njihovi očitki ne držijo. Prepričani smo, da bo to potrdila tudi Državna revizijska komisija.« V dolgotrajnem postopku pridobivanja operacijskih miz so v javnosti odmevale tudi ogromne številke, ki naj bi jih ponudniki zaslužili pri dobavi miz. Direktor Bokalič nam je o višini provizije dejal: »V tem primeru ne gre za provizijo. S proizvajalcem Sordina smo pogodbeni partnerji. Zagotavljamo vso logistiko in pri tem imamo tudi stroške.« V Soči Opremi tako računajo, da bo dobiček pri tem poslu primerljiv z dobičkom pri podobnih poslih v EU. Direktorja



Andrej Bručan, minister za zdravje



Bojan Bokalič, direktor Soče Opreme

smo povprašali tudi o tem, zakaj so bile v nekaterih bolnišnicah operacijske dvorane pripravljene le za namestitev Maquetovih miz. Pravi, da so bolnišnice, ki so imele pripravljena tla v operacijskih dvoranah, to storile, preden so se v igri pojavile mize znamke Sordina. »Na tako pripravljena tla je mogoče postaviti tako Maquetove kot Triumpfove mize.«

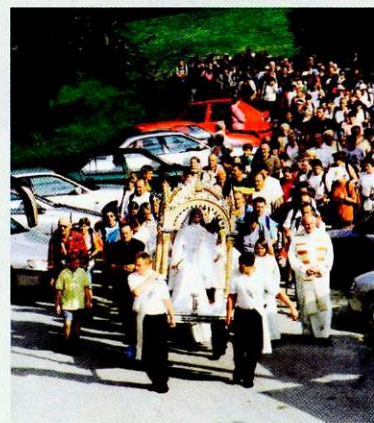
**Prvi mizi v Mariboru** Prvi dve mizi bodo dobili v Splošni bolnišnici Maribor, po zagotovilih direktorja Bokaliča že med 13. in 20. septembrom. Med 13. septembrom in 4. oktobrom bo tri mize dobila Splošna bolnišnica Murska Sobota in eno Splošna bolnišnica Izola. Največ miz, kar 7, pa pričakujejo na Onkološkem inštitutu v Ljubljani. Če bodo dodatna gradbena dela v novem operacijskem bloku potekala brez zapletov, bo 7 miz izročenih v uporabo do 15. oktobra. Tako po načrtu kot zaradi nujnih gradbenih del pri postavitvi komore za dekontaminacijo lahko kot zadnji mize pričakujejo v Splošni bolnišnici Novo mesto. Po Bokaličevih napovedih bi v Novem mestu lahko začeli operirati konec oktobra.

Veseli nas lahko dejstvo, da bomo nujno potrebne operacijske mize v Sloveniji končno dobili. Podjetje Soča Oprema in direktor Bokalič dokazujeta, da v Sloveniji ne obstajajo samo ponudniki, ki se pehajo za enormnimi zaslužki, temveč da se lahko preživi tudi z manjšim zaslužkom. Upamo, da ministrstvu za zdravje pri prihodnjih razpisih ne bo več treba odlašati s podpisom pogodb zaradi ponudnikov, ki pri pridobivanju poslov ne izbirajo sredstev. Žal so včasih ta sredstva tudi človeška življenja. **D**

## Romanje k Mariji Zvezdi

Besedilo Igor Gošte, foto: Tomo Brezovar

Nekdaj najbolj obiskana romarska pot v Sloveniji je bilo romanje k Mariji Zvezdi v Novo Štifo. Nekoč se je pred to župnijsko cerkvijo, nedaleč stran od prelaza Črtnivec in nekoč pomembnega Gornjega Gradu, kjer je v zgodnjem obdobju ljubljanske škofije živel večina škofov in vodila škofijo kar iz gornjegrajske rezidence, kjer se ponašajo s prekrasno cerkvijo sv. Mohorja in Fortunata, zbralo tudi do 30 tisoč romarjev. Najzvestejši, ki romajo k Mariji Zvezdi v Novo Štifo, so po nekaterih podatkih že več kot tri stoletja romarji iz Zagorja ob Savi oziroma iz zagorske župnije, kjer se lahko pohvalijo s čudovito, pred letom obnovljeno cerkvijo sv. Petra in Pavla. Za nekatere romarje iz Zagorja, ki se na pot prek Čemšenika in cerkve Marije Vnebovzete odpravijo vsako leto dva dni pred Marijinim praznikom, je Nova Štifa in srečanje z Marijo Zvezdo končni cilj romanja. Še prej obiščejo cerkev sv. Jakoba v Okonini in cerkev sv. Frančiška Ksaverja v Radmirju, kjer prespijo. Nekateri v starih senikih in hlevih, drugi v šotorih okoli cerkve. Zgodaj zjutraj po sveti maši se odpravijo – letos jih je bilo kljub slabim vremenskim napovedim nekaj več kot dvesto – proti že omenjeni cerkvi v Gornjem Gradu in naprej do cerkve sv. Miklavža v Šmiklavžu, ki je bila prvič omenjena že leta 1426. Po slabe pol ure hoda romarji, ki sem jim na božji poti pridruži še nekaj starejših romarjev, ki se



pripeljejo z avtobusi in avtomobili, prispejo do cerkve Marije Zvezde v Novi Štifi. Prvi romarji naj bi se bili na ta prostor podajali zaradi čudežev in prikazovanj Matere božje. Najprej naj bi se bila sredi 16. stoletja prikazala gluhonemi deklici, ki je pasla ovce svojih staršev, in jo prosila, ali lahko eno dobi. Deklica je začudeno odgovorila, da mora za dovoljenje prositi starše, ti pa so bili pripravljeni od veselja, da je njuna hčerka spregovorila, Mariji darovati vse ovce. Kasneje je bilo še več čudežev, zato so na kraju prikazovanja zgradili prvo kapelico. Na binkošno nedeljo 1559 je bila v njej prvič sveta maša. Izročilo pravi, da se je med mašo nad kapelico na jasnem nebu prikazal oblak in nad njim svetla zvezda. Od takrat je božjepotno svetišče posvečeno Mariji Zvezdi. Letos je mašo romarjem, ki so tja prišli iz Zagorja in drugih koncev Slovenije, daroval ljubljanski nadškof msgr. Alojz Uran. Fotografija, ki jo vidite, pa je z lanskega romanja. Kot zanimivost povejmo, da jo je posnel fotograf Tomo Brezovar, ki je bil na romanju tudi letos tako kot že pred več kot petdesetimi leti. Prvič se je na božjo pot s fotoaparatom in tudi s kamero podal pred 49 leti. Brezovar je znan tudi kot brat balerine Stanke Brezovar, ki je bila dolga leta poročena z dirigentom Carlosom Kleiberjem, s katerim sta zadnje počivališče našla v Tomovem rojstnem kraju Konjšica, nekje na pol poti med Zagorjem in Litijo.

Najvztrajnejši pa romanja ne končajo pri Mariji Zvezdi, ampak se po prespani noči podajo še prek Menine planine do cerkve Marije Vnebovzete v Zgornjem Tuhinju, kjer se romanje uradno konča, a le do naslednjega leta. Nekatere romarje na pot vodi vera, druge tradicija pa tudi priložnost pogledati vase. Tretje pa vse to in še kaj drugega.





# 85 let kluba Skala

Tekst in foto: Miran Mihelič

**Na dan praznovanja 85-letnice Slovenskega gorniškega kluba Skala so na vrhu Skale postavili maketo Aljaževega stolpa za žig in vpisno knjigo.**

**V**Domu Trente je govoril predsednik slovenske vlade Janez Janša in gornikom čestital za obletnico ter jim želel še veliko tovrstne energije in veselja pri druženju v gorah in z ljudmi okoli njih.

**Visoka obletnica** Slovenski gorniški klub Skala je v jutranjih urah v soboto, 5. avgusta, visoko obletnico najprej zaznamoval s postavitvijo svojega značilnega stolpčiča na strmem, deviškem vrhu Skale, v pogorju največje slovenske mejne gore Mangarta, kamor ne vodi še nobena pot, je pa od tod izjemen razgled tudi na slovenske vršace v zamejstvu Koroške in Primorske. Pred tem je za izdelavo stolpčiča in njegovo montažo poskrbel Jože Žagar, predsednik Posoškega gorniškega kluba, ki ga je na dan odprtja spremljalo kar nekaj gornikov iz tega in drugih klubov Skala, med njimi predsednik dr. Franc Sevšek. Skupaj

z njim so letos posoški skalaši izbrali najprimernejši vrh za proslavitev te obletnice.

Na večerni slavnostni prireditvi so člani in domačini dodobra napolnili avlo Doma Trente, tudi zaradi priljubljenega predsednika vlade Janeza Janše in še nekaj drugih gostov, ki so počastili srečanje. To so bili dr. Franc Sevšek, predsednik SGK Skala, Franci Ekar, predsednik PZS, dr. Anton Jeglič, častni predsednik SGK Skala, v in nekaj poslancev državnega zbora.

**Narava in narodna zavest** Slavnostni govornik Janez Janša je opisal začetke planinstva in alpi-



A. Jeglič, J. Janša, F. Sevšek

nizma v Evropi, ki segajo v prvo polovico štirinajstega stoletja, potem pa še pomembnost Skale za slovensko planinsko, naravovarstveno in narodno zavest. Opisal je tudi začetke planinstva pri Slovencih, ki segajo v drugo polovico devetnajstega stoletja, ko so posamezniki in skupinice, ki jih sprva večina ni sprejemala, začeli s planinarjenjem, dokler niso ob svoji poklicni uspešnosti postali uspešni tudi v gorniški dejavnosti. Pridruževalo se jim je čedalje več somišljenikov in leta 1892 so organizirali prvi shod za ustanovitev Slovenskega planinskega društva. Po ustanovitvi se je to hitro širilo in dalo Julijskim Alpam svoj slovenski pečat.

Pomembna prelomnica se je zgodila, ko se je leta 1921 znotraj Slovenskega planinskega društva pojavil nov rod mladih, ki so jim gore pomenile več kot lepe razglede in družabnost. Hoteli so osvajati ta »nekoristni svet« ob plezanju,

razmišljanju o kulturi, naravi in človeku. A takih idej takrat SPD še ni bilo pripravljeno sprejeti. Zato so mladi gorniški navdušenci na svečenico pred 85 leti ustanovili Turistovski klub Skala. Njegovi člani – skalaši – so bili vsestransko dejavni. Smučali so in plezali v gorah, preučevali naravo, fotografirali, pisali. V prvih desetih letih svojega delovanja so posneli celo prvi slovenski igrani film V kraljestvu Zlatoroga in zavrteli so ga tudi na dan 85-letnice kluba. Janševe besede, da je šlo v začetku delovanje Skale marsikomu na živce, ko pa so se pokazali uspehi, so jo začeli sprejemati, bi lahko uporabili tudi za marsikatero drugo področje v današnjem času.

Skala in PZS sta letos tudi formalno podpisali dogovor o sodelovanju in medsebojni strpnosti, priznanju in spoštovanju. To pomeni, da sta obe organizaciji uspešni in tega smo lahko vsi, ki v gorah iščemo vedno nove izzive, njihovo in svojo neodkrito podobo ljudi okoli sebe, veseli, je sklenil svoj govor predsednik slovenske vlade, tudi sam gornik. **D**



**večerov.  
piknik.  
na otoku**  
**MARIBORSKI OTOK,**  
**SOBOTA 26. AVGUST,**  
**2006, OD 14. URE**  
**DALJE!**

**Glavni oder**  
**Kingston**  
**Jasmin**  
**Stavros**

**DJ oder**  
**Eddie F** F Recordings  
**Davide Manali** Next Music Shop  
**Vale & Timo** Portamento rec  
Next Music Shop  
**Yanoosh** Atelje 2050  
**DJ Blasch** Zagorje Underground

**KOPANJE, ANIMACIJE BREZPLAČEN AVTOBUSNI PREVOZ IZ MARIBORA**  
**BREZPLAČNA VSTOPNINA ZA NAROČNIKE VEČERA IN ČLANE VMS KLUBA**

sponzor

 **VEOLIA**  
TRANSPORT

organizator

**VEČER**



# Pacifiške politične zdrahe

Ana Müllner, foto: agencije

**Mikrodržave v Tihem oceanu so se po mnogih letih znova znašle sredi zanimanja svetovnih velesil, ki poskušajo povečati svojo moč na tem večinoma močno nestabilnem območju.**

Od Nove Kaledonije do Nauruja in od Vanuatuja do Tonge v Tihem oceanu se raztezajo otoške države, v katerih se večinoma spopadajo s hudimi ekonomskimi in socialnimi težavami. Območje, ki je bilo dolga leta pozabljeno od sveta, je močno vlogo igralo v času hladne vojne. Takrat so se za ta ozemlja potegovala številne svetovne velesile, potem pa so sčasoma nanja pozabile. Zadnja leta se za povečanje vpliva precej prizadeva njihova »velika sosed« Avstralija, pri čemer ji je v veliko pomoč trdno politično zavezništvo z Združenimi državami Amerike. Tudi Francija, zadnja evropska država v regiji, ne namerava za-

pustiti Pacifika, čeprav je tam čedalje manj zaželena.

**Mikrodržave v težavah** Tako kot je pacifiška regija velika, je hkrati tudi raznolika. Skupni imenovalec večine otoških držav so politična nestabilnost, revščina, večni krog nasilja med različnimi skupinami in civilne vojne, ki so stalnica na tem območju. A kljub temu se situacije znotraj posameznih držav razlikujejo. V Francoski Polineziji je na primer bruto domači proizvod na prebivalca višji kot na Novi Zelandiji, za kar je zaslužna predvsem »domovina« Francija. Prav nasprotno pa Salomonovi otoki, Zahodna Samoa, Tuvalu in Vanautu spadajo med

najmanj razvite države na svetu, saj na lestvici razvitosti zaostajajo tudi za afriškimi državami. Združeni narodi so v poročilu leta 2003 objavili, da se je v petih pacifiških državah pričakovana življenjska doba v zadnjih petnajstih letih močno zmanjšala. Azijska banka za razvoj s sedežem v Manili pa ugotavlja, da večina prebivalcev na območju nima niti stalnega dohodka, kaj šele da bi imela urejen socialni status.

Današnje stanje tako priča, da denarna pomoč, ki je dolga leta prihajala na območje Tihega oceana, ni dosegla tistih, ki jim je bila najbolj potrebna – revnih prebivalcev. Razlogi za to so predvsem v skrupiranih elitah, ki v svojih oto-



V Tongi vlada kraljeva družina.

ških državah obvladujejo prav vse pore javnega življenja – od vojske do politike. Kot primer lahko navedemo Tongo, edino monarhijo v regiji, kjer ima kraljeva družina prvo in zadnjo besedo pri državni politiki. Iz njenih vrst prihaja kar 21 poslancev od skupno 30, lani pa so po dolgoletnem pregovarjanju spremenili ustavo, da lahko dva





ministrska položaja od štirinajstih zasedata nečlana kraljeve družine. V Zahodni Samoi so šele leta 1990 uvedli splošno volilno pravico, vendar so lahko izvoljeni le večji poglavarji (matai).

**Demokracija proti tradiciji** Ob takšnem načinu vodenja države se mnogi sprašujejo, ali duh demokracije sploh ustreza pacifiškemu okolju ali pa imajo te male otoške države preveč drugačno zgodovino in navade, da bi lahko družbeno stanje spremenile na bolje. Poleg omenjenih samovoljnih vladarjev se je v teh državah razmahnil tudi klientelizem, omejena je svoboda tiska. Prebivalci Oceanije čutijo močno povezanost s svojo tradicijo, po kateri so jim vedno vladali lokalni poglavarji, in se niso navajeni pritoževati čez stanje v državi, predvsem ne zato, ker večinoma ne vedo, da obstajajo še drugi načini vladanja.

Pri tem moramo omeniti, da so bili »beli prišleki« iz Avstralije, Nove Zelandije in Francije vedno obravnavani kot gostje, ki jih je bilo treba opominjati, da so tu samo na obisku. Še posebej slabo so bili sprejeti Francozi in to se je po jedrskih poskusih na otokih Mururoa in Fangataufa še poslabšalo. Nasprotovanje francoski navzočnosti je privedlo do tega, da je na francoskih otokih Wallis in Futuna Francija prepustila oblast lokalnim poglavarjem in tako sprejema tudi primere kršenja človekovih pravic, ki jih ti zagrešijo.

**Usodni 11. september** Tako kot so teroristični napadi 11. septembra močno spremenili politični zemljevid sveta, je ta usodni dan prinesel spremembe tudi Oceaniji. Naj omenimo, da so imele ZDA predvsem na otokih severno od ekvatorja vedno močne interese; že v času hladne vojne so imele na otoku Guam in na atolu Kwajalein v Maršalovih otokih vojaški bazi. Na otokih so ZDA preizkušale svoje orožje; na Bikiniju so tako prvič preizkusile atomsko bombo. Kar so ZDA doživele 11. septembra, je Avstralija doživela leto kasneje, ko je bila v atentatih na indonezijskem otoku Baliju med žrtvami več kot polovica Avstralcev. Zaradi trdnega zavezništva z ZDA je tudi Avstra-



Državni udari so v tihomorskih državah pogosti.



Tradicija izključuje možnost razvoja.

## Avstralija se v zadnjih letih močno trudi povečati svoj vpliv v Tihem oceanu.

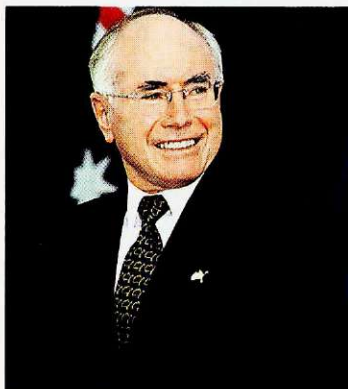
lija postala tarča za mnoge teroristične skupine in tako so države v Tihem oceanu spet pritegnile pozornost avstralskih oblasti. Celo Združeni narodi so opozorili, da bi se Pacifik lahko hitro razvil v oporišče za posameznike ali mednarodne teroristične oz. kriminalne organizacije. Zato ne preseneča, da Avstralija v zadnjih letih ne skriva želje po večji avtoriteti v Oceaniji. Tega ne skriva niti avstralski premier John Howard, ki je ob svoji vnovični izvolitvi leta 2004 dejal, da »Avstralija ne želi kolonizirati Oceanije, saj njihova samostojnost pomeni, da so države sposobne same skrbeti za svoje ljudi. A moramo vedeti, kaj se dogaja na našem dvorišču, še posebej če to zadeva tudi nas, Avstralce«.

**Med Avstralijo in Francijo** Avstralija je v Tihem oceanu vedno igrala veliko vlogo in je nanj gledala kot na »svoje« območje. Še posebno zanimanje je kazala za Papuo-Novo Gvinejo in Salomonske otoke, ki so ji tudi po zemljepisni legi najbližje. A sčasoma se

je na področju zunanje politike skupaj z Novo Zelandijo angažirala pri reševanju drugih konfliktov, kot sta nestabilnost v Indoneziji in na Filipinih ter kitajsko-tajvanski spor. Avstralsko odsotnost, predvsem v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja, je tako izkoristila Francija, ki se je v tem času angažirala v nekaterih konfliktih, kot je bil npr. državni udar na Fidžiju leta 1987, kjer je Francija igrala pomembno vlogo pri umirjanju razmer. Pri tem sta ji morali celo stari tekmici na tihomorskem območju, Avstralija in Nova Zelandija, priznati, da je uspešno posredovala. V zadnjih letih, ko želi Avstralija spet prevzeti vodilno vlogo v regiji, pa med Canberro in Parizom prihaja do novih napetosti in nasprotovanj. Ko so leta 2003 na Salomonskih otokih izbruhnili hudi nemiri, je Forum Pacifiških otokov Franciji namenil glavno vlogo pri stabilizaciji razmer v državi, vendar je Avstraliji (ki je tudi članica foruma) s svojim vplivom uspelo doseči, da je ta vloga pripadla njej namesto Franciji.

Za čedalje manjšo vlogo Francije na območju pa mnogi krijejo predvsem nekdanjo vlado Lionela Jospina, ki je v svojem mandatu močno zanemarjal vlogo svoje države v Pacifiku. Francoski parlament naj bi bil o novi ustavni ureditvi Francoske Polinezije odločal januarja 2000, vendar je seja tistega dne odpadla in dejansko so o tej temi na Elizejskih poljanah odločali šele leta 2004. Nepriljubljenost Francije v Oceaniji pa Avstralija vneto izrablja v svoj prid, še posebej prek združenj in organizacij, ki delujejo na tihomorskem območju. Tako je sama sestavila posebno skupino interventnih enot s sedežem na Fidžiju. Čedalje bolj ji uspeva svojo nadvlado uveljavljati tudi na finančnem področju, saj vse več držav v Oceaniji za svojo uradno valuto uporablja avstralski dolar.

Glavno vprašanje, s katerim se ukvarjajo prebivalci na drugi strani sveta, je torej, ali tihomorski otoki lahko dosežejo in obdržijo mir in stabilnost brez prevelikega vmešavanja večjih držav. Pri tem pa ne morejo preveč računati na pozornost medijev, lahko le upajo, da velesile v njihovih državah ne bodo videle le lastnih interesov. ■

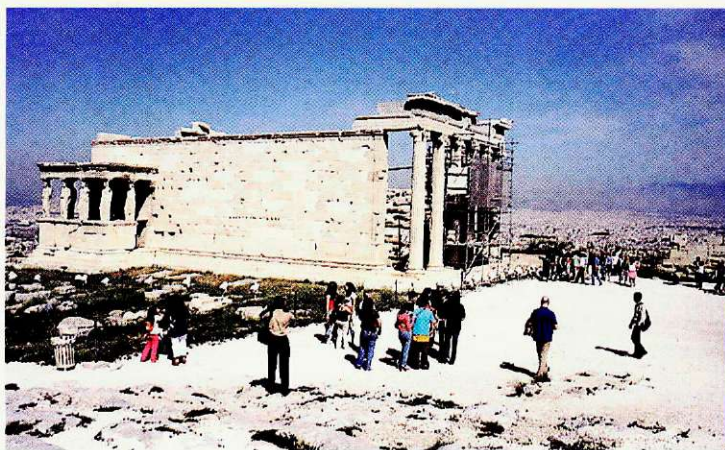


Avstralski premier John Howard



ZDA imajo na otokih svoja oporišča še iz časov hladne vojne.





## Mesečne skrivnosti

Največji arheološki spomeniki v Grčiji so bili v dneh, ko je na nebu sijala polna luna, za javnost odprti tudi po polnoči. Obiskovalci so si lahko v okviru te mesečeve slovesnosti brezplačno ogledali 37 arheoloških spomenikov, med njimi atensko Akropolo, antično mesto Mikene in Olimpijo, starogrško svetišče Zevsa in Here. Polna luna, še posebej v avgustu, naj bi namreč imela v graški tradiciji pomembno vlogo že od antike dalje. V antični Grčiji so polno luno povezovali z boginjo Seleno, sestro boga sonca Heliosa.

**Založeni posnetki** Na ameriški vesoljski agenciji NASA bi radi našli izvirne videoposnetke prvega človekovega pristanka na Luni, ko sta se po njenem površju sprehodila astronauta Apolla 11 Neil

radi znanstveniki s pomočjo modernih tehnologij obdelali izvirne posnetke in svetu prikazali kvalitetnejšo sliko takratnega sprehoda po Luninem površju, preden bi 37 let stari videoposnetki zbledeli in jih ne bo več mogoče obnoviti. Posnetki naj bi bili shranjeni neke v vesoljskem centru Goddard v Marylandu, njihove točne lokacije pa ne ve nihče, zato jih strokovnjaki NASA mrzlično iščejo.

**Najdražja mesta** Raziskava s pomočjo cen standardne košarice 122 dobrin in stroškov stanovanja je ugotovila, da sta med svetovnimi mesti najdražja London in New York, življenje pa je najcenejše v Kuala Lumpurju, Bombaju, New Delhiju in Buenos Airesu. Najvišje netoplače zaslužijo v Ženevi in Zürichu, sledijo Dublin, Los

delati kar uro in pol, v ZDA pa le 13 minut. Največ ur na leto delajo v Seulu, najmanj pa v Parizu.

**Sezuvanje čevljev** Ameriško ministrstvo za domovinsko varnost je sporočilo, da je sezuvanje letalskih potnikov pred vstopom v letališke terminale nepotrebno, saj rentgenske naprave niso sposobne odkriti morebitnega eksploziva v čevljih. Ne glede na to je ameriška uprava za varnost v prometu odredila vsem letali-



Armstrong in Buzz Aldrin. Kot kaže, je NASA posnetke založila. Posnetki, ki si jih je leta 1969, ko je na Luno prvič stopila človeška noga, ogledal večji del sveta, so bili namreč slabe kakovosti, zato bi



Angeles in Luxembourg. Primerjali so, koliko časa je treba delati v posameznem mestu, da bi si v tem mestu kupili hamburger Big Mac. Svetovno povprečje znaša 35 minut dela za en hamburger, medtem ko morajo v Nairobiju zanj



## TUJI TISK

Die Welt

### Samopostrežne



Varnost dragocenosti v ruskih muzejih ni zagotovljena. Kraje umetnin zagotavljajo mirno življenje in muzeji se očitno spreminjajo v samopostrežne. Je to naključje ali ne? Pred dnevi so poročali o milijonski kraji iz peterburškega Ermitaža,

zdaj pa je svoje izgube prijavila še druga ustanova: ruski državni arhiv literature in umetnosti je prijavil krajo okoli 2000 del Jakova Černikova, avantgardnega slikarja. Natančno število ukradenih del še ni znano, zagotovo pa so ukradena platna vredna nekaj milijonov evrov. Več kot dvesto del so že našli v različnih ruskih antikvariatih, nekatera so bila celo prodana v dražbeni hiši Christie's v Londonu. Načrt zadnje kraje je verjetno nastajal več let in ga je izvedla skupina, sicer bi krajo takšnih razsežnosti odkrili že veliko prej. Toda dodati je treba, da v Rusiji črni trg z umetninami cvete, poleg tega je ukradeni blago tam izredno težko izslediti. Samo vprašanje časa je torej, kdaj se bo razvedelo o novi kraji.

Daily Telegraph

### Monetov London



Kraj, kjer je Claude Monet naslikal svoja platna s stavbo parlamenta, sta našla dva znanstvenika, ki trdita, da bo Monetova umetnost lahko pomagala določiti kemično sestavo onesnaženega ozračja viktorijanskega

Londona. Monetova slika gotoske stavbe, ki se skriva v na pol prosojni svetlobi, je nastala na podlagi realnih opazovanj in ne v njegovem francoskem ateljeju. Analiza je pokazala, da je slikal v Londonu v drugem nadstropju neke stavbe. Tudi njegova pisma potrjujejo, da je želel čim bolj natančno naslikati igre svetlobe, ki jih je videl v Londonu. Monet je slovel po tem, da je slikal zelo hitro in po ocenah je za vsako sliko iz londonske serije porabil največ dve uri. Vseh 95 slik je naslikal v času svojih treh potovanj v London med jesenjo leta 1899 in začetkom leta 1901.



ščem, da morajo potniki obvezno sezuti čevlje in jih dati na pregled na rentgen. Potem ko je terorist Richard Reid leta 2001 poskušal sprožiti eksploziv v svojih čevljih na poletu iz Evrope proti ZDA, a mu je to onemogočila stewardesa, so ponekod v ZDA sezuvanje potnikov sicer zahtevali, ponekod pa ne. Zdaj je to obvezno.

**Brez elektrike** Japonsko prestolnico je prizadel izpad električnega toka, ki ga je povzročil žerjav, ko se je zapletel v daljnovod. Brez elektrike je tako ostalo okoli 1,4



milijona gospodinjstev, izpad elektrike pa je prizadel predvsem promet med jutranjo prometno gnečo. Več kot 260 semaforjev je ostalo brez elektrike, veliko ljudi pa je obtičalo v dvigalih. Pri tem je šlo za drugi najhujši izpad električnega toka, ki je prizadel Japonsko. Julija 1987 je za več ur brez elektrike ostalo 2,8 milijona gospodinjstev, vzrok pa je bilo veliko povpraševanje po energiji zaradi vročega poletja.

**Nevarna pijača** Coca Cola in Pepsi bosta morali javnosti razkriti recepte svojih proizvodov, saj naj bi vsebovali škodljive snovi. Študije so namreč pokazale, da svetovno znane pijače, katerih recepti so stari že 120 let, vsebujejo preveč pesticidov in insekticidov.



Izvirni recept za kokakolo je v skrbno varovanem sefu v Atlanti, poznata pa ga samo dva direktorja, ki nikoli ne smeta potovati z istim letalom. Nevladna organizacija, ki je izvedla raziskavo, je ugotovila, da Pepsijevi izdelki vsebujejo kar 30-krat več pesticidov kot leta 2003, ko so opravili podobno raziskavo, kokakola pa vsebuje 25-krat več škodljivih snovi.

**Obletnica** V Nemčiji so zaznamovali 45 let od začetka graditve berlinskega zidu, simbola razdelitve Nemčije v času hladne vojne. Po podatkih je bilo od 13. avgusta 1961 do padca zidu 9. novembra leta 1989 pri poskusih bega čez zid ubitih 125 ljudi. Od septembra 1949 do avgusta 1961 je državo

zapustilo 2,6 milijona ljudi, številni med njimi čez Berlin. Zato so oblasti v noči na 13. avgust 1961 začele zapirati cestne povezave proti Zahodu. Prvotno bodečo žico je oblast hitro utrdila in postavila skoraj štiri metre visok zid s stražnimi stolpi, bodečo žico in jarki. Zid je bil dolg 155 kilometrov; 43 kilometrov zidu je severni in južni del Berlina delilo na dvoje, 112 kilometrov zidu pa je delilo enklavo Berlin – Zahod od NDR.



106 kilometrov zidu je bilo zgrajenih iz armiranega betona v višini 3,6 metra, drugi del je bil iz železa. Ob zidu je bilo strogo varovano območje, ki je v zadnji fazi obsegalo območje 100 metrov od zidu, imenovano tudi pas smrti.



## Pomoč

Evropska komisija je napovedala, da bo Sierra Leone namenila osem milijonov evrov za priprave na predsedniške in parlamentarne volitve, ki bodo v tej zahodnoafriški državi potekale prihodnje leto. Volitve naj bi pokazale, ali je država po desetletju brutalne vojne na poti k uveljavljanju demokracije, in bodo glavni preizkus za vzpostavljane demokracije v tej državi, ki jo je v kaos pahnila državljanska vojna (1991–2001). V vojni je umrlo 120.000 ljudi, več kot dva milijona oseb pa je bilo prisiljenih zapustiti svoje domove.

Vir: STA

## TUJI TISK

Corriere della Sera

### Ekološki turizem



Postelja na polju je vedno prosta, črčki pojejo, diši po senu, je leta 1976 pela popularna nemška popevka. Toda če se letos odpravljate v Bad Kissingen na Zgornje Bavarsko, si boste prostor na polju že morali rezervirati, saj utegne biti

takšnih, ki bi radi spali zunaj, kar precej. »Bett im Kornfeld« je prvi hotel na polju na svetu. Petnajst sob nima sten, ampak je na polju pokošeno toliko žita, da se tja lahko postavi železna zakonska postelja, postelana s senom. Vsaka postelja ima nad sabo baldahin za zaščito pred dežjem. Seveda si je mogoče privoščiti spanje v spalni vreči, vendar se je priporočljiveje zariti v seno in uživati v občutkih. Gostje zaspijo ob cvrčanju kobilic in oddaljenem kukanju kukavice ter daleč od telefonov, televizije, radia in hiteče množice. Projekt se uresničuje dobra dva tedna, ko je žito ravno prav zrelo.

The Washington Profile

### Ne znajo jezikov



V ZDA primanjkuje diplomatov z znanjem tujih jezikov, enako je na ameriških veleposlaništvih in predstavništvih, kjer kronično primanjkuje uslužbencev z znanjem jezika države, v kateri prebivajo. 25 odstotkov sodelavcev ameriškega

veleposlaništva v prestolnici Kazahstana Astani zaseda delovna mesta, ki zahtevajo znanje kazaha jezika, a po kazahsko ne govorijo. Na ameriškem konzulatu v Alma Ati je takšnih kar 30 odstotkov. Tudi 29 odstotkov uslužbencev na veleposlaništvu v Moskvi ne zna rusko. Statistično je najtežja gruzinščina, saj kar 70 odstotkov uslužbencev ameriškega veleposlaništva v Tbilisiju ne zna tega jezika. Najhuje pa je na Japonskem, saj tam nihče v ameriškem veleposlaništvu ne zna japonsko. Prav takšna situacija kot na Japonskem je še na Kosovu, v Keniji, Kamerunu, Etiopiji in celo v Nemčiji. Za Američane so najtežji jeziki arabščina, japonsčina, kitajščina in korejščina; v skupino težkih jezikov pa sodijo romanski in slovanski jezik.



INTERVJU



*Robert Časar*



# Z velikimi načrti doma in na tujem

Denis Vengust, foto: Bor Slana

**R**obert Časar je diplomiral na Pravni fakulteti v Ljubljani. Več kot 10 let je delal na vodilnih mestih v gospodarstvu: v Komunalnem podjetju Piran, kot direktor Javnega podjetja Okolje Piran in nato od decembra 2001 kot predsednik uprave družbe Fersped, ki je drugo največje logistično podjetje v državi. Skozi poslovno partnerstvo med Ferspedom in Luko Koper je dobro spoznal poslovanje slednje. V letih 2000 do 2002 je bil član nadzornega sveta v Luko Koper. Prav tako je član nadzornega sveta Splošne plovbe Piran. Danes je predsednik uprave Luke Koper.

**Kakšno stanje vas je pričakalo, ko ste prišli v Luko Koper? Kakšna je zdaj situacija v družbi in kakšne načrte imate za naprej?**

Ob prevzemu vodenja Luke Koper 24. oktobra lani je bilo stanje družbe dobro. Vseeno pa je bilo nekaj stvari nerešenih. Zato se je nova uprava odločila, da zaženemo nov investicijski cikel, ki bo omogočil, da se Luka Koper še nadalje razvija.

Trgovsko pristanišče v Kopru je eden najpomembnejših infrastrukturnih objektov v državi in je neposredno povezano s celotnim narodnim gospodarstvom. To je edina lastna vstopna luka za Slovenijo, skozi jo se pretovori in pride ali odide v uvozu oziroma izvozu sedaj že dobrih 13 milijonov ton blaga letno bodisi za potrebe Slovenije, bodisi za potrebe držav srednje Evrope. Prometna infrastruktura ima širok pomen. Podobno kot pri človeku žile, skozi katere se pretaka kri in brez katerih ne moremo živeti. Odločili smo se, da bomo infrastrukturo še bolj razvili, in to nam sedaj s pomočjo države oziroma vlade ter v povezavi z lokalno skupnostjo mestne občine Koper dobro uspeva.

Vlada je pred kratkim sprejela sklep, s katerim nam dovoljuje graditi pomembne objekte, med drugim podaljšanje prvega pomola oziroma obstoječega terminala za zabojnike in še nekaterih drugih nujno potrebnih objektov – avtopralnice, skladišč, silosov ... Ob tem je bila imenovana posebna medresorska komisija, ki se ukvarja s podaljšanjem prvega in drugega pomola ter z graditvijo tretjega. Komisijo vodi prometni minister Božič. Zelo pomembno za nas je tudi okoljsko ministrstvo, s katerim smo uspešno uskladili osnutek državnega lokacijskega

načrta. Pred dobrimi tremi leti je ministrstvo za promet podalo pobudo za izdelavo državnega lokacijskega načrta ministrstvu za okolje in prostor, to pa je lani pobudo končno sprejelo, tako da je sedaj že v teku postopek priprave tega dokumenta. Dejansko se je začel s prvo prostorsko konferenco, ki jo je organiziralo ministrstvo za okolje in prostor v prostorih koprške občinske uprave.

Prvi pomol bomo podaljšali za 350 metrov, kar pomeni naložbo v vrednosti 110 milijonov evrov. To bo omogočilo dodatni pretovor blizu 250 tisoč kontejnerskih enot na leto oziroma podvojitve sedanjih zmogljivosti. Nato naj bi začeli graditi tretji pomol na 41 hektarjih (1.050 metrov dolžine) v vrednosti 180 milijonov evrov in z zmogljivostjo 600 tisoč zabojnikov na leto. S podaljšanjem drugega pomola – strošek bo predvidoma 115 milijonov evrov – bomo pridobili dodaten prostor za približno 60 tisoč vozil, poleg tega pa še prostor za tekoče tovore in druge energente.

**Kakšno je bilo finančno, organizacijsko in kadrovske stanje ob prevzemu in kakšno je sedaj?**

Glede kadrovskega stanja velja, da mora vsako vodstvo imeti svojo ekipo. Vendar ni bilo kakšnih bistvenih rezov. Vse zadeve smo reševali sporazumno in dogovorno. Nekateri vodilni so odšli, nekateri so prišli. Naši kadri so iz dejavnosti, iz stroke in so delo dobro zastavili. Dobri rezultati so vidni, očitni.

Finančno stanje je bilo tudi prej dobro. Vendar je danes še boljše, izkoristili smo še nekatere rezerve. Dober primer so tržne rezerve. Zagnali smo se na trg in v Luko Koper nam je uspelo pripeljati kar nekaj novih strank. Nekatere stranke bi radi preusmerili iz severnih pristanišč v Koper. Prizadevamo si tudi, da pridobimo čim bolj kakovostne tovore – avtomobile, sadje, les in podobno. Razsuti tovari okolju sicer niso škodljivi, to je bilo dokazano s posebnimi raziskavami in pregledi, vendar smo se z novo strategijo vseeno usmerili v omenjene neproblematične tovore.

**So ti tovari donosnejši od razsutih?**

Praviloma so donosnejši. Les sicer ne, drugi pa načeloma so. Na primer pri sadju z Bližnje-

ga vzhoda ponujamo dodatne storitve, kot je čiščenje tovara, sortiranje, pakiranje, skladiščenje, kar omogoča dodaten zaslužek. Ko sem prevzel vodenje Luke Koper, smo že po enem mesecu začeli graditi novo skladišče za sadje. Naj povem, da so izvozniki sadja iz Izraela in Egipta zelo zadovoljni z našimi storitvami. Ob obiskih so napovedali, da bodo k nam preusmerili tovore, ki zdaj potujejo prek drugih pristanišč. Pri tem pa lahko pride do razvojnih težav, kolikor železniška infrastruktura ne bo sledila luški. Avtocesta je prišla praktično do Kopra, to je odličen logistični in narodnogospodarski dosežek. Vendar ni naš cilj to, da bi bila avtocesta preobremenjena s tovorom. Opažamo, da proti Ljubljani praktično že manjka en pas, saj ga zasedajo tovarnjaki. V Italiji je na avtocestah katastrofa. Italijanske železnice so namreč najslabše organizirane v vsej zahodni Evropi, zato se je po avtocestah v Italiji praktično nemogoče normalno voziti.

Odločeno je, da se bo obstoječi tir med Divačo in Koprom v naslednjih letih moderniziral. Prepustnost se bo povečala za 30 odstotkov, razširile se bodo postaje Kozina, Koper in Divača, posodobila se bo signalizacija in elektrifikacija. Leta 2008 naj bi po zagotovilih ministrstva za promet začeli graditi novo progo. Pomembno je, da ne govorimo več o drugem tiru, temveč o popolnoma novi progi med Koprom in Divačo, ki naj bi bila zgrajena leta 2015. Kolikor vem, raziskave trase že potekajo.

**Koliko tovara gre po cesti in koliko po železnici? Se zaradi avtoceste prevoz tovara po železnici zmanjšuje?**

Približno 70 odstotkov našega pretovora gre po železnici. Z železnico nam je uspelo bistveno izboljšati odnose. Naši in njihovi operativci na postaji v Kopru sedaj zelo dobro sodelujejo. Izkoristili so nekatere rezerve, še posebej v organizaciji. Na žalost pa se kljub temu povečuje delež cestnega prevoza na škodo železniškega. Tovarnjaki so bolj fleksibilni, saj jih je na trgu veliko in med njimi vlada ostra konkurenca. Dandanes je tovarnjak iz Litve enakovreden tovarnjaku iz Slovenije ali Avstrije. Avtoprevozniki so bolj prilagodljivi kot železnica.



► **Pa je potemtakem sploh še potrebna dodatna proga?**

Že ves čas pričakujem in upam, da se bo organiziranost Slovenskih železnic izboljšala, postala fleksibilnejša. Da se ne bodo stalno ukvarjali le sami s seboj in da ne bodo sindikati vodili politike podjetja. Celo evropska komisija je izdala opomin Sloveniji, da moramo liberalizirati železniški promet. To je po eni strani dobro, po drugi pa ne. Vsekakor pa to pomeni, da se bodo morale Slovenske železnice zaradi konkurence tovarnjakov obnašati bolj tržno.

**Toda ali je, upošteva je velikansko investicijo, s finančnega vidika smotrno narediti še eno progo?**

Vsekakor. Res gre za velik denar, vendar ni nujno, da bi vlada sama financirala ta projekt. Železniško progo bodo uporabljali tudi tisti, ki bodo rojeni čez petdeset let. Zato se ne bo angažiral le proračunski denar, temveč tudi



**Nevarno je spustiti preblizu samo enega partnerja, saj bi lahko odgnal druge.**

zasebni kapital ter evropska sredstva in posojila oz. obveznice. Graditev morajo financirati tisti, ki imajo interes. Železnica bo tako zagotovo učinkovitejša, kot je danes. V večjo konkurenčnost jih bodo prej ali slej prisilile tudi razmere oziroma konkurenca. Avstrijsko podjetje GKB iz Gradca je že dobilo licenco za vožnjo po slovenskih tirih. Pa tudi če bi Slovenske železnice lahko obdržale monopol, bi se morale bolj tržno obnašati.

**Kaj poleg graditve infrastrukture še načrtujete?**

Želimo, da delniška družba Luka Koper prestopi meje koprškega pristanišča. To pomeni, da svojo dejavnost kot operater razširimo tudi na druge pristaniške terminale ali logistične centre. Ogledujemo si rečna pristanišča na Donavi na Madžarskem, v Srbiji. Prav tako si ogledujemo luko v Bolgariji, Drač v Albaniji, Ploče in različico terminala v Egiptu. Za zdaj ni še nikjer konkretnih dogovorov, samo strokovno preverjamo možnosti. Vse te luke so »lačne« infrastrukture in opreme, vendar se hkrati zavedajo, da jim bo promet rasel, saj gre za vzhodne, slabše razvite države, ki imajo še velike razvojne potenciale. Ni treba imeti v upravljanju cele luke – že pol pomola je dovolj, da je mogoče spremljati, kaj se dogaja. Navzočnost omogoča pregled nad blagovnimi tokovi; kakšen tovar se pretovarja, kdo se s kom pogovarja, kaj je v izvozu, kaj v uvozu ... Nekateri tuji operaterji bi s temi informacijami boljše tovore preusmerili v svoja pristanišča. Bolj razviti ponavadi izkoristijo šibkejša, to ni nič novega.

**Obstaja v naštetih državah strah, da bi podobno storila tudi Luka Koper?**

Ne, vse našete države imajo neverjetno veliko zaupanje v Slovenijo. Smo poslovno zelo korektni. Izredno zanimiv se mi zdi osmi evropski koridor, ki se razteza od Bolgarije do Albanije in Italije – od Varne do Drača in še naprej čez morje do italijanskega Barija. To bo po našem strokovnem mnenju ena pomembnejših poti v Evropi, prek katere se bosta poleg Bolgarije in Albanije preskrbovala tudi Kosovo in Makedonija. Na koridor je vezana tudi Grčija, kjer promet sicer malo upada. Luka Koper bi se v ta razvoj vključila tako, da bi vsi pridobili, in tudi funkcionalno ne bi mogla predstavljati nelojalne konkurence tamkajšnjim pristaniščem.

**Kako je s pogajanjem o nakupu Luke Dunav Pančevo, srbskega rečnega pristanišča?**

Pogajanja o nakupu Luke Pančevo potekajo, vendar ne preveč intenzivno. Niso sicer zaprta, ta čas mirujejo.

**Lahko poveste kaj več o podaljšanju prvega in drugega pomola ter o graditvi tretjega? Kakšni so roki? Kako in s kom si predstavljate to investicijo, kakšno bo financiranje ...?**

Podobno kot pri železnicah se bo tudi tukaj investiralo za prihodnje rodove, ne le za sedanje. Kot kaže, bomo investitor mi, tako piše tudi v osnutku državnega lokacijskega načrta. Tisti, ki financira, je tudi lastnik. A mi se ne obremenjujemo preveč s formalnim lastništvom, predvsem nas zanima, kdo bo upravljal s to infrastrukturo. Pomembno

je, da upravljamo mi. In če vse lahko zgradimo sami, ni smiselno, da bi potem to dajali v upravljanje nekomu drugemu. Drugemu daš objekt ali dejavnost v koncesijo takrat, ko nimaš denarja, da bi ga sam razvil, torej ga razvije nekdo drug in ta ga potem tudi uporablja, po obdobju dvajsetih ali tridesetih let pa objekt prepusti državi. Kolikor bo s tem upravljala delniška družba Luka Koper, bomo morali dobiti tudi prvo koncesijo. Kolikor vem, jo bomo na podlagi določil novega zakona o pristaniščih tudi dobili.

Sredstva za investicije bodo zbrana deloma iz tekočega poslovanja, preostalo bo iz strukturnih skladov Evropske unije. Ne pričakujemo, da bi bila investitor država. Država je že do sedaj naredila ogromno za Luko Koper. Omogočila je, da nadaljujemo razvojne programe. Ne more pa financirati še tega, saj ima še številne druge projekte in vedno premalo denarja za vse želje in potrebe.

**Torej drugih kapitalskih partnerjev za investicije ne potrebujete in jih ne boste iskali?**

Investicija je velika, vendar ne bo izpeljana v hipu. To bo potekalo postopoma v naslednjih sedmih letih. Če bodo potrebni tuji partnerji, jih nikakor ne bo težko pridobiti. Mnogi večji svetovni ladjarji se zanimajo za to, da bi sodelovali. V Luko Koper vozi 35 različnih ladjarjev, večjih in manjših. Toda nevarno je enega od njih spustiti preblizu, lahko bi odgnal druge. Zato je to dvorezen meč. Ne smemo se igrati s strankami, kajti Luka Koper je v svetovnem merilu majhna. Zato si ne moremo privoščiti, da bi kaj dosti izbirali, katere tovore bomo sprejeli in katerih ne. Za železovo rudo in premog na primer nekateri želijo, da se jima izognemo. Toda to je praktično nemogoče. Samo največja avstrijska železarna prepelje prek Kopra 2 milijona ton železove rude. Luka Koper predstavlja najpomembnejšo luko za Avstrijo. Če bi se odpovedali temu tovoru, bi kot nezanesljivi izgubili ugled tudi pri vseh drugih avstrijskih poslovnih partnerjih. Na izgubi bi bile tudi naše železnice, saj bi s tem izgubile 6 vlakov na dan.

**Kakšni so odnosi z lokalno skupnostjo v zvezi z graditvijo tretjega pomola?**

Svet Krajevne skupnosti Ankaran sploh ne deluje, je v razpadu, čeprav se predsednica še podpisuje pod sklepe in dopise v imenu krajevne skupnosti. V zadnjih desetih mesecih sem se pogovarjal z vsaj petsto ljudmi iz Ankarana in od vseh jih je morda le pet odstotkov proti graditvi tretjega pomola. Kot družbeno odgovorno podjetje Luka Koper vselej skrbi za potrebe lokalnega prebivalstva in izdatno pomaga krajevnim skupnostim, športnim društvom, kulturi ... Ankaranski krajevni skupnosti je Luka ponudila marsikaj – od marine in ureditve parka do graditve športnih objektov, pešpoti, kolesarskih stez ... Občina Koper in njen župan nas podpi-



rata. Župan je zelo razvojno naravnani in tudi občino vodi v podjetniškem slogu.

Samo po sebi se razume, da bo pri graditvi tretjega pomola treba upoštevati vse okoljevarstvene zahteve, pri tem pa mora biti projekt tudi učinkovit. Nepomembno ni niti to, da bo tretji pomol prinesel nova delovna mesta.

### **Ne pričakujete torej odpora pri prebivalcih Ankarana?**

Če bi danes naredili referendum o tretjem pomolu v občini Koper, bi po moje kakih 98 odstotkov ljudi glasovalo za. Večjih težav ne pričakujemo. Seveda se je treba z ljudmi pogovarjati. Dejstvo pa je, da pri tretjem pomolu ne gre za industrijski obrat, ki bi se ukvarjal z nevarnimi snovmi. Na pomolu bi bil klasičen prometni terminal, ta dejavnost pa je povsem čista. Naša oprema je že danes zelo sodobna in ves čas stremimo k temu, da bi bila kar najnovejša in dobro vzdrževana.

### **Nedavno ste s Slovenskimi železnicami, Intereuropa in Pošto Slovenije podpisali namero o projektnem sodelovanju na področju logistike v Sloveniji in tudi zunaj nje. Zakaj je prišlo do tega in kako boste to uresničevali v praksi? Boste ustanovili skupno podjetje?**

Za zdaj ni namena, da bi nastalo nekakšno skupno podjetje. Slovenija je v svetovnem merilu majhen poslovni subjekt tudi na logističnem področju. Zato menimo, da lahko skupaj bolje uveljavljamo prednosti, ki jih ima vsak podpisnik pisma o nameri na svojem podro-

čju. Intereuropa se širi na podobnih trgih kot mi, Pošta Slovenije se poskuša širiti na Balkan, le Slovenske železnice se še nikamor ne širijo. Med seboj smo že ves čas povezani, vendar smo doslej premalo sodelovali. To potezo smo med drugim naredili tudi zaradi tega, da bi se lahko ubranili večjih prevzemov s strani logističnih multinacionalk, mnoge od njih imajo višje letne prihodke kot mi vsi skupaj.

### **Omenili ste nevarnost tujih prevzemov. Kakšna je vaša vizija lastniške strukture v Luki Koper?**

Zdajšnja struktura je popolnoma ustrezna. Kolikor vem, med vladnimi prioritetami niso prodaje naložb v infrastrukturnih podjetjih. Na seznamu podjetij za prodajo ni Luke Koper, kar je normalno, saj gre za strateški infrastrukturni objekt, ki dobro deluje. Deluje namreč tako, kot da bi bili popolnoma zasebno podjetje. Zato bi bila take vrste vladna poteza nesmiselna.

### **Kakšen delež naj bi država zadržala?**

V vsakem primeru 51 odstotkov.

### **Kako to, da ste zadržali delež v Banki Koper, čeprav že ima večinskega tujega lastnika – italijansko banko San Paolo IMI?**

Banka je dobra in zadržali smo 10-odstotni delež. Podpisali smo delničarski sporazum za naslednjih pet let, potem se lahko odločimo o morebitni prodaji. Predkupno pravico imajo Italijani oziroma drugi delničarji. Če bi hoteli delež prodati, bi ga lahko prodali Istrabenzu,

Intereuropi ali banki San Paolo IMI. Treba pa je vedeti, da je bila banka dejansko prodana že precej pred našim prihodom in gre pravzaprav za že končano zgodbo. Ohranjanje manjšinskega solastništva je v bistvu namenjeno predvsem pomiritvi javnosti, da ne bi bilo novega vala nezadovoljstva zaradi prodaje banke.

### **Koliko pozornosti posvečate varstvu okolja?**

Za varstvo okolja letno porabimo približno milijardo tolarjev. Denar namenjamo za razne analize, čiščenja, investicijska vlaganja ... Tudi v našem interesu je, da okolje zaradi naše dejavnosti ne bi bilo prizadeto. Razmišljamo celo o tem, da bi prekrili terminal za razsute tovore, čeprav za to ni dejanske potrebe.

### **Izidi Luke Koper v prvem polletju so odlični, tudi vrednost delnic se viša. Vam je po začetnem upadanju vrednost delnic sedaj končno odleglo? Kaj mislite, da je bil vzrok nižanju vrednosti delnic kljub dobrim izidom?**

Rezultati so dobri, vrednost delnic raste. Kar se tiče padanja, je šlo za nenavadno situacijo. Res je sicer, da naš borzni trg ni vedno povsem realen, vendar je dejstvo, da nekateri iz prejšnjih oblastnih struktur niso bili zadovoljni s tem, da nova uprava dobro vodi Luko. Zato so poskušali s sicer legalnimi mehanizmi zniževati vrednost naših delnic. Vse le za to, da bi prikazali, da nova vlada nima dobrih kadrov, da nihče ne more nadomestiti prejšnjih »velemov«. Vendar so se – ne samo v primeru Luke, temveč tudi pri nekaterih drugih podjetjih – pošteno uštel.

### **Govorilo se je, naj bi nekdanji predsednik uprave Bruno Korelič svetoval reški luki?**

O tem ne vem nič. Vem pa, da nekdanji namestnik predsednika dela za Luko Split, kar je zelo nekorektno. Dobil je namreč lepo odpravnino, pred tem dolga leta dobival dobro plačo, prodal je za sto milijonov tolarjev delnic Luke Koper, sedaj pa poskuša naše posle speljati h konkurenci.

### **V preteklosti se je veliko govorilo o jadranski plovni poti do srednjeevropskih trgov, ki je precej krajša v primerjavi s severnomorsko. Se še kaj dela v zvezi s tem?**

Zagotovo je pot prek Kopra dosti krajša kot prek Rotterdama ali Hamburga. To poudarjajo tudi špediterji, ki delajo prek nas. Toda žal prideš v Budimpešto prej iz Hamburga kot iz Kopra. Ne zaradi Luke Koper, temveč zaradi počasnosti naše železniške infrastrukture. Nemci in Avstrijci imajo fantastično organizirane železniške povezave, Slovenija je v tem bistveno slabša. Smo pa še vedno boljši od Italije, ki ima železniško mrežo prav slabo organizirano. Slovenija bi svoje železniške povezave glede na ugodno geografsko lego vsekakor lahko veliko bolje izkoristila. Za kaj takega pa bi bilo treba železnice delno privatizirati in reorganizirati. **D**

Žal v Budimpešto prideš prej iz Hamburga kot iz Kopra. Ne zaradi Luke Koper, temveč zaradi počasnosti naše železniške infrastrukture.





# (Ne)cenzurirani Janez Trdina

V. M.

V Mengšu so zelo ponosni na velikana slovenske besede in narodnega buditelja Janeza Trdino. Nanj se pogosto spomnijo. Pred časom tudi z zbornikom *Zastavil sem življenje svoje*, ki ga je izdal Muzej Mengeš.



Spomenik Janezu Trdini v Mengšu

Janez Trdina (1830–1905) je bil pisatelj, etnolog, zgodovinar in narodni buditelj Slovencev in Hrvatov (kot profesor na hrvaških gimnazijah). Čeprav je bil eden največjih klasikov slovenske književnosti, do pred kratkim ni bil deležen nobenega znanstvenega srečanja, nimamo niti zbornika ali monografije, ki bi ga predstavila kot literata. Leta 1980 so mu pozornost posvetili le etnologi z izidom zbornika *Janez Trdina etnolog*.

**Odstranitev stereotipov** Lani, ko je minilo 175 let od Trdinovega rojstva in sto let od njegove smrti, sta mu bila posvečena dva simpozija; prvega je maja v No-

vem mestu organizirala SAZU, drugega pa oktobra v Mengšu Muzej Mengeš in Filozofska fakulteta. Prispevki so bili objavljeni v dveh zbornikih in s tem je bil tudi Trdina deležen podrobnejših raziskav. Obe srečanja sta bili namenjeni tudi temu, da se končno odstranijo tabuji in stereotipi o Trdini, v katere so ga v preteklosti ovili nekateri »raziskovalci« ozkih pogledov, ki so pri njem iskali in poudarjali samo nekatere »zanimive« detajle, čeprav so bili ti pri tako kompleksni osebnosti, kot je bil Trdina, povsem nepomembni.

**Tudi Novomeščan** Za Mengšane je Janez Trdina poleg slikarja

Franca Jelovška eden najznamenitejših mož. Rodil se je v hiši blizu cerkve in današnjega muzeja, kjer je nekoč stala Drmavova domačija. Trdina je v Mengšu odrasčal in živel dvajset let, po končani gimnaziji v Ljubljani pa je na Dunaju študiral zgodovino in zemljepis. Zaradi revolucionarnih idej leta 1848 ni dobil zaposlitve v Sloveniji, ampak na Hrvaškem, najprej v Varaždinu, potem pa na gimnaziji na Reki. Pri komaj 37 letih so ga predčasno upokojili. Drugo polovico življenja je živel na Dolenjskem, kjer je opazoval življenje tamkajšnjih ljudi in zapisoval pripovedke in svoja opažanja. V Novem mestu so nastale znamenite *Baj-*

ke in povesti o Gorjancih. Tam je tudi umrl, star 75 let.

**Iz kapel v spomenik** Že za njegovega življenja mu je svojevrsten spomenik v rodnem Mengšu postavil Anton Koblar (1854–1928), ustanovitelj muzejskega društva za Kranjsko (1891–1908), ko se je kot mengeški kaplan leta 1887 obrnil na Trdino in ga prosil za sodelovanje pri »zgodovini Mengeške fare«. Trdina mu je z veliko naklonjenostjo ustregel in v osmih zajetnih dopisih popisal Mengeš in Mengšane.

Trdina je vedno živel v zavesti Mengšanov. Ob 50. obletnici smrti so mu na trgu, ki se imenuje po njem, postavili spomenik – vendar na takrat značilen način. Zasnoval ga je arhitekt Darko Maligoj, pisateljevo glavo iz bron pa je upodobil kipar Marjan Keršič Belač. Spomenik je bil zgrajen s kamniti elementi, ki so bili pred komunistično revolucijo sestavni del mengeških kapel, po vojni pa so jih protiverski prenapetosti dali porušiti. Revolucija Mengša ni ustrahovala samo med vojno, ampak tudi mnoga leta po njej. Rane se le s težavo celijo – tudi po zaslugi zagnancev, kot so direktor muzeja in nekateri drugi.

## Odstranjena demokracija ...

Del »socialističnega« spomenika Trdini je bila tudi plošča, na kateri so bile izpisane Trdinove besede *Navdušenje za politični in vsak drug napredek mi gori v prsih*. Te besede so bile socialistični ponaredek, saj je Trdina v celoti zapisal bistveno izpopolnjeno besedilo: *Navdušenje za politični in vsak drug napredek, za demokratska načela, za humanizem, posebno pa za slovenstvo in slovanstvo mi gori v prsih ...* Ploščo s starim napisom so lani zamenjali z novo



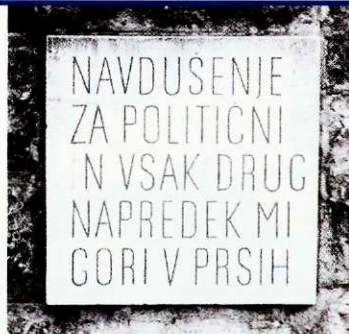
z nepopačeno Trdinovo mislijo. Komuniste je navdušenje za demokratska načela, humanizem in slovenstvo tako motilo, da so morali Trdinovo misel cenzurirati, saj bi drugače preveč bilo v očeh s tem, kar je v povojnih časih najbolj manjkalo: demokracija, humanizem in slovenstvo.

**Dva zbornika** Zbornik, ki ga je izdal Muzej Mengeš, ima naslov *Zastavil sem življenje svoje* in nosi oznako prvi del, saj direktor muzeja Janez Škrlep poudarja, da je treba z raziskavami Trdine nadaljevati, predvsem pri njegovem osebnem narodnobudiljskem in socialnem angažiranju. V zborniku je objavljenih trinajst znanstvenih raziskav, ki prikazujejo Trdinova besedila, njihov sprejem v Trdinovem času, Trdinovo življenje, njegove politične nazore in delo njegove nečakinje. Irena Gantar Godina piše o Trdinovem slovenstvu, slovanstvu in jugoslovanstvu. Trdina je verjel, da je Avstrija pogoj za obrambo združenih Slovanov pred Nemci. Kratek čas je verjel v vseslovensko državo pod ruskim vodstvom, ves čas pa v Rusijo kot oporo avstrijskim Slovanom.

Mira Delavec prikazuje odnose med Trdino ter Lovrom Tomanom in Josipino Urbančič-Turnograjsko. Mira Miladinović Zalaznik piše o slovenskem literarnem časopisu v nemškem jeziku *Carniola*, o njenem uredniku Kordešu in o znamenitem Henriku Costi. V Trdinovi mladosti je



Janez Trdina



Popačeni Trdina



Popolna Trdinova misel

bila *Carniola* poleg *Ilirskega lista* edini literarno kulturni časopis (do slovenskih Bleiweisovih *Kmetijskih in rokodelskih novic* leta 1843). Bila je lojalna do Avstrije in hkrati zelo nenaklonjena slovenski kulturi in slovenskim nacionalnim prizadevanjem: objavljala je pesmi in poljudne zgodovinske, narodopisne, zemljepisne, literarnokritične članke.

**Zahtevno Zbrano delo** Alenka Divjak govori o položaju tujih jezikov angleščine, francoščine in italijanščine v Avstriji, o tem, kako so se teh jezikov učili naši literati 19. stoletja. V 19. stoletju se tuji jeziki na gimnazijah niso učili ali pa le fakultativno (od 1802 francoščina, za časa Ilirskih provinc pa italijanščina); po letu 1834 so odprle vrata tujim jezikom edino trgovske in pomorske strokovne šole v Ljubljani in Trstu. Igor Kramberger prikaže, kako zahtevno je bilo urejanje Trdinovega zbranega dela, ki ga je med letoma 1946 in 1959 opravil Janez Logar (rokopisi, variante in ponavljanje, fragmentarnost, žanrska raznovrstnost od leposlovja preko etnografskih do zgodovinskih spisov) in je kljub garaškemu delu ostalo nekako nedokončano (*Zbrano delo* so v 80. letih dopolnile *Podobe prednikov*).

Katja Mihurko Poniž je opisala življenje in delo Trdinove nečakinje Silve Trdina, rojene v letu Trdinove smrti, avtorice znamenitega priročnika (učbenika) *Besedna umetnost*. Alenka Koron se je lotila problema, kje je pri Trdini meja med leposlovjem in neleposlovjem, med folklorno in umetno literaturo. Primerjala je Trdino in Američana Washingtona Irwinga, ki sta oba med začetniki svoje nacionalne proze, oba soočena s pomanjkljivo literarno tradicijo, oba izhajata iz ljudske pripovedi.

Podobno mesto na prehodu iz ljudske v umetno literaturo je imel v španski književnosti Cervantes. O vplivu Cervantesa na Trdino in o Trdinovem odnosu do tega, kar z razsvetljskega stališča šteje za fantastično, pravljico, mitično, piše Barbara Pregelj.

### Osvetlitve Trdinovega dela

Gregor Kocijan opiše Trdino časnikarja, ki je v študentskih letih v *Ljubljanski časnik* poročal z Dunaja, iz Ljubljane in Mengša: o politiki, šolstvu, slovenskem jeziku v šolah, narodni zavesti, socialnih razmerah. Marija Mitrović s stališča Bahtinove teorije analizira Trdinovo portretiranje

platnarja Gjura Walkerja (v *Spo-minih*), kjer je Trdina na petnajstih straneh naredil celo dramo oziroma grotesko o tem, kaj se dogaja z Walkerjevim telesom med hranjenjem in pitjem. Vlado Nartnik je pokazal, kako je tri Trdinove bajke mogoče brati kot alegorije dogajanja na zvezdnem nebu. Milena Blažič je pogledala Trdinove pravljice, legende in pripovedke skozi štiri teorije: Proppovo formalistično, Luthijevo psihoanalitsko, Zipesovo sociološko in sociološko feministično teorijo Marie Tatar. Zbornik končuje prispevek Alenke Jensterle Doležal z analizo Trdinovih stereotipnih pogledov na ženske: na eni strani gospodinje in kmečke gospodarice, svetnice torej, na drugi grešnice oziroma usodne ženske, ki v bajkah dobi podobo vile in coprnice.

Kot rečeno, bo treba spregovoriti še o Trdinovem političnem nazoru, demokraciji, humanizmu, svobodoljubju, prosveti, tradicionalnih vrednotah in veri, skratka o tem, kakšne so Trdinove zaslu-ge za slovenstvo. **D**

Radio Ognjišče, Trg Brolo 11, Koper

# Štajerci, P O Z O R !

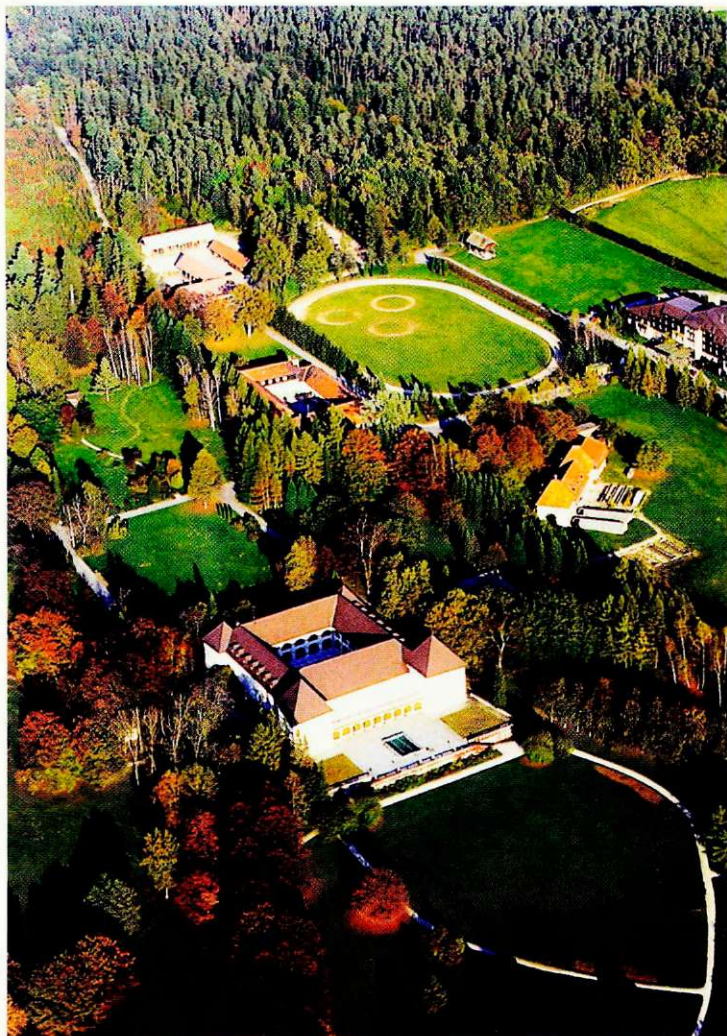
Radio Ognjišče boste od  
29. avgusta lahko ujeli na  
spremenjeni frekvenci  
**104,5!**

Prijetno poslušanje!



RADIO OGNJIŠČE





Brdo pri Kranju

# Naravni zakladi Brda

V. M.

**Brdo pri Kranju sta pred več kot dvesto leti z urejenimi parki in vrtovi obogatila brata Zois. V 20. stoletju je postalo osrednji protokolarni kompleks. Danes območje Brda dobiva tudi naravovarstveni pomen.**

Začetki brdskega parka se ujemajo s postavitev renesančnega gradu v začetku 16. stoletja. V tem stoletju je bil grad zaradi nevarnosti turških vpadov obdan z vodnim jarkom. V 17. stoletju je nastopilo mirnejše obdobje, ki je nemara vzpodbudilo kultiviranje neposredne grajske okolice, čeprav Valvasor v svoji *Slavi vojvodine Kranjske* iz leta 1689 še ne govori o nikakršnem parku okrog gradu. Baročni park je nastal šele sto let kasneje, potem ko je leta 1753 posestvo z gradom kupil veletrgovec Michelangelo Zois in ga leta 1776 izročil sinu

Žigi Zoisu. Ta je nadaljeval očetovo preurejanje parka, pri čemer mu je bil v veliko pomoč njegov brat botanik Karel Zois.

**Zoisovi vrtovi** V zadnjem desetletju 18. stoletja je grajski park obsegal dva drevoreda, razgledno ploščad, baročni park, zimski vrt in celo alpski botanični vrt. Iz kranjske smeri si se na grad pripeljal skozi šestvrstni lipov drevored. Z razgledne ploščadi z vrtno uto, obdane s kostanji, si se skozi gabrov drevored peš napotil do ribnika, kjer je nad vodo lebel razgledni paviljon.

Kdor se je na grad pripeljal iz Predoselj, je lahko občudoval baročni cvetlični park, sestavljen iz štiriindvajsetih pravokotnih cvetličnih gred, ki so ga kasneje preoblikovali v klasicistični cvetlični park iz osmih večjih pravokotnih gred z umetno vrtno ornametiko. Sto metrov stran je goste razveseljeval senčni veselični vrt v obliki violinskega ključa iz striženega gabra. Med veseličnim in cvetličnim vrtom je stal trapezasto zasnovan zimski vrt, ali kakor so ga imenovali, oranžerija, saj so v njem v zimski polovici leta shranjevali proti mrazu neod-

porne eksote, med katerimi so bržkone prevladovali v cvetličnih posodah posajeni limonovci in pomarančevci.

**Prvi skalnjak** Na levem obrobju cvetličnega vrta je bil zgrajen skalnjak, ki velja za prvi alpski botanični vrt na Kranjskem. Sem je Karl Zois, baron Edelsteinski, prinašal s kranjskih gora alpske rastline in sem sta bili presajeni tudi zvončica in vijolica, za marsikoga med vsemi našimi zvončnicami najlepša; raste v skalnih razpokah, vendar jo poleg visokogorja najdemo naplavljenjo



tudi niže na skalnih osamelcih. Zoisova vijolica raste med skalnim gruščem v Karavankah.

Ko bi se ne ohranili vrtni inventarji, v katere je baron Karel Zois z apotekarsko pisavo v latinščini, nemški gotici in slovenski bohoričici protokoliral vse posajeno, bi najbrž nikoli ne izvedeli, da je na Brdu takrat raslo 7.446 eksotičnih rastlin, kar je celo za današnje globalizacijske predstave o svetu neverjetna številka. Da pa brdsko posestvo ni slovelo le po ekstravaganci »čudnega barona«, marveč tudi po gospodarnosti njegovega brata, znamenitega mecena slovenske kulture barona Žige Zoisa, dajo misliti zapiski o tem, kaj vse je bilo posajeno v tamkajšnjem sadovnjaku. Inventar obsega 970 hrušk, 635 orehov, 470 jablan, 310 višenj, 281 sliv, 261 lesk, 104 breskev, 70 češenj, 53 sadik bele in črne murve.

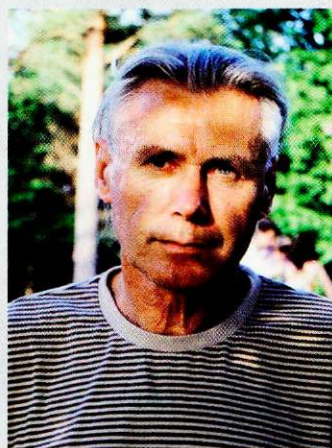
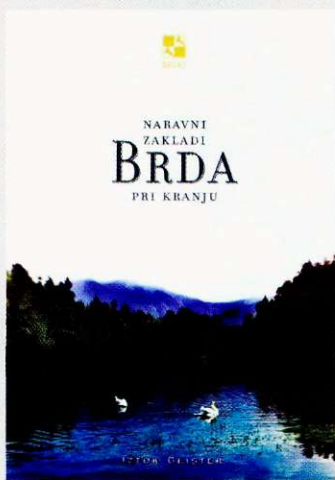
**Protokolarni hlad** Sadovnjak, drevesnica in botanični vrt so izginili v naslednjih desetletjih. Nasledniki bratov Žige in Karla Zoisa niso več toliko skrbeli za park. Okrog leta 1870 je bil obnovljen gabrov drevored in okrog leta 1910 lipov drevored, ki stoji še danes. Po prehodu v meščanske roke leta 1929 je veleposestnik Franc Dolenc znova posadil številna eksotična drevesa, od katerih nekatera rastejo še danes. Od dreves, ki jih je posadil še baron Karel Zois, so se ohranile lipe ob paviljonu na razgledni ploščadi, saj je bilo leta 1997 ugotovljeno, da so drevesa stara od 210 do 220 let. Najstarejšo lipo, ki raste ob jugovzhodnem grajskem stolpu in je stara od 240 do 245 let, pa je bržkone posadil še njegov oče Michelangelo Zois, ki je leta 1753 grad in posestvo kupil na dražbi.

Po prenovi gradu v posesti kneza Pavla Karađorđevića v letu 1936 je bil urejen nov park pred južnim grajskim pročeljem. Od takrat se parkovna zasnova ni več bistveno spreminjala. Protokolarni hlad, ki danes veje z banketne ploščadi, žal ni primerljiv z intimno toplino domačnosti prejšnjih časov.

**Drevesa in živali** Danes raste v grajskem parku v ožjem pomenu besede (brez ribnikov z zaledjem) 45 drevesnih in grmovnih vrst, od

## Iztok Geister o zakladih Brda

Današnji Javni gospodarski zavod Protokolarnе storitve Republike Slovenije lepo skrbi za naravno dediščino v parku Brdo. Kot sad večletnih raziskovanj je zavod izdal razkošno opremljeno knjigo *Naravni zakladi Brda pri Kranju*, ki jo je napisal znani naravovarstvenik Izток Geister. V njej je na svoj esejistični način, ki ga bogati razkošno izrazje in pristen odnos do okolja, prikazal mnoga naravna bogastva Brda. Še posebej se je ustavil pri vsakem od enajstih ribnikov, pri bogastvu kačjih pastirjev in ptic. Snov je razdelil v osem poglavij: *Namesto uvoda – utrinki s sprehoda, Grajski park, Vodno bogastvo, Vsi brdski ribniki, Rastlinski svet, Kačji pastirji, Gozdne in vodne ptice, Bogastvo rastlin in živali*.



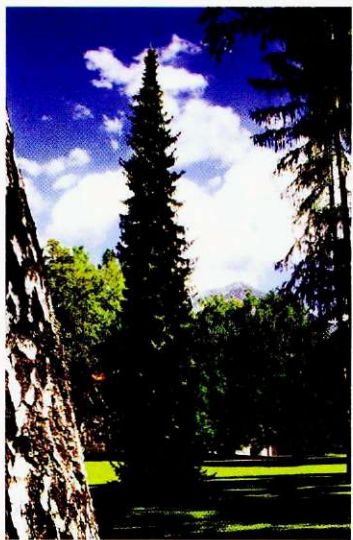
Iztok Geister

katerih jih je le osem samoniklih, vse druge so eksoti, skupno 450 grmov in dreves. V drevoredih so nanizane ameriške lipe (79 dreves), beli gabri (133 dreves) in t. i. rdeči kostanj (79 dreves), ki je pravzaprav križanec med navadnim in rdečim divjim kostanjem.

Med iglavci, teh je 12 vrst, je vredno omeniti tujopsis, ki je japonski sorodnik pri nas veliko bolj znane tuje, in pri nas malo

znani japonski macesen. Med listavci omenimo ameriški tuliparnovec z velikimi rumenimi cvetovi, kavkaški krilati oreškar z zelo dolgimi listi, sestavljenimi iz več listkov, japonski cercidif z listi, ki spominjajo na liste judeževca, in davidijo, doma iz Kitajske, z ne navadnimi cvetnimi odevali, ki so videti kot bele spalne srajce.

Živalstvo parka je podobno živalstvu gozdnega roba. Mogočna drevesna debela čistiljive starosti ponujajo s svojimi dupli skrivališča in gnezdišča različnim sesalcem, pticam in žuželkam. Še posebej živahno je ponoči, ko je iz krošenj dreves zgodaj spomladi in pozno jeseni slišati zamolklo skovikanje kozače. Iz dupel zvečer izletavajo netopirji in se ob zori vračajo k počitku.



**Evidentiranje življenja** V letih 2000–2005 sta bili na Brdu pri Kranju popisovani flora in favna, vendar popis še ni končan. Iz rastlinskega sveta so bile popisane močvirske višje rastline, travniške rastline, gozdno drevje in grmovje, parkovno drevje in grmovje,

mahovi, lišaji, višje glive, alge in fitoplankton, iz živalskega sveta talne živali, zooplankton, pajki, sladkovodni mehkužci, enodnevne, kačji pastirji, vrbnice, ravnokrilci, vodne stenice in drsalci, vodni hrošči, hrošči živalskih iztrebkov, krešiči, zalubniki in druge ksilofagne žuželke, mravlje, vodne poplesovalke, mladoletnice, veliki in mali metulji, ribe, plazilci in dvoživke, gozdne in vodne ptice, netopirji in mali sesalci.

Kot vidimo, gre za mnoge vodne živali, saj je območje parka Brdo pomembno zaradi enajstih ribnikov. Pred dvesto leti sta bila na Brdu dva. V dvajsetem stoletju so jih zgradili še devet. V letih 1962 do 1970 so na potoku Vršek zgradili tri ribnike, v katerih so intenzivno gojili ribe. V naslednjih letih so jih zgradili še šest, od tega štiri na Vršku (1975–1980) in dva na Beli (1980–1982). Leta 1974 so zaradi ribogojnic napeljali vodo po cevovodu iz Kokre. Že pred časom so gojenje rib opustili, saj zaradi onesnaževanja ni več spadalo v sklop parkovne ureditve Brda. Skupna površina ribnikov je 14,6 hektarja, dolžina vsega obrežja pa približno 5.835 metrov, kar je skoraj toliko, kot je obseg Blejskega jezera.

**26 ogroženih vrst** Zgornji ribniki so danes namenjeni živalskim rezervatom. Množičnega turizma na Brdu ni, še posebej pa ne zunaj spodnjega parkovnega dela. Botaniki so ugotovili okrog 1.140 vrst rastlin, od tega 21 vrst fitoplanktona, 95 vrst alg, 400 vrst višjih gliv, 89 vrst lišajev, 182 vrst mahov, 378 vrst semenk in praprotnic in okrog 1.165 vrst živali, od tega 248 vrst nižjih živali, 771 vrst žuželk in 147 vrst vretenčarjev. Od slednjih je bilo ugotovljenih 11 vrst rib, 11 vrst dvoživk, 3 vrste plazilcev, 98 vrst ptic in 24 vrst sesalcev.

Kar 26 na Brdu ugotovljenih živalskih vrst je uvrščenih na slovenske rdeče sezname kot močno ogrožena vrsta: od sesalcev netopir mali podkovnjak, od ptic sivka, koštanjevka, krehelj, reglja, žlicarica, veliki žagar, sloka, golob duplar, vodomec, zelena žolna in podhujka, itd. Popisanih je bilo tudi devet za Slovenijo novih vrst. **D**



# Dolenjska metropola

Prava Jansa foto: J. Škok, D. Mladenović



**N**ovo mesto (202 m) leži v središču gričevnate dolenjske pokrajine, objeto z reko Krko. Uradno imenovano mesto Rudolfswerd je ves čas raslo kot Novo mesto in kmalu postalo upravno, kulturno, cerkveno in poslovno središče Dolenjske, od nedavnega pa je tu tudi sedež novonastale novomeške škofije. Dolina reke Krke je zlasti nad Novim mestom za mnoge najlepša slovenska rečna dolina, njeno idilo poudarjajo mehki bregovi, slikovite brzice in naravni jezovi. Poseben čar ji dajejo številni mlini in gradovi, ki se zlivajo s pokrajino v čudovito podobo časa, ki ga ni več. V samem mestu najdemo številne kulturne spomenike in znamenitosti, v **Dolenjskem muzeju** pa tudi izredno arheološko bogastvo. V soboto, 26. avgusta, pa TD Novo mesto pripravlja zanimivo prireditev **Noč na Krki**.

**Mesto vojvode Rudolfa IV. Habsburškega** Lutenjska jama pri Prečni je bila prebivališče ljudi v kameni dobi. Prava zakladnica pa so najdišča iz starejše in mlajše železne dobe. Ugodne prometne poti, oblikovanost površja, podnebje in nahajališča železove rude so omogočila nastanek naselij na naravno dobro varovanih gričih. V bližini Novega mesta je potekala pomembna rimska prometna pot iz Ljubljane proti Sisku. V antičnem obdobju so tako svoje sledi tu pustili tudi Rimljani.

V srednjem veku so plemiške rodbine in cerkvene ustanove pri prodiranju proti jugu Evrope in ugotovitvi svojih političnih in gospodarskih teženj na novoosvojenih ozemljih začeli ustanavljati trška in mestna naselja. **Vojvoda Rudolf IV. Habsburški** je 7. aprila 1365 na prostoru, kjer do tedaj ni bilo naselja, ustanovil mesto, ki ga je poimenoval po sebi **Rudolfswerth**, a so ga ljudje že od vsega začetka imenovali Novo mesto, ker je bilo v tistem času res novo. Mesto je vodil izvoljeni mestni sodnik s člani mestnih svetov. Ti so se srečevali v **mestni hiši**, na **Glavnem ali Velikem trgu**. Glavni trg je osrednji prostor srednjeveškega Novega mesta. Leta 1720 zgrajeno mestno hišo so meščani v začetku 20. stoletja porušili in zgradili današnjo. Na mestni hiši je bil vedno tudi **novomeški grb**, na katerem je upodobljen ustanovitelj mesta Rudolf IV., ki je vse od 14. stoletja dalje simbol mesta.

**Novomeški kapitelj** V Novem mestu delujejo za mesto in Dolenjsko pomembne cerkvene ustanove. Na begu pred Turki so se v mestu leta 1472 naselili **franciškani**. Na prostoru **kapele sv. Lenarta** so sezidali **cerkev** in **samostanska poslopja**. Učeni menihi so zavzeli pomembno vlogo v poučevanju

mladine, zlasti po letu 1746, ko je cesarica Marija Terezija v Novem mestu ustanovila gimnazijo, vodstvo in poučevanje mladine pa zaupala frančiškanom. Ti so jo vodili do leta 1870, ko so jo podržavili. Knjižnica, renesančni nagrobniki in cerkvena oprema privabljajo ljubitelje lepega v samostan vse do današnjih dni.

Cesar Friderik III. in papež Aleksander VI. sta leta 1493 pri **cerkvi sv. Nikolaja** ustanovila **kolegiatni kapitelj**, ki v mestu deluje še danes. Dominantna lega kapiteljske cerkve daje značilno podobo novomeškim vedutam. Cerkevna oprema, med katero zavzema osrednje mesto oltarna slika sv. Nikolaja, ki jo je v 16. stoletju naslikal italijanski slikar Jacobo Robusti Tintoretto, galerija slik kapiteljskih proštov in bogat arhiv pričajo o pomembnosti te cerkvene ustanove.

V mestu je deloval med letoma 1672 do 1786 še kapucinski samostan, božjo službo pa so opravljali še v Martinovi, Katarinini, Jurijevi in Florjanovi cerkvi, na katere danes spominjajo le še imena trgov in ulic.

**Kjer so živele študentske mame** Novomeški Breg je s svojo izredno izpostavljeno lego na obrobju zgodovinskega mestnega jedra gotovo ena najslikovitejših znamenitosti mesta. To je strnjen niz stanovanjskih stavb, nastalih na prostoru



leta 1786 porušenega srednjeveškega mestnega obzidja. Stavbe so optimalno izkoristile sicer neugodne geomorfološke značilnosti terena in se mu popolnoma prilagodile. Bile so naslonjene na ostanke obzidja, ki so še vedno ohranjeni in vidni v zidovih kletnih etaž. Kletni zidovi pogosto slonijo na živoskalni podlagi vrh strmega pobočja nad reko Krko. Na bregu so živeli predvsem **revnejši meščani**, ki so se ukvarjali s pridelavo in prodajo zelenjave, pranjem perila, sušenjem mesa in z **oddajanjem sob** podnajemnikom. Breške gospodinjice so do druge svetovne vojne oddajale stanovanja dijakom novomeške gimnazije, zaradi česar se je med Novomeščani zanje uveljavilo ime **študentske mame**.



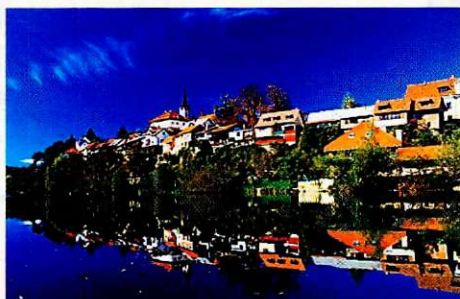
Rotovž



Frančiškanska cerkev sv. Lenarta



Kapiteljska cerkev



Novomeški Breg



Kettejev drevored



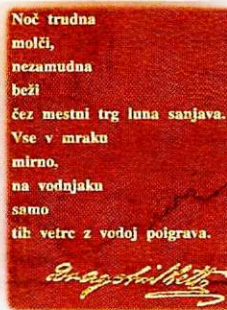
Vodnjak, kjer so vklesani verzi Kettejeve pesmi

Prvotno izredno skromna arhitektura se je večkrat spreminjala, kljub temu pa je večina stavb ohranila tlorisno zasnovo in tipično zunanjo podobo z delno vkopano kletjo, bivalnim prtiličjem z vhodom z ulice in značilnimi lesenimi ganki na sončni južni fasadi visoko nad Krko. Z ulico vzporedne strehe so bile krite z lesenimi škodlami ali deskami vse do začetka 20. stoletja, ko jih je počasi nadomestila opečna kritina. Specifična podoba celotnega niza stavb, pogojena z danostjo naravnega okolja in iznajdljivim prilagajanjem terenu – prefinjeno sožitje dominantne narave in skromne arhitekture, ki je kljub gmotni revščini svojih graditeljev dosegla visoko estetsko raven, predstavlja izrazito etnološko posebnost Novega mesta in je njegov razpoznavni znak.

»Noč trudna molči, ...« Dragotin Kette (1876–1899) je bil rojen v učiteljevi družini,



Znani verzi Dragotina Ketteja



a je že s petnajstimi leti postal sirota. Po smrti staršev sta zanj skrbela stric in teta. Od leta 1888 je obiskoval ljubljansko gimnazijo, leto 1890–1891 je preživel na učiteljski, leta 1895 pa je bil izključen iz gimnazije, ker ni plačal šolnine. V tem času je bil tudi član in tajnik Zadruga ter se povezal s člani »moderne«, z Murnom, Zupančičem in zlasti s Cankarjem. Med letoma 1896 in 1898 je obiskoval gimnazijo v Novem mestu in tu maturiral. V Novem mestu je ustanovil Zadrugo ter doživel neuslišano ljubezen do Angele Smolove. Po maturi je moral k vojakom v Trst, kjer je zbolel za jetiko, bil v začetku aprila 1899 odpuščen, se na smrt bolan vrnil v Ljubljano in umrl v Cukrarni pri Murnovi gospodinjici. Zadnja leta bil z drugimi člani moderne predvsem v

pisnem stiku. Svoja dela je od 1896 objavljala v Angelčku, Vrtcu, LZ in Novi Nadi (1897–99). Knjigo njegovih pesmi je po njegovi smrti uredil in s predgovorom objavil Anton Aškerc pod naslovom *Poezije* (1900).

### Kettejev drevored in vodnjak z verzi

Dvostranski obcestni drevored divjih kostanjev je eno najbolj slikovitih novomeških sprehajališč in eden najznačilnejših mestnih drevoredov v Sloveniji, zavarovan kot spomenik oblikovane narave. V okoli 1500 metrov dolgem drevoredu, ki poteka čez prazgodovinsko naselbino Marof in povezuje mesto s sosesko Bršljin, je bilo zasajenih 370 dreves. Njegov nastanek sega v čas po letu po letu 1900, ko je bila z zgraditvijo današnje Ljubljanske ceste opuščena historična cesta čez Marof. Večji del kostanjev je bil zaradi neprimerne vzdrževanja in starosti v slabem stanju, zato se je leta 1992 začela celovita obnova drevoreda. Izvedena je bila nadomestna zasaditev večine propadlih dreves, vitalna stara drevesa pa so bila sanirana.

Vodnjak stoji na zgornjem delu Glavnega trga. Marmorni, sedemkotni vodnjak stoji na podstavku, do katerega vodijo tri profilirane stopnice iz enakega materiala. V sredini se dviguje kamnit, okrogel steber s kamnito kotanjo. Na robu vodnjaka so vklesani verzi Kettejeve pesmi Na trgu. Vodnjak je bil izdelan po zamisli arhitekta Marjana Mušiča. Postavljen je bil leta 1955 na kraju, kjer je stal do leta 1903 litoželezni vodnjak.



Bronasto situlo hranijo v Dolenjskem muzeju.

Vojvoda Rudolf IV. Habsburški





## Goriška 1848–1899

1.

### Goriški muzej

Goriški muzej je izdal knjigo zgodovinarja dr. Branka Marušiča *Pregled politične zgodovine na Goriškem 1848–1899*. V njej avtor obravnava začetek političnega gibanja Slovencev na Goriškem in njegov razvoj do konca 19. stoletja. Obdobje zaznamuje na začetku leto 1848, ki je k političnemu delovanju spodbudilo Slovence v vseh takratnih deželah, končuje pa ga leto 1899, ko se je na Goriškem nehala obdobje slogaškega nastopanja Slovencev in se je začela idejna diferenciacija. Času revolucije (1848–1849) in neoabsolutizma (petdeseta leta) je sledilo prvo desetletje bolj demokratičnega ozračja, ki ga je še posebej zaznamovalo čitalniško gibanje (1861–1869). Sledila je doba (1869–1879) taborov, prvih dr. Josipa Tonklija, temu pa je desetletje navidezne sloge, dokler se leta 1899 politika ni diferencirala. Vsebinska knjige temelji na prispevkih, ki jih je dr. Marušič objavil v zadnjih tridesetih letih v različnih zgodovinskih zbornikih.

## Mediterranski miti

### Založba ZRC

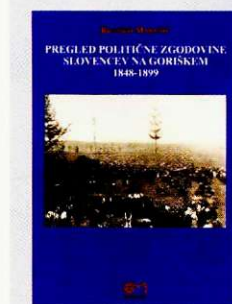
V knjigi *Mediterranski miti od antike do 18. stoletja* je zbranih trinajst znanstvenih razprav (v angleščini, italijanščini in nemščini z le kratkimi povzetki v slovenščini), ki so jih večinoma prispevali udeleženci istoimenskega mednarodnega interdisciplinarnega znanstvenega srečanja oktobra 2004 v Ljubljani. Avtorji so skozi različne raziskovalne metode, različne poglede na raziskovalne teme ter pristope različnih ved (arheologija, klasična filologija, literarne vede, muzikologija in umetnostna zgodovina) do sorodne tematike predstavili del skupne kulturne dediščine mediteranskega prostora. Za rdečo nit je bil izbran mit o argonavti in o legendarnih potovanjih ladje Argo, na kateri so pluli številni najbolj znani grški heroji. Dodani sta dve razpravi o prvo-razrednem spomeniku antične dobe v Sloveniji – rimski nekropoli v Šempetru.

## Duhovniki za rešetkami

2.

### Arhiv Slovenije

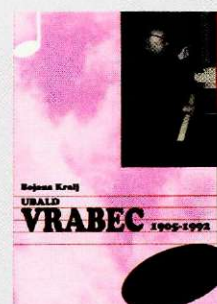
Po sarajevskem atentatu 28. junija 1914 se je ozračje naelektrilo in vojna se je hitro približevala. V tem ozračju so avstrijske oblasti obdolžile vrsto slovenskih duhovnikov na Spodnjem Štajerskem, da so »srbofilni«. Duhovniki so bili žrtve ovaduhov, ki so imeli različne namene. Aretacije so bile boleče, saj so bili duhovniki nenadoma iztrgani iz svojih sredin, ne da bi bili česa krivi, poleg tega so bili v zaporu deležni zelo neprijetnih zasliševanj. Razmere so se umirile šele po



1.



2.



3.



4.

nekaj mesecih. Po izpustitvi so morali duhovniki svojemu škofu, mariborskemu knezoškofu dr. Mihaelu Napotniku, napisati podrobna poročila, za kaj je šlo. Zapisnike so našli v Škofjskem arhivu v Mariboru in Arhiv Slovenije jih je zdaj ponatisnil v zbirki *Viri* z naslovom *Duhovniki za rešetkami* in podnaslovom *Poročila škofu o poletu 1914 na Spodnjem Štajerskem aretiranih duhovnikov*. Knjigo sta uredila zgodovinarja Filip Čuček in Martin Moll iz Gradca.

## Francosko-slovenski slovar

### Cankarjeva založba

Dvojezični *Francosko-slovenski in slovensko-francoski žepni slovar* obsega okrog 30.500 gesel in vključuje osnovno besedišče. Slovar je leta 1971 sestavil Anton Grad, vendar je najnovejša izdaja predelana in posodobljena. Po vsebini je malo zajetnejša, hkrati pa je prijetnejša za uporabo, saj imajo gesla preglednejšo tipografsko podobo. Zajeto je osnovno francosko in slovensko besedišče. Izbor gesel in prevedkov izvirnega slovarja je posodobljen, hkrati pa je k francoskim geslom povsod pripisana izgovorjava, ki je v preglednici z ustreznimi podomačitvami pojasnjena tudi na notranji strani platnic.

## Ubaldo Vrabec

3.

### Goriška Mohorjeva družba

Skladatelj in zborovodja Ubaldo Vrabec se je rodil v Trstu leta 1905, tam je hodil v osnovno šolo, se šolal na Glasbeni matici ter študiral kompozicijo in klavir. Zaradi fašističnega pritiska se je leta 1929 moral izseliti v Argentino. Leta 1931 se je vrnil in do leta 1941 poučeval v Mariboru. V začetku vojne se je vrnil v Trst. Do upokojitve leta 1961 je bil zaposlen pri Glasbeni matici. Po upokojitvi je delal pri Slovenski prosvetni zvezi, vrsto let vodil zbor Gallus in skladal. Umrl je leta 1992. Goriška Mohorjeva družba je v zbirki *Naše korenine* izdala biografijo o njem, ki jo je napisala Bojana Kralj. Sestavljena je iz treh delov: v prvem

sledimo Vrabčevi življenjski poti, v drugem je prikazan kot zborovodja, v tretjem pa kot skladatelj. Avtorica je prikazala tudi njegovo publicistično dejavnost, njegova predavanja o glasbi in na koncu še nagrade, ki jih je prejel.

## Drnovškove misli

### Založba Mladinska knjiga

Predsednik države Janez Drnovšek je mnoge zelo presenetil s svojo spremembo v zadnjem času. Če je prej, ko je bil vrsto let predsednik liberalne stranke in vlade, deloval tehnicistično in pusto, se je zdaj spremenil, postal je odprt in razumevajoč. Spremenil je način življenja. Pravijo, da ga je k temu pripravila bolezen. Kakor koli, nekatere to moti, drugi s simpatijo sprejemajo »novega Drnovška«. S svojo knjigo *Misli o življenju in zavedanju* bralca vabi, da se zazre vase in premisli, kaj lahko stori za pravičnejšo družbo in boljše življenje, lastno in ljudi okoli sebe. Drnovškove misli se napačijo v globokih studenih misli človeštva.

## Podeželske hiše

4.

### Založba Kmečki glas

Kmečke stavbe so postale arhitekture, vredne opazovanja, preučevanja in varovanja, je v uvodu v knjigo *Podeželske hiše na Slovenskem* – v zbirki 101 zaklad jo je izdala Založba Kmečki glas – zapisala dr. Živa Deu. Avtorica je zajela vse ozemlje Slovenije in ga glede na različne gradbene tipe razdelila na 18 kulturnih krajin. V slovenskem prostoru je identitetna arhitektura kmečkih hiš, proizvod gradiv in rezultat postopne in izvrstne prilagoditve naravnim danostim in kmečkemu ter polkmečkemu načinu življenja in dela, zelo raznovrstna. Raznovrstnost in še bolj zavezano pripadnost določenemu prostoru pa dajejo stavbam osvojene slikarske, rezbarske in kamnoseške umetnostne veščine, izražene v okrasni obdelavi stavbnih členov v baročni in klasicistični umetnostni navadi. Danes kmečka arhitektura izginja. Ta knjiga je napisana zato, da ne bi čisto izginila.



# KNJIGA MESECA AVGUSTA

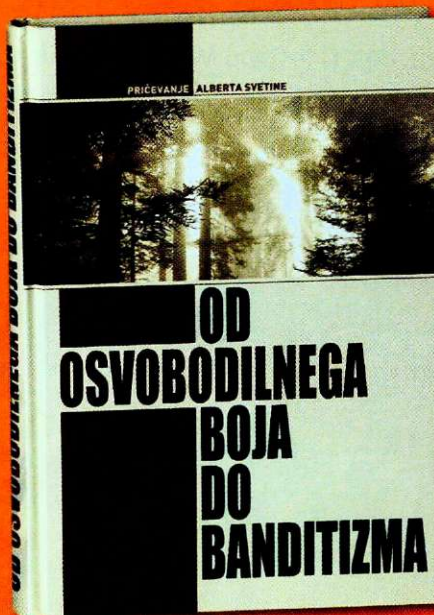
USPEŠNICA

## Od osvobodilnega boja do banditizma

Avtor: Albert Svetina

Obseg: 367 strani. Format: 17x24,5 cm. Trda vezava.

Avtor knjige je bil med vojno prepričan komunist, ki je hitro napredoval, dokler v zadnjem letu vojne ni postal eden vodilnih oficirjev Ozne, udarne pesti partije. V knjigi opisuje svoj medvojni vzpon po partijski lestvici. Prvovrstni so opisi amoralnega obnašanja v Mačkovem štabu nad Črnomljem. Opisi dogajanja v Ljubljani v prvih dneh po koncu vojne so osupljivi, saj je bilo vse v znamenju ropanja in preganjanja političnih nasprotnikov. Pričevanje o odstranjevanju trupel iz Brezarjevega brezna je strašljivo. Od strani do strani sledimo nepopisni brutalnosti slovenskih komunistov, ki so bili zadržani lažnivci, roparji in morilci. Pretresljivi so opisi Svetinove povojne usode: beg na Madžarsko, aretacija, obsodba na montiranem procesu, večletni zapor, rehabilitacija, preživetje v sovjetskem taborišču.



Redna cena: 6.700,00 SIT/27,95 EUR

Pri nakupu knjige meseca avgusta  
vam priznamo **30% POPUST**,  
zato boste zanjo odšteli le 4.690,00 SIT / 19,57 EUR.

Naročniki tednika Demokracija pa  
boste deležni **40% POPUSTA**,  
zato boste za knjigo odšteli le 4.020,00 SIT / 16,78 EUR.

Akcijska ponudba velja do 31. avgusta 2006 oz. do razprodaje zaloga. Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.☐ **Naročam knjigo Od osvobodilnega boja do banditizma**

Število izvodov: \_\_\_\_\_

Ime in priimek (ime podjetja): \_\_\_\_\_

Datum naročila: \_\_\_\_\_

Datum rojstva (samo fizične osebe): \_\_\_\_\_

Ulica: \_\_\_\_\_

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): \_\_\_\_\_

Kraj, poštna št.: \_\_\_\_\_

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): \_\_\_\_\_

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: \_\_\_\_\_Zpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: **Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 23 00 661.**Naročila sprejemamo tudi po **e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 23 00 666.**Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.



# Opojnost poezije in briškega vina

Lucija Horvat, foto: Bor Slana, STO/D. Mladenovič

**V teh dneh poteka jubilejni, deseti festival Medana. Dnevi poezije in vina letos potekajo po več slovenskih krajih, v Medani pa tudi na več prizoriščih sočasno. Že v torek je bilo bogato dogajanje Medane pred Medano.**



*V Medani, vasi v Goriških brdih, potekajo dnevi poezije in vina.*

**P**osebnost festivala Medana je, da lahko vsak avtor z branjem svoje poezije nastopi samo enkrat, zato so bila torkova branja slovenskih avtorjev, ki so na festivalu že nastopili, prava posebnost. Torkov večer branja, ki je potekal na letnem vrtu Društva slovenskih pisateljev, se je končal s koncertom zasedbe Hamlet express. Literarna branja so v torek potekala še v Novem mestu v atriju knjižarne Goga, v Literini knjižarni v Mariboru, v atriju hotela Mitra na Ptuj, na Manziolijevem trgu v Izoli, na domačiji Miška Kranjca v Veliki Polani in letos prvič na Škrabčevi domačiji v Hrovači.

**Program je bogat** Na letošnjem festivalu Medana se predstavlja 23 pesnikov iz 18 držav, na voljo pa je kakor vsako leto tudi zbornik njihovih pesmi. Bogat je tudi spremljevalni koncertni in gledališki program. Prireditve potekajo v Kulturnem domu v Medani, na domačiji Klinec, v Mladinski sobi in v rojstni hiši Alojza Gradnika ter drugih skritih prostorčkih Medane. Uradno odprtje festivala,

katerega glavna tema je avantgarda in poezija, je bilo včeraj na domačiji Alojza Gradnika v Medani. Nastopili so pesniki Oana Avasilichioaei iz Kanade, slovenski pesnik Gal Gjurin, makedonski pesnik Igor Isakovski, finska pesnica Anne Haenninen, Zimcier Vishniou iz Belorusije in Uljana Wolf iz Nemčije. Sledil je koncert zasedbe Al Capone Štrajh trio, ki se je izkazal že na prvem festivalu Medana pred desetimi leti. Pred tem so v medanskem kulturnem domu izvedli gledališko predstavo Pupilija, papa Pupilo in Pupilčki, za konec pa odprli instalacijo »180

pesnikov«. Današnji četrtek se je v Medani začel dopoldne s projekcijo dokumentarnega filma Šumiju v slovo režiserja Kapra Godine in se nadaljeval na domačiji Klinec z okroglo mizo z naslovom Pred časom? Avantgarde danes. Četrtekov popoldan se nadaljuje s projekcijo kratkih poetičnih filmov, na Gradnikovi domačiji pa berejo poezijo Jane Pácalove iz Slovaške, Laure Morali iz Kanade, Christoph W. Bauerja iz Avstrije, Ide Börjel iz Švedske in Francesca Tomade iz Italije. Branja bosta sklenila Nuška Drašček in Elektrik Jazz Quartet, v Mladinski

sobi pa bo sledil literarno-senzualni performans Nicole Blackman Kurtizanine zgodbe. Medtem bo potekalo odprtje fotografske razstave Tanje Verlak.

**Medana vabi še naprej** Petek se bo začel z Veliko vrtno veselico, projekcijo dokumentarnega filma Metoda Pevca, nato bo v Kulturnem domu zvočno-svetlobna instalacija Hanne Preuss Sonoria. Na Gradnikovi domačiji bo pred branjem poezije, na katerem bodo nastopili pesniki Dejan Čančarevič iz Srbije, Christian Hawkey iz ZDA, Ulrikka S. Gernes iz Danske, Dušan Šarotar iz Slovenije, Valérie Rouzeau iz Francije in John Matear iz Avstralije, prodajna razstava knjig, po branju koncert Intimn Frijurn. Skoraj hkrati bodo potekale Kutizanine zgodbe v Mladinski sobi in performans Marka A. Kovačiča: Civilizacija Plastosov iz Katastropolis. Sobotni program bo najdaljši, potekal bo ves dan in bo tudi edini dan z vstopnino. Poleg branja poezije Hectorja Bofilla iz Katalonije, Olje Savičević Ivančević iz Hrvaške, Steffena Poppa iz Nemčije, Nicole Blackman iz ZDA, Georga Vasilievicija iz Romunije, Stanke Hrastelj iz Slovenije in Dariusza Sosnickega iz Poljske, ki bo ob običajni uri na Gradnikovi domačiji, bodo dopoldne potekale tudi športne prireditve, popoldne pa med drugim projekcije filmov Jana Cvitkoviča Odgrobadogroba in Karpa Godine Zgodba gospoda P. F. Udeležili se boste lahko tudi odprtja fotografske razstave Boruta Krajncarja Route 66 ali spremljali performans Esada Babačiča z naslovom Vsak otrok je lep, ko se rodi. Podelili bodo tudi nagrade za najboljšo Si. Pesem, zasedba Terrafolk pa bo poskrbel za glasbene užitke. **D**



*Organizatorji festivala; Mitja Čander, Jelka Ciglenečki, Jure Bohinc*



# Tihožitja in pokrajine

V bovškem kulturnem domu so odprli razstavo akademske slikarke Stanke Komac Šraj. Domačinka, ki navdih za svoje ustvarjanje išče v naravi in je po svojem slikarskem načinu bliže impresionizmu kot realizmu, se bo predstavila s sklopoma tihožitij in pokrajin, imenovanima Poklon reki Soči in Rože z mojega vrta. Avtorico in njena dela, ki si jih bo v Bovcu mogoče ogledati do 21. septembra, je na odprtju predstavila likovna kritičarka Monika Ivančič. Komac Šrajeva je čustveno močno navezana na domače bovsko okolje; iz njega črpa motive za svoje umetniško ustvarjanje, kar se kaže tudi v njenih klasičnih motivih pokrajine in tihožitja. Cikel Poklon reki Soči predstavlja serijo slik, na katerih



Stanka Komac Šraj

so upodobljene slikovite in mistične rečne struge in ozka korita, ki jih je v skalah izklesala »krasna hči planin«, v katero je umetnica zaljubljena že od otroštva. Avtorica

se namreč pridružuje občudovanju Soče pesnika Simona Gregorčiča, saj reko opeva s poetično govorico barv in oblik. V ciklu tako prevladujejo hladni modro-zeleni odtenki vode, skal in rastlinja na rečnih bregovih. Na drugi strani so v sklopu tihožitij

Rože z mojega vrta v ospredju topli rdeči, rumeni, oranžni in vijoličasti odtenki. Stanka Komac Šraj (1920) je študij slikarstva začela v Benetkah, sklenila pa ga je po drugi svetovni vojni na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani. Razstavljala je na številnih skupinskih in samostojnih razstavah. L. H.

# Muzej v Ratečah

V okviru tradicionalne rateške prireditve Vaški dan je kranjskogorska občina skupaj z Gornjesavskim muzejem odprla prenovljeno Kajžnikovo hišo, v kateri je zdaj na ogled stalna muzejska razstava Etnološka dediščina Rateč. Na razstavi je prikazana krajevna zgodovina s poudarkom na rateški noši, ki je tako kot v preteklosti še vedno nosilka lokalne identitete. Razstavo sta financirala občina in ministrstvo za kulturo. V prihodnjih letih glede na privlačno lego na stičišču treh držav in bližino Planice ter turistično razvite Kranjske Gore v Kajžnikovi hiši pričakujejo veliko obiskovalcev iz vse Slovenije in tujine. Hkrati naj bi hišo za svojo vzeli tudi lokalni prebivalci, ki so že ob

urejanju muzeju podarili kar okrog 400 predmetov. Občina Kranjska Gora je leta 1995 odkupila v požaru poškodovano Kajžnikovo hišo v Ratečah in jo devet let pod strokovnim vodstvom Zavoda za varstvo kulturne dediščine – enote Kranj postopoma obnavljala. Obnova hiše, za katero je veljalo, da sodi med objekte z zelo ohranjeno ljudsko arhitekturo, je bila končana v letu 2004. Nato je občina kot lastnica hiše Gornjesavskemu muzeju Jesenice naložila muzejsko ureditev hiše. Etnološko zbirko so razporedili v tri nadstropja. V pritličju sta z avtentičnim pohištvo in orodjem opremljeni črna kuhinja in shramba. V prvem nadstropju so večji prostor, namenjen različnim prireditvam, opremili s klopmi in mizami, izdelanimi po predlogah kmečkega pohištva v Gornjesavski dolini. Mansardo so namenili predvajanjem video-, digitalnih in avdioposnetkov. Obiskovalcem hiše pa ne bodo le predvajali filmov, ampak jim bodo etnološke teme približali tudi z različnimi predavanji in muzejskimi večeri. L. H.



Kajžnikova hiša (Rateče)

# Napovednik dogodkov

## ČETRTEK, 24. 8. 2006

**20.00 Cankarjev dom:** P. I. Čajkovski: Labodje jezero. Balet. Gostuje Opera in balet SNG Maribor.

**20.00 Stara elektrarna:** Mednarodni festival gledališča in plesa: Egomania. Nataša Lušetič (Hrvaška)

**22.00 Stara elektrarna:** Mednarodni festival gledališča in plesa: Lilli Handel. Ivo Dimchev (Bolgarija)

## PETEK, 25. 8. 2006

**21.00 Dvorni trg:** Mladi levi: Horkeškrat, koncert (Srbija)

## SOBOTA, 26. 8. 2006

**11.00 Ob Ljubljani:** Art and Craft, predstavitev domačih in umetnostnih obrti

**20.00 Mestna hiša:** To je življenje, predstava

**22.00 Stara elektrarna:** Mladi levi: The Story Of Daniel Ray Umka. LV. (Latvija)

## NEDELJA, 27. 8. 2006

**11.00 Ljubljana, na ladjici:** Ženska vokalna skupina Lan, ljudska glasba

**18.00 Stara elektrarna:** Mladi levi: Show Your Face! Umka. LV.& Betontac (Latvija, Slovenija)

**20.30 Ljubljanski grad:** Berlinski filharmonični virtuoz, koncert

## PONEDELJEK, 28. 8. 2006

**11.00 Ljubljana, na ladjici:** Ženska vokalna skupina Lan, ljudska glasba

**18.00 Čevljarški most:** Klavirski duhec Jošti, glasbena pravljica

**20.30 Cankarjev dom:** G. Verdi: Attila, opera. Gostuje Opera in balet SNG Maribor. Opera in balet SNG Maribor se predstavlja s še enim priljubljenim opernim delom, in sicer z Attilo Giuseppe Verdija. S to opero si je Verdi utrdil sloves opernega skladatelja. Tudi to delo je nastalo po naročilu gledališča La Fenice.

## TOREK, 29. 8. 2006

**20.30 Križanke:** Vlado Kreslin z gosti

**20.30 Ljubljanski grad:** Sečuanska opera

**21.00 Unionski vrt:** Boško Petrovič z gosti, džez. Gostje: Primož Grašič (Slovenija), kitara, Mario Mavrin (Hrvaška), bas kitara, in Vid Jamnik (Slovenija), vibrafon

## SREDA, 30. 8. 2006

**20.30 Križanke:** Tesla Electric Company, Tomaž Pandur, režiser. Gledališki projekt »Tesla« po scenariju Darka Lukića in v režiji Tomaža Pandurja govori o tragediji genija, ki je imel jasne vizije daljne prihodnosti in čigar znanstveno delo je popolnoma prežeto z novodobno duhovnostjo.



**RADIO  
ZELENI VAL**  
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje



# Bela Masajka

Monika Maljevič

**Carola gre na počitnice v Kenijo, kjer se ji življenje obrne na glavo, ko se zaljubi v Masaja. Odloči se zapustiti svojega fanta in ostati z ljubimcem.**

**P**rilagoditi se mora masajskemu načinu življenja in prehranjevanja, kar med drugim pomeni pitje mleka, pomešanega s krvjo. Soočiti se mora z moževimi pričakovanji v vlogi zakonske družice kot tudi z njegovim odnosom do žensk nasploh. Kljub vsem kulturnim razlikam pa Carolo v plemenu lepo sprejmejo. Film je navdihnila avtobiografija švicarske pisateljice Corinne Hofmann. Carola, odlično jo igra Nina Hoss, na počitnicah v Keniji sreča postavnega vojščaka plemena Samburu Lemaliana (Jacky Ido) in se vanj do ušes zaljubi. Posledice so usodne: svojega fanta (Janek Rieke) pošlje domov v Švico samega, ona pa ostane v Keniji. Po naporni poti skozi afriško divjino se v Maralalu spoprijatelji z Nemko Elisabeth (Katja Flint). Kmalu spet najde Lemaliana in mu sledi v njegovo vas Barsaloi. Z neverjetno močjo premaguje vse ovire in si v Afriki ustvari novo življenje. Kmalu pa se izkaže, da je tisto, za kar je mislila, da je ljubezen njenega življenja, v resnici mučna dogodivščina, ki jo popelje do skrajnih meja ...

Lemalianova ljubosumnost namreč spremeni njeno življenje v pekel. Nesoglasja dosežejo vrhunec, ko jo obtožijo, da ima razmerje z duhovnikom in da Sarai ni njegova hčerka. Čedalje več pije, Carolo pa začne med prepiri pretepiti. Ko ga ona udari nazaj, lahko samo vaščani preprečijo najhujše. Lemalian si postrizže dolge lase in začasno odloži tradicionalno oblačilo. Carola se zaveda, da situacije nima več pod nadzorom, in ne vidi več prihodnosti zase in za svojo dveletno hčerko. Oznani, da hoče otroka pokazati svoji materi v Švici, in obljubi, da se bo vrnila. A da bi lahko zapustila državo s Sarai, mora

## Die Weisse Massai

Režija: Hermine Huntgeburth

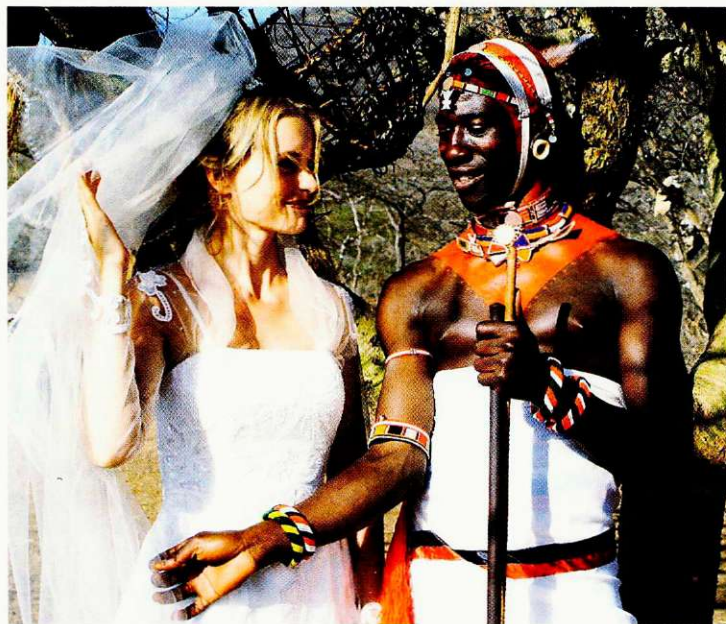
Scenarij: Johannes W. Betz po romanu Corinne Hofmann

Produkcija: Mark Woods, Cameron McCracken, Brendan McCarthy

Igrajo: Nina Hoss, Jacky Ido, Katja Flint, Antonio Prester, Janek Rieke

Premiera: 24. 8. 2006

Distribucija: Blitz Film & Video Distribution



otrokov oče dati pisno soglasje. Carolo čaka še zadnja neprijetna dogodivščina ...

**Resnična zgodba** Knjižno uspešnico Corinne Hofmann z istim naslovom je na filmsko platno prelila Hermine Huntgeburth. Snemanje je potekalo jeseni 2004 v Keniji. Gre za resnično zgodbo mlade ženske, ki je premagala neštete ovire tuje kulture, da bi bila z ljubeznijo svojega življenja.

Dogodivščina, ki je »belo Masajko« popeljala skozi nebesa, je trajala štiri leta. Pogumna in odločna ženska, ponosen vojščak in veličastna ljubezenska zgodba v dih jemajoči afriški pokraji-

ni so sestavine te mednarodne uspešnice. Knjiga je bila prevedena v 16 jezikov in do danes je bilo po svetu prodanih več kot 4 milijone izvodov. Tudi filmska priredba zgodbe o življenju med dvema svetovoma bo nedvomno navdušila gledalce po vsem svetu. Nadarjena Nina Hoss je prepričljivo odigrala mlado Švicarko Carolo, ki tvega prav vse, da se bi njene sanje o ljubezni in sreči uresničile. Nasprotni pol teh sanj je karizmatični mladenič Jacky Ido kot veličastni vojščak Saburu. To je njegova prva glavna vloga. Vlogo Elisabeth, v oddaljeni afriški vasi zasidrane Nemke, igra Katja Flint. **D**





## Legenda o motorju

**Resnična zgodba o Novozelancu Burtu Munroju, ki se je kljub starosti odločil sodelovati na najbolj znani dirki in postaviti nov hitrostni rekord.**

**S**tem namenom je dolga leta ustvarjal svoj motor in se leta 1967 zares udeležil dirke v ZDA in več kot enkrat popravil svetovni hitrostni rekord. Biografski celovečerec Rogerja Donaldsona je zgodba o Novozelancu Burtu Munroju, igral ga Anthony Hopkins, ki ni dopustil, da bi zbledele njegove sanje iz otroštva. Po dolgih letih izpopolnjevanja svojega motorja Twin Scout Indiana iz leta 1920 se je leta 1967 kljub ostarelosti odpravil na dirko hitrostnih rekordov v Bonneville Salt Flats v Utah. Zdelo se je, da je uspeh malo verjeten, toda postavil je nov hitrostni rekord, ki se je obdržal do danes. Njegova legenda živi dalje.

Rogerju Donaldsonu, po rodu iz Nove Zelandije, je uspelo v Hollywoodu. Anthony Hopkins je eden najboljših igralcev na svetu. Poti teh treh mož so se prekrivale lani na belih peščinah Bonnevillea v Utahu. Donaldsonu so se izpolnile želje, ki jih je nosil s

seboj že 30 let. Kot mlad ustvarjalec filmov (takrat je ustvarjal dokumentarni film Offerings to the God of Speed) je srečal neverjetnega moža iz Invercargilla z neverjetno zgodbo.

Scenarij za njegovo mojstrovino Lovec na rekorde: legenda o motorju temelji na odpravah Burta Munroja v Bonneville v 60. letih prejšnjega stoletja. Burta spremljamo na njegovi poti do uresničitve začrtanega. Gre za resnično zgodbo o človeku, ki je živel po načelu: Če je težko, se potruži bolj; če ni mogoče, se potruži še bolj. Daj vse od sebe, a stori to.

To nenavadno in priljubljeno osebo je odigral oskarjevec Anthony Hopkins. Lovec na rekorde: legenda o motorju na najboljši način prikazuje Munrojevo moč, odločnost, ustvarjalnost, šarm in drugačnost, in sicer skozi oči režiserja, ki je človeka poznal osebno in ni nikoli opustil svojih sanj o prenosu Munrojeve zgodbe na velika platna. M. M.

## The World's Fastest Indian

Režija: Roger Donaldson

Scenarij: Roger Donaldson

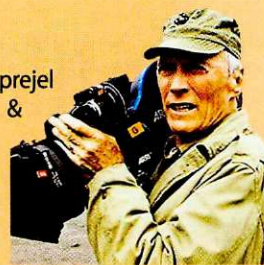
Igrajo: Anthony Hopkins, Jessica Cauffiel, Saginaw Grant, Diane Ladd, Christopher Lawford, Aaron Murphy, Paul Rodriguez, Annie Whittle

Premiera: 24. 8. 2006

Distribucija: Cinemania group

## Na kratko

Oskarjev nagrajenec CLINT EASTWOOD je prejel posebno priznanje Sklada Motion Picture & Television za svoj prispevek k vesternom. Eastwood, ki je dobil oskarja za režijo vesterna Neoproščeno, je priznanje prejel na 24. podelitvi nagrad zlati škorenj. Slovesnost je posvečena igralcem, kaskaderjem in režiserjem, ki so pripomogli k negovanju tradicije vesterna na velikem platnu in na televiziji. Morgan Freeman, ki je igral v Eastwoodovem z oskarjem nagrajenem filmu Punčka za milijon dolarjev, je dobil posebno nagrado, ki so jo v štiriindvajsetih letih doslej podelili le osemkrat. Eastwood, 76, je drugi režiser, ki je po Johnu Fordu, slednji se je podpisal pod klasike, kot je film Iskalci, prejel priznanje Sklada Motion Picture & Television. Nagrado zlati škorenj so dobili igralci Ann-Margaret, Joan Leslie, Powers Boothe in Wes Studi ter režiser Leslie H. Martinson in koordinator kaskaderjev Buddy Van Horn. Sklad Motion Picture & Television je bil ustanovljen leta 1921.



Po glasbenih biografijah, kot sta Ray in Walk the Line, bodo gledalci z izmišljeno zgodbo Walk Hard dobili še film s humornejšo vsebino. JOHN C. REILLY, ki je pel že v muzikalu Chicago in ga je v ZDA mogoče videti v komediji Talladega Nights: The Ballad of Ricky Bobby, bo upodobil izmišljeno glasbeno legendo po imenu Dewey Cox. Pred kamero bo lahko izživel nemogoče obnašanje glasbene legende in uprizoril številne ekscese. Judd Apatow in Jake Kasdan že pišeta scenarij za film, prevzela pa bosta tudi produkcijo.

DANIEL CRAIG, novi James Bond, si želi, da bi mu kritiki dali priložnost. »Če bi na internetu pogledal, kaj ljudje pravijo o meni, kar sem na žalost že storil, bi znorel.« je 38-letni britanski igralec dejal v intervjuju za revijo Entertainment Weekly. »Sovražijo me. Menijo, da nisem pravi za to vlogo. Razumem njihovo strast, toda želim si, da bi se vzdržali sodb.« Skupina oboževalcev Jamesa Bonda je vzpostavila spletno stran [www.craignotbond.com](http://www.craignotbond.com) kot protest proti Craigu v filmih o agentu 007 in kot bojkot proti novemu filmu Casino Royale, ki naj bi premiero doživel 17. novembra. Svetlolascu je bilo med snemanjem neprijetno izstisti slavne besede: »Ime mi je Bond, James Bond.« »Po pravici povedano, sploh nisem vadi. Nisem želel razmišljati o tem, ker nisem hotel, da mi je to v breme.«



tel.: 03/ 897 50 05

107.8 MHz

[www.radiovelenje.com](http://www.radiovelenje.com)

**RADIO VELENJE**



# Razlika je v črki

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

## Volkswagen touran traveller 1,4 TSI

**T**SI je kratica, o kateri se v zadnjem času veliko govori. Marsikdo najprej pomisli, da gre še za eno nadgradnjo slavne kratice TDI, v resnici pa nima prav nobene zveze s turbodizli z izjemo načina delovanja nekaterih komponent. Oznaka predstavlja zadnji krik tehnike, bencinski motor, ki si pri diha-



nju pomaga s kompresorjem in turbinskim polnilnikom hkrati. Odlična popotnica je tudi osvojeni naslov 'motor leta'.

**Napredek skozi tehniko** v svoji šibkejši različici, ki jo ta čas Volkswagen vgrajuje le v touran, ima 103 kW (140 KM), kar je bistveno več kot 66 kW (88 KM), ki jih dosega za osnovo uporabljeni atmosferski 1,4 FSI, od katerega je prevzel tudi sistem neposrednega vbrizga goriva v valje. Kompresor in turbopolnilnik sta nameščena serijsko, toda obtočni ventil na kompresorju omogoča, da ga zrak pri višjih

vrtljajih obide. Največji mogoči tlak, ki ga doseže celoten sistem, znaša okrog 2,5 bara pri 1.500 vrtljajih na minuto. Kompresor sam zmore 1,8 bara že pri vrtljajih prostega teka, medtem ko sam turbopolnilnik doseže 1,3 bara, toda šele pri 3.500 vrtljajih na minuto. Pri nizkih vrtljajih tako delujeta oba sistema, ko pa se motor zavrti hitreje, elektromagnetna sklopka, nameščena na vodni črpalki, ustavi kompresor, ob čemer se odpre obtočni ventil. Tako deluje takrat le turbopolnilnik, ki je bolj ekonomičen. In praksa? Zelo zanimivo, čeprav ne tako obetajoče, kot se zdi ob prebiranju vseh obljub. Delovne prostornine pač ni mogoče kar tako nadomestiti v nizkih vrtljajih, čeprav kompresorju v tem primeru kar dobro uspeva. Večja težava je v tem, da se mora spopadati s kar poldrugo tono in ne najbolj aerodinamično obliko karoserije, zato je poraba lahko na krajših poteh, kjer je veliko speljevanj, precej velika. Veliko bolje se potem odreže pri večjih hitrostih; pri povprečju 120 km/h in ravni cesti se motor povsem zadovolji z manj kot sed-

### TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

| TEHNIČNI PODATKI                      | VOLKSWAGEN TOURAN 1,4 TSI                                                                              |
|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| vrsta motorja                         | bencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj, neposredni vbrizg, kompresor in turbinski polnilnik |
| prostornina v ccm                     | 1390                                                                                                   |
| moč v kW (KM) pri vrt./min            | 103 (140) pri 5600                                                                                     |
| največji navor v Nm pri vrt./min      | 220 pri 1750-4000                                                                                      |
| menjalnik                             | ročni, šeststopenjski                                                                                  |
| pogon                                 | na sprednji kolesi                                                                                     |
| mere (dolžina x širina x višina) v mm | 4391 x 1794 x 1635                                                                                     |
| medosna razdalja v mm                 | 2677                                                                                                   |
| prtljažnik v litrih                   | 695/1989                                                                                               |
| masa praznega vozila (nosilnost) v kg | 1478 (672)                                                                                             |
| največja hitrost v km/h               | 200                                                                                                    |
| pospešek 0-100 km/h v s               | 9,8                                                                                                    |
| poraba (po normah EU) v l/100 km      | 7,4-7,5                                                                                                |
| poraba na testu v l/100 km            | 9,3                                                                                                    |
| cena vozila v SIT                     | 5,320.532                                                                                              |







mimi litri bencina na 100 km. Tudi zmogljivosti so, ko se enkrat zbudi turbina, kar konkretne, pri tem pa je v pomoč še menjalnik s šestimi stopnjami, ki so lahko zato krajše in bolje izkoristijo 220 Nm navora v razmeroma širokem območju. Malce zmoti tudi nemirno delovanje sistema, saj v nizkih vrtljajih kar dostikrat 'cukne'. Nekaterim bo sikanje prisilnih polnilnikov, ki se ju 'med ogrevanjem' kar lepo sliši, všeč, drugim ne, vsekakor pa bodo vsi presenečeni nad zelo tihim in mirnim delovanjem motorja tako na mestu kot med konstantno vožnjo. Tudi vžiga izredno mirno, tiho in hitro.

**Zloženka** Kot je nekoč Opel 'izumil' besedo caravan iz car-as-van, je za svoj srednje veliki enoprostorec Volkswagen izbral besedo touran - touring in sharan. Sestavljanje se nadaljuje tudi v notranjosti. Kombinacije razporeditve sedežev in prilagodljive kabine so vam lahko v zabavo, lahko pa povsem praktična zadeva, ki ustreza

vašim vsakdanjim potrebam. Do sedaj je touran prejel že kopico priznanj kot najboljši v razredu, kar za kupca pomeni odlično podvozje, zelo dobro izdelavo in morda najpomembnejše glede na to da gre v prvi vrsti za družinski avtomobil, najvišjo raven varnosti. Če bi bila ročica menjalnika nameščena malce višje in volan manj položen, bi bilo delovno okolje že skoraj popolno. Sedeži v drugi vrsti so ločeni in posamično pomični, brez tretje vrste sedežev meri prtljažnik kar 695 litrov, še bolj pa je impresivna številka, ki nastane ob zloženih vrsti sedežev - nastane kar 1913 litrov prtljažnega prostora, kar ob praktično ravnih stenah kabine pomeni precej uporabno možnost prevoza tudi večjih predmetov. Cena takšnega tourana s posebnim paketom opreme traveller znaša nekaj več kot 5,3 milijona tolarjev. Poleg opreme trendline ima v tem primeru še 16-palčna lahka platišča in klimatsko napravo 'climatic', kjer lahko sprednja potnika ločeno nastavlja temperaturo. Posebno je tudi gladko oblaženje, ki pa ne navdušuje, saj se hitro umaže in je lahko v poletnih mesecih vroče, je pa zato toliko bolj dobrodošel kakovosten avdiosistem z osmimi zvočniki. Volkswagen je z novo tehnologijo vrgel rokavico drugim izdelovalcem in konec koncev tudi sebi, saj bi ob morebitnem uspehu novi 'diesel-killer' odžrl nekaj prodajnih številčk tudi znotraj hiše. A če smo pošteni, v primeru tourana je še vedno zdi boljše izbira TDI. Tudi šibkejši. 



## Novice

**CHEVROLET CAMARO** Izvršni direktor koncerna General Motors Rick Wagoner je tudi uradno potrdil govorice, da gre letošnji detroitski konceptni camaro v serijsko proizvodnjo proti koncu leta 2008.

Začetek prodaje v ZDA je predviden v prvi četrtini leta 2009. Razlog za vnovično 'vstajenje' te ameriške avtomobilске ikone (1967-2002), ki so jo izdelali v večmilijonski nakladi (približno 4,8 milijona primerkov) in ima po vsem svetu več kot 1000 klubov z zvestimi privrženici, je predvsem v burnem in zelo toplem odzivu javnosti.



**PEUGEOT 908** Pri Peugeotu so pokazali fotografije svojega najnovejšega koncepta, ki bo po vsej verjetnosti predstavljal eno največjih atrakcij na letošnjem avtomobilskem salonu v Parizu. Zaposleni v Peugeotovem oblikovalskem oddelku so ustvarili limuzinski kupe s

štirimi vrati, zadnjim pogonom in prečno nameščenim sredinskim motorjem pred zadnjo osjo. S predstavitvijo koncepta, ki s svojo eleganco, prestižem in velikostjo spominja na izdelke nekdanje francoske avtomobilске znamke Facel-Vega in nosi enako modelno oznako (908) kot nekdanji dirkalni prototip znamke Porsche ali novi Peugeotov dirkalnik z 12-valjnim dizelskim motorjem in dvema filtroma tridih delcev, so želeli nakazati, kaj bodo pripeljali s seboj ob nastopu na vztrajnostni dirki 24 ur Le Mansa v letu 2007.

**DAIHATSU TREVIS** Prihodnji mesec se bo v evropskih prodajnih salonih znamke Daihatsu pojavila evropska izvedba retro oblikovanega mestnega malčka mirgino, ki bo v Evropi nosil modelno oznako trevis. Zasnovan je na platformi modela cuore in uporablja tudi njegovo mehaniko, vendar ima 15 mm daljšo medosno razdaljo (2390 mm), hkrati pa ponuja veliko več individualnosti zaradi svoje oblike, ki zelo spominja na prvotni britanski mini iz šestdesetih let prejšnjega stoletja. Za pogon približno 800 kilogramov težkega vozila s sprednjim pogonom skrbi trivaljni bencinski motor z litrom delovne prostornine, ki ponuja 58 'konj' in 91 Nm navora pri 4000 vrtljajih v minuti v povezavi s 5-stopenjskim ročnim menjalnikom. Največja hitrost znaša 160 km/h, pospeševanje od 0-100 km/h pa je končano v 12,2 sekunde. Po navedbi izdelovalca znaša povprečna poraba goriva 4,8-litra na sto prevoženih kilometrov.



**Radio Krka**  
106.6 MHz





Takšen bi bil lahko naš novi planetarni sistem.

# Dvanajsti kamen od Sonca

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

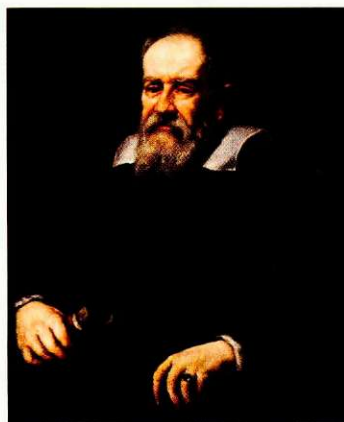
**Na skupščini Mednarodne astronomske unije (MAU), ki ravno v teh dneh poteka v Pragi, naj bi se astronomi sveta dogovorili o novi definiciji tega, katero nebesno telo je lahko planet.**

Če bo sprejeta definicija, ki jo je skupščini predlagal poseben odbor astronomov, bi naše Osončje utegnilo dobiti tri nove planete. Število planetov v našem Osončju je bilo skozi človeško zgodovino tesno povezano z razvojem tehnike in s splošnim poznavanjem vesolja. Tako je do začetka 17. stoletja, ko takratni astronomi, ki so bili poleg astronomov še marsikaj drugega (filozofi, matematiki, zdravniki ...), niso imeli na voljo praktično nobenih optičnih instrumentov, veljalo, da je v našem Osončju osem nebesnih teles, od katerih je šest planetov, vendar takrat še niso bili opredeljeni kot planeti. Takrat je veljalo, da je osrednje nebesno telo v vesolju Zemlja, okoli katere se poleg »pritrjenih zvezd« vrti še sedem nebesnih teles: Sonce,

Luna, Merkur, Venera, Mars, Jupiter in Saturn. Število nebesnih teles se je začelo naglo povečevati po letu 1610, ko je italijanski astronom in fizik Galileo Galilei proti vesolju prvič usmeril teleskop. Izumu te naprave, ki se je v naslednjih desetletjih in stoletjih vse bolj izpopolnjevala, je sledila eksplozija odkritij novih nebesnih teles, med katerimi so bili tudi današnji planeti. Tako je angleški astronom William Herschel v osemnajstem stoletju odkril Uran. V devetnajstem stoletju se je sedmim že znanim planetom z odkritjem angleškega astronoma in matematika Johna Coucha Adamsa pridružil Neptun, leta 1930, ko so se teleskopi že precej izpopolnili, pa je ameriški astronom Clyde Tombaugh odkril še Pluton. Ker v naslednjih desetletjih ni bilo od-

kritij novih planetov, je v astronomski znanosti obveljalo, da ima naše Osončje devet planetov.

**Trije novi planeti?** Čeprav so bili astronomi zaradi čedalje bolj izpopolnjenih teleskopov, ki bi v



Galileo Galilei

našem Osončju težko prezrli kak nov planet, v zadnjih desetletjih prepričani, da se veljavno število planetov ne bo spreminjalo, so se, kot kažejo nova odkritja, pri tem ušteli. Tako so v zadnjih letih v našem Osončju odkrili precej novih nebesnih teles, ki jih ta čas sicer še ne vodijo kot planete, vendar bi jih lahko zaradi njihovih lastnosti mirno uvrstili mednje. Tako je astronom Jim Christy leta 1978 v bližini Plutona odkril nebesno telo, ki so ga astronomi sprva označili kot Plutonovo luno, vendar bi ga lahko po definiciji, ki velja za planete, označili kot Plutonov dvojček planet. Haron, kot so telo poimenovali astronomi, je namreč s polovico premera Plutona precej večji od običajnih asteroidov (definicija planeta pravi, da je nebesno telo lahko planet, če je večje od astero-



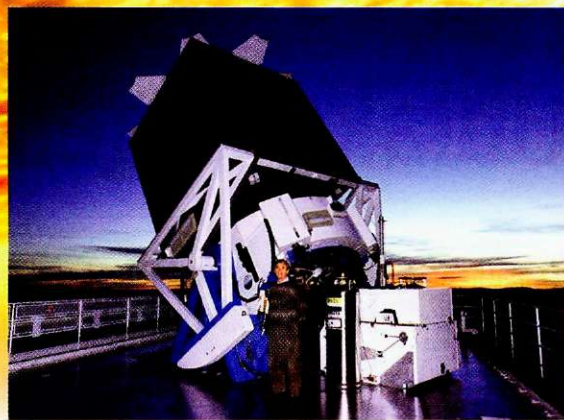
ida), hkrati pa kroži okoli Sonca, s čimer izpolnjuje tudi drugo zahtevo, ki pravi, da mora potencialni planet krožiti okoli zvezde. Haron se namreč ne vrti okoli Plutona, kot so sprva domnevali, ampak skupaj s Plutonom sinhrono (tako, da si ves čas kažeta isti obraz) krožita okoli Sonca.

Podobno kot Haron vse pogoje za to, da postaneta planet, izpolnjujeta asteroid Ceres, ki leži v pasu med Marsom in Jupitrom, in čezneptunsko telo (to je vsako nebesno telo v Osončju, ki se nahaja za Neptunovo tirnico) 2003 UB<sub>313</sub>, ki so ga astronomi odkrili oktobra 2003. Ceres je ta čas skoraj takšnim premerom, kot ga ima Haron, največji znani asteroid v našem Osončju, 2003 UB<sub>313</sub>, ki so ga nekateri poimenovali tudi po amazonski bojevnici iz znane televizijske nadaljevanke Ksena in ima celo svojo luno, pa je za tretjino večji od Plutona (oba s Ceresom krožita okoli Sonca).

**Potreba po spremembi** Še preden pa bodo omenjena nebesna telesa razglasili za planete, se



Potencialni planet 2003 UB<sub>313</sub> ali Ksena



Teleskopi vsake toliko časa odkrijejo novo nebesno telo.

bodo astronomi morali dogovoriti o novi definiciji, katero nebesno telo je sploh lahko planet. Do zdaj je namreč veljalo, da je planet vsako nebesno telo, ki kroži okoli zvezde in je večje od asteroida, pri čemer je največ težav nastajalo pri vprašanju, kako veliko mora biti telo, da ga ne štejejo več za asteroid. No, to pomanjkljivost naj bi astronomi odpravili z novo definicijo, ki naj bi jo sprejeli na skupščini MAU, ki v teh dneh poteka v Pragi. Kakšna bo ta definicija, do oddaje članka v tisk še ni bilo znano, slišati

pa je, da bo najverjetneje precej podobna definiciji, ki jo je skupščini še pred začetkom zasedanja posredoval posebni odbor, ki se je v zadnjih dveh letih ukvarjal s tem vprašanjem. Po tem predlogu bi lahko planet poimenovali vsako nebesno telo, ki bi zadostilo dveh pogojema. Prvič bi moralo krožiti okoli zvezde in samo ne bi smelo biti zvezda, drugič pa bi moralo biti dovolj »masivno«, da bi ga lastna gravitacija oblikovala v skoraj sferično obliko. Pri tem bi moralo imeti maso najmanj

500.000 bilijonov ton, njegov premer pa ne bil smel biti manjši od 800 kilometrov.

Če bi skupščina takšno definicijo potrdila, bodo vsa tri omenjena telesa (Haron, Ceres in 2003 UB<sub>313</sub>) skoraj zagotovo razglasili za planete (slednje je skupščini predlagal tudi prej omenjeni odbor), kar bi pomenilo, da bi naše Osončje po novem ne imelo več samo devet planetov, ampak kar 12. To pa bi pomenilo velik premik v pojmovanju planetarnega sistema v našem Osončju. ■

**RADIO  
CENTER** 102.4, 103.7 MHz

**102.4  
103.7**



WWW.RADIOCENTER.SI

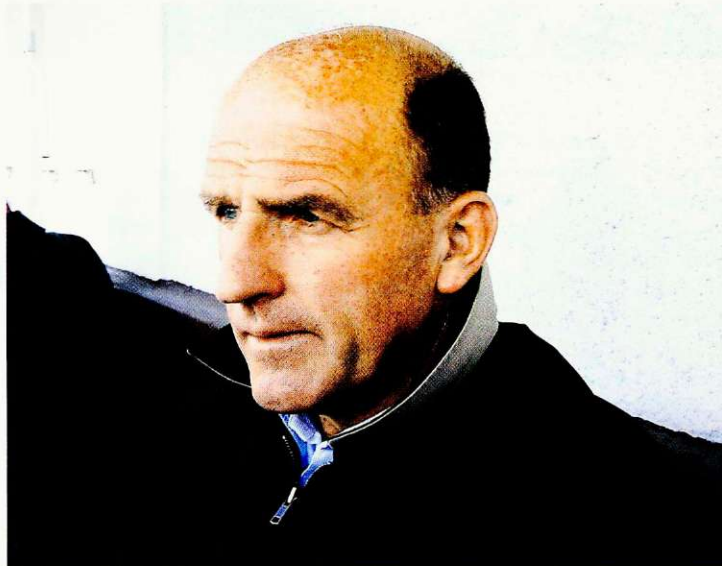


# Oblakove neizpolnjene obljube

Lovro Kastelic, foto: arhiv Demokracije

**Po bednem remiju na prijateljski nogometni tekmi proti Izraelu je nekdo dejal: »Škoda, da ni bil poraz; bi bil Oblak vsaj za 0,1 odstotka bliže odhodu!«**

**Z**druženi navijači slovenske nogometne reprezentance vse bolj negodujejo nad igro Oblakove čete in sprašujejo, ali je najboljši slovenski nogometni igralec vseh časov sploh še kos zahtevni selektorski nalogi. Ugled, ki si ga je reprezentanca mukoma pridobila pod Katančevim vodstvom, sedaj nezadržno kopni. Po neuspešnih kvalifikacijah za svetovno prvenstvo v Nemčiji, v katerih smo si še tri kroge pred koncem delili drugo mesto z Norveško, potem pa sta sledila poraza, domači proti Škotski z 0:3 je bil še posebej boleč, smo si s končnim četrtnim mestom v skupini močno znižali rating. Le-ta je pomemben tudi zaradi boljšega izhodiščnega položaja v naslednjih kvalifikacijah. Za uvrstitev na evropsko prvenstvo leta 2008, ki ga bosta skupaj gostili Avstrija in Švica, se bomo morali kmalu spopasti z Nizozemsko, Romunijo, Bolgarijo, Albanijo, Belorusijo in Luksemburgom. Kljub težavni nalogi pa selektor Brane Oblak še vedno išče pravo kombinacijo igralcev – po dveh polnih letih selekcioniranja ter petih zmagah, sedmih remijih in osmih porazih.



**Branko Oblak:** Reprezentanca mu je medtem zdrsnila že na 71. mesto!

**Razvoj** Zagotovo ne bo odveč, če ponovimo ... Slovenska izbrana nogometna vrsta je prvič uradno nastopila 3. junija leta 1992 v estonskem Talinu in remizirala z domačini 1:1. Zgodovinski zadetek je dal Igor Benedežič, selektorsko palico pa je premierno vihtel Bojan Prašnikar. Tedaj je moral nekako prenesti dolžnosti iz jugoslovanskega v slovenski nogometni sistem. Rezultati seveda še niso bili bleščeči, tudi prepoznavnosti še ni bilo mogo-

če začutiti, šlo je za bolj ali manj »diplomatska« srečanja, v katerih je bila glavni igralec vselej NZS (na tem položaju je ostala vse do danes). 20. decembra 1993 je Bojan Prašnikar prepustil slovensko izbrano vrsto dr. Zdenku Verdeniku na 134. mestu in s petimi točkami (po lestvici FIFA). Dr. Verdenik, predstojnik Katedre za nogomet na Fakulteti za šport v Ljubljani, je v naslednjih štirih letih dokazano vzpostavil temelje slovenski selekciji. Teorija je bila

od zdaj sicer na dlani, za vidnejše rezultate (v praksi) pa je znamenitemu conskemu presingu (ki bi moral biti še dandanes slovenski zaščitni znak) manjkala Verdenikova ambicioznost, prepotenca in karizma. Vse to je imel Srečko Katanec, ki pa je moral na »izstrelitev slovenskega nogometa v svet« počakati na še eno krajšo Prašnikarjevo epizodo. Le-ta se je tudi v tem primeru izkazal kot izjemen pragmatik, ki mu v slovenskem nogometu ni para, in je znal uspešno pluti med tranzicijskimi čermi. Prašnikar, ki si seveda v tistem trenutku še ni upal sesti na podivjan reprezentančni hrbet (že štiri leta po svetovnem prvenstvu leta 2002 in aferi Katanec-Zahovič je bil zanj teren prikladnejši), je raje prisluhnil mariborski zgodbi o uspehu in prepustil vroč krompir (na 93. mestu s 30 točkami) Katancu. O njem vemo domala vse: da je Verdenikovo obrambno linijo pomaknil nekoliko višje; da je igralcem, s katerimi je še do nedavnega igral, vcepil zmagovalno miselnost – verjeti vase; da je igro zastavil drznejše, ko je bilo treba zadržati ugoden izid, pa tudi hlapčevsko; da je Slovenija igrala po slovenskih notah; da je v (zadnjem veznem) kapeitanu Alešu Čehu izumil prototip in poosebitev pravega slovenskega nogometnega igralca in da je za reprezentančne namene izkoristil



Angleški nogometni prvak Chelsea je podpisal pogodbo z nizozemskim branilcem **KHALIDOM BOULAHROUZOM** iz hamburškega HSV. Štiriindvajsetletnik je do zdaj zbral tudi 15 nastopov za nizozemsko reprezentanco.



Tast ameriškega kolesarja **FLOYDA LANDISA** je pred dnevi naredil samomor. S tem šokov za Landisa ni in ni konec. 57-letni David Witt je bil namreč njegov dobri prijatelj, z njim je tudi treniral in si delil sobo.



Igrišče Golovec v Štepanjskem naselju med 23. in 26. avgustom gosti letošnje evropsko prvenstvo v **SOFT-BALLU** po različici Co-ed Slowpitch. Gre za enega redkih športov, kjer v isti ekipi igrajo moški in ženske. Na prvenstvu sodeluje le pet držav.



**BOŠTJAN ŠIMUNIČ**, slovenski rekorder v troskoku, je bil pozitiven na analizi drostanolon. Dvaintridesetletni doktor elektrotehnike iz Dolenjskih Toplic pravi, da je prepovedano učinkovino zaužil namenoma, da bi pozdravil poškodbo Ahilove tetive.



neusahljiv Zahovičev instinkt. Po SP leta 2002 je reprezentanco zapustil na fantastičnem 25. mestu in s kar 649 točkami. Za njim je na selektorski stolček znova sedel Bojan Prašnikar (57 mesecev za tri mandate), ki igre ni moderniziral, ampak se je raje prepustil še vedno precej živahnemu »Katančevemu« vala (3-5-2), Udoviča in Osterca pa zamenjal z Erminom Šiljakom, ki je postal prvi strelec kvalifikacij za EP 2004. V repesažu je Prašnikar z dekadentno predstavo le za las izgubil s Hrvati in postal – neupravičeno – sovražnik NZS št. 1. Slovenija je bila kljub vsemu še vedno na visokem 39. mestu. Predsednik NZS Rudi Zavrl si je kmalu zatem umislil popolno modernizacijo igre, ki naj bi se približala sodobnim nogometnim tokovom. Za reformatorja je 24. maja 2004 ustoličil Branka Oblaka. Le-ta je nemudoma obljubil všečno igro (s štirimi branilci v zadnji vrsti), ki bi naj slonela na hitrih in do konca agresivnih in telesno pripravljenih bojovníkih.



**Casino Cafété**  
Valter Birsa

**Eksperimentiranje** Po natančno 27 mesecih lahko z gotovostjo trdimo, da od Oblakovih obljub ni ostalo veliko. Hitrih in agresivnih igralcev je v zdajšnji selekciji le za vzorec, priložnost pa dobivajo tudi nepripravljeni igralci brez

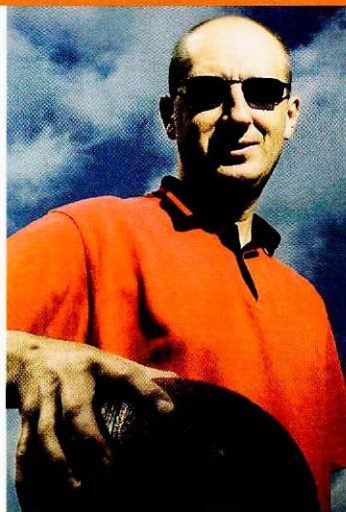
ustreznega statusa v klubu. Tudi njegova izjava po neprepričljivem remiju z Izraelom, da ima preveč pretežkih igralcev, kaže, da ni sledil svojemu prvotno zastavljenemu konceptu. Na niti eni tekmi še ni igral z enako postavo (tudi zavoljo nenehnih poškodb), ki bi jo moral(i) po dveh letih sicer že znati na pamet. Zato še vedno ni prave uigranosti, nestalnemu kadru pa posledično ne uspe zagotoviti dovolj tako pomembne složenosti in brezkompromisnosti. Tudi Oblakov »scouting« je precej vprašljiv. Le težko verjamemo, da je bil igralec, kot je Novakovič, pred golgetersko eksplozijo v bolgarski ligi toliko slabši, da ni sodil v reprezentanco. Dozdeva se, da je bil kvečjemu premalo prepoznaven in zato preveč oddaljen od njegovega spiska. Selektor Oblak večkrat pohvali igralce iz slovenske lige, ki so mu bržkone nekoliko bolj na očeh. Eksperimenti na bočnih položajih in pri zadnjih veznih mu še niso obrodili sadov. Cesar in Žlogar sta postala najbolj prepoznavni žrtvi, saj morata igrati na pozicijah, ki jih ne obvladata. Oblak bi se moral zato čim prej preusmeriti k najsodobnejšim konceptom 4-3-3, za kar ima dovolj kakovostnih igralcev. Zdi se, da toliko kvalitete in svežine, kot je ima slovenski nogomet danes, niti Katanec ni premogel. Reprezentanca mu je medtem zdrsnila že na 71. mesto, zato ni več časa za preračunljivost in uveljavljanje ljubljencev! Matič, Ljubijankič, Birsa, Semler, Brečko, Kelhar, Stevanovič in še nekateri drugi pa čakajo na priložnost kot napete puške. **D**



Slovenska kajakašica na mirnih vodah **ŠPELA PONOMARENKO** je zadnji dan 35. svetovnega prvenstva v Szegedu osvojila srebrno odličje na 200-metrski progi. S tem je 24-letna Koprčanka poskrbela za največji slovenski uspeh v tem športu.



Na mladinskem svetovnem prvenstvu je v konkurenci atletinj, starih do 19 let, komaj 17-letna **TINA ŠUTEJ** nastopila odlično in v skoku s palico osvojila srebro z izenačenim državnim rekordom, ki je 425 centimetrov.



## Preveč poklicanih

Esad Babačić

**Sedim v apartmaju in gledam tekmo med Francijo in Argentino, ki jo dobivajo gavči.**

**K**o se Francozi nekaj minut pred koncem malce približajo favoritom, opozorim prijatelja, naj bo pozoren na odgovor Argentinec. Žogo vzame Ginobili, jo drži kakšnih petnajst sekund in jo na koncu vrže z dobrih sedmih metrov – naravnost v koš seveda. Kako preprosta in učinkovita rešitev vseh težav.

Strokovni komentator na hrvaški televiziji označi met argentinskega beka za nerazumnega. Se strinjam, toda le polovično: morda bi bil res nerazumen, če ga ne bi bil sprožil igralec, čigar igra v napadu temelji na tovrstni predrznosti. Navsezadnje ni nihče dvomil, da bo zadel. V bistvu so v to prepričani vsi na čelu z njim in njegovimi soigralci. Kar je tudi najpomembnejše. Ob gledanju te mojstrovine so mi misli ušle k našim košarkarjem, ki so se sprehodili skozi prvo kolo. Kaj se bo zgodilo, ko bodo naši tisti, ki bodo morali odgovoriti na pritisk, se bo našel junak, ki bo sposoben tako »nerazumno« zadeti za tri točke in ohladiti nasprotnika? Prišla je tekma proti Italiji, v kateri bi morali potrditi svojo prevlado; imeli smo nekaj točk prednosti, ki jo je bilo treba oplemeniti, pa je nismo. Namesto da bi naši odlični beki in še boljši centri zacementirali zmago, so prepored doživeli Italijani, ki verjetno še sami ne vedo, kako jim je to uspelo. Ali zato, ker naši niso imeli dežurnega »norca« za takšne situacije? Močno dvomim, saj imamo kopico odličnih košarkarjev, ki so za svoje klube že odločali velike tekme. Če omenim samo Lakoviča, Bečiroviča pa Brezca. Je potemtakem mogoče, da je izbrancev v našem moštvu preprosto preveč? Če lahko sodimo po »nerazumnih« menjavah, je tudi to mogoče. Na trenutke se zdi, kot da bi se naša klop bala, da se ne bi kdo preveč razigrjal in tako ogrozil celote. Kot da naše strokovno vodstvo ne bi bilo doraslo tako pisani in kakovostni družbi košarkarjev, kot jih ima naša reprezentanca. Treba se bo odločiti, kdo so nosilci igre, ali pa trmasto držati v igri tiste, ki so v določenem trenutku najbolj razigrani. Le tako lahko v končnicah računamo na kakovostne rešitve posameznikov, ki so zmožni presežkov. Samo predstavljamo si lahko, kako se počuti igralec, ki mu ne pustijo, da se do konca razigra. Vsak sistem mora biti odprt za kanček improvizacije, ki na koncu odloča. Kakovost velikih trenerjev je tudi v tem, da prepoznajo pravi trenutek in igralca, ki se bo v njem najbolje znašel.





Zdravljenje ni mogoče, zato bo morilec do konca svojih dni v zaprtem oddelku umobolnice. Ročna bomba v svežnju je bila za prejemnico usodna.

# V umobolnici do konca življenja

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

**Morilec je živel v blodnjah, zato je izdelal peklenski stroj. Zdravljenje ni mogoče, ostaja edino stalni nadzor na zaprtem oddelku psihiatrije. Glede na to, da jih ima skoraj 90 let, bo najverjetneje tam ostal do smrti.**

**P**reostale dni svojega življenja bo 89-letni Jožef Rebernik iz Maribora preživel za zidovi psihiatrične bolnišnice, ker je lani s svežnjem bombo umoril dobrega četrto stoletja mlajšo sokrajanko Ano Zavernik. Na podlagi izvedenskih mnenj so sodniki prvostopenjskega sodišča odločili, da je Rebernik zmešan in kot tak kazensko neodgovoren za svoja dejanja, zato ga je treba imeti pod ustreznim nadzorom na psihiatriji. Višje sodišče v Mariboru je pritrdilo mnenju prvostopenjskega in sodba je postala pravnomočna.

Rebernik je pred precej leti doživel možgansko kap. Njene posledice so povzročile spremembe v

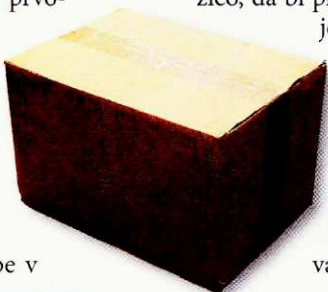
njegovem duševnem stanju in kaj kmalu je bil v sporu z vsemi okoli sebe. Leta 2002 se je dogovoril z Ano Zavernik, da bo za plačilo živel v njeni hiši, ona pa mu bo gospodinjala. Prve mesece oskrbovanja je bilo vse v redu, potem pa je začel Rebernik halucinirati. Obtoževal je Zavernikovo, da mu krade denar in da jo ponoči obiskujejo ljubimci. Tudi če bi bilo to res, ni imel prav nobene pravice, da bi ji kaj očital, kaj šele da bi okoli hiše napeljeval električno žico, da bi preprečil po vsej ver-

jetnosti imaginarnim »ljubimcem« dostop do Zavernikove. Stanje je postalo tako nevzdržno, da so ga leta 2003 izselili iz hiše in namestili v varovano stanovanje.

Očitno je v njegovih bolnih možganih zaradi izselitve vrelo maščevanje in dve leti pozneje, na začetku junija 2005, je Ivano Habjanič, ki mu je občasno prihajala pomagat v stanovanje, prosil, da na pošto odnese sveženj. Habjaničeva ga je v dobri veri oddala, ni pa vedela, da je v svežnju, ki je bil naslovljen na Zavernikovo, peklenski stroj. Nastavljen je bil na aktiviranje v trenutku, ko bi ga odprla, glavno eksplozivno telo pa je bila jugoslovanska ročna bomba M-52.

**Umobolnica edina rešitev** Pet dni po oddaji svežnja, 15. julija lani, je Zavernikova zavoj dvignila na pošti in ga odnesla domov. Naprava je eksplodirala pri odprtju in nesrečna ženska ni imela niti teoretične možnosti, da bi preživela eksplozijo. Bombni drobcu so jo tako razcefrali, da je

bila takoj mrtva. Seveda ni trajalo dolgo, ko so preiskovalci odkrili, kdo je poslal peklenski stroj, in zaškrtale so lisice. Že pred sojenjem se je pokazalo, da je obtoženi hud duševni bolnik. Takoj so ga namestili v umobolnico in tudi na sodišču se ni pojavil. Sodili so mu v odsotnosti, ker obravnave niti ni bil zmožen spremljati in še manj dojemati. Izvedenci so pojasnili, da živi Rebernik v stalnih blodnjah, pri čemer niso izključene niti halucinacije. Prav te blodnje so ga pripeljale do tega, da je poslal nedolžni ženski sveženj s peklenskim strojem. Nerazumevanje dejanskega stanja ga očitno ni oviralo pri izdelavi eksplozivne naprave, zato je okolici vsekakor nevaren in je stalni nadzor na psihiatriji edino, kar mu bo preprečilo, da bi storil še kak zločin. **D**





# Oprostil mu je

Zabodeni je oprostil znanцу, ki ga je skoraj pokončal z nožem. Do obračuna je prišlo zaradi preglasnega radia.

Iz ljubljanskega pripora so pred sodni senat pripeljali 40-letnega Ljubljana Branka Zupana, ki ga obtožnica bremeni poskusa umora. Zupan je 17. marca letos z nožem tako hudo zabodel trinajst let starejšega Bojana Černiča, da je le malo manjkalo, pa bi zabodeni izkrevavel. Oba sta sicer že nekaj let prijatelja, predvsem pri popivanju. Kot mnogokrat pred tem sta bila skupaj s še dvema zancema v stanovanju enega od njih in družno so praznili steklenice. Branko s pivom, drugi pa z vinom. Eden od pivcev je omagal za mizo, lastnik stanovanja pa je rekel, da se umika v posteljo, Zupana in Černiča je prosil, naj zaradi sosedov ne zganjata kravala. Zupan je navil radio, Černič ga je opozoril, naj ga utiša, ko pa se je Zupan začel prepirati, je sklenil

oditi. Tedaj ga je Zupan dvakrat zabodel v hrbet in mu poškodoval ledvico, pljuča in čreva. Černiča, ki je izgubil več kot tri litre krvi, so komaj rešili.

Černič je na sojenju dejal, da ne ve, kaj je prijatelja obsedlo. Ve sicer, da je bil Zupan že na zdravljenju v psihiatrični bolnišnici, a do tedaj naj ne bi bil nasilen, vsaj fizično ne. Res pa je Zupan pod vplivom alkohola kdaj tulil po naselju, je rekel Černič. On sam mu vsekakor oprostja, zahteval bo le povračilo morebitnih stroškov zdravljenja, je rekel Černič in Zupanu zaželel vso srečo v nadaljnjem sojenju.

Septembra naj bi zaslišali sodnega izvedenca in še enega od udeležencev marčevskega popivanja, potem pa predvidoma izrekli sodbo. B. S.

# Za devet milijonov škode

V Velenju je piroman, sicer pripadnik prostovoljnih gasilcev, s požigi naredil za devet milijonov škode.

Policisti in gasilci v Velenju zadnji dve leti res nimajo sreče. Poleg običajnega posredovanja pri požarih sta jim zadnji dve leti izredno delo nalagala piromana, ki sta veslo kurila po velenjski okolici. Primer lanskega mladoletnega piromana je na sodišču, letošnji pa naj bi se mu v kratkem pridružil. Požigalca nista povezana.

Letošnji »izredni« požari so se začeli aprila in se končali v začetku avgusta. Devetnajstletnik, član prostovoljnega gasilskega društva, je podtikal požare, potem pa se pridružil gasilskim kolegom pri gašenju. Očitno gre tudi pri njem za motnjo, ki jo bodo morali pojasniti psihiatri. Na svojih požigalskih pohodih je požgal pet gospodarskih poslopij, barak in kozolcev, a to mu

še ni zadostovalo. Med drugim je ukradel starejši osebni avtomobil in ga na samem zažgal. Za veliki finale je zažgal tudi tovarnjak v garaži enote Elektra Celje. Na srečo so zadnji požar pogasili, še preden so se plameni razširili na bližnja vozila in transformatorsko postajo, ki je bila prav blizu gorečega vozila.

Sodišče bo tako čez čas povedalo mlademu piromanu, da požigi pač niso šala, prostovoljni gasilci pa so Velenjčana medtem že izključili iz svojih vrst. Kako tudi ne, saj jim je napravil kar precej dela in seveda s tem povezanih stroškov. Poleg tega je s požigi napravil tudi precej neposredne škode, in sicer za devet milijonov tolarjev, ki jih bo moral povrniti oziroma jih bodo plačali njegovi starši. B. S.



**LAŽNA BOMBA** Bombomanija v slovenski prestolnici očitno še kar traja, kar pa glede na svetovno situacijo sploh ni nenavadno. Pred dnevi je neznanec poklical v Kolosej in zatrdil, da je v poslopju bomba. Brez panike so evakuirali kinodvorane, restavracije in trgovine v poslopju in stavbo preiskali. Izkazalo se je, da gre za lažen alarm, zato so se predstave nadaljevale.

Seveda pa možje postave iščejo neznanca, ki je poslal lažno sporočilo. Potem ko ga bodo ujeli, bo moral pojasniti sodniku, ali je šlo za »šalo« ali je na tak način izrazil svoj protest proti izбору filmov, ki so jih vrteli v kinu.



**SPREGLEDAL JE** Najverjetneje ima lopov, ki se je pred dnevi oziroma nočmi z nečednimi nameni potikal po Ljubljani, kar dober vid, pogled pa se mu rad ustavi na tuji lastnini. Med nočnim pohajkovanjem se mu je lopovski pogled torej ustavil v izložbi na Igriški ulici v Ljubljani, kjer je trgovina z optičnimi pripomočki. Nebodigatreba je tako razbil izložbeno steklo v prodajalni in se začel na debelo zalagati z očali. Izginilo jih je kar precej, saj je lastnik prijavil za milijon tolarjev škode. Zato sklepajo, da je imel lopov pomočnika, ki mu je »posodil roko« pri odnašanju plena.

**EVJ ELEKTROPROM**

EVJ  
ELEKTROPROM d.o.o.

Loke pri Zagorju 22  
1412 KISOVEC  
tel.: 03 56 57 150  
fax: 03 56 71 488

www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kabelsko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEDMICA

**ŠTAJERSKI VAL**



prijateljstvo



bližina



domišljija



**RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!**



## Najbolj precenjena

Razvpita bogatašinja Paris Hilton je podrla nov rekord. »Dosežek« pa tokrat ni niti malo dragocen. Kot »najbolj precenjena osebnost« se lahko z lahkoto vpiše v Guinnessovo knjigo rekordov za prihodnje leto. Dejstvo temelji na vrsti javnomnenjskih raziskav, objavljenih v raznih revijah, v katerih so bralci izbirali najmanj priljubljeno in najbolj precenjeno javno osebnost. Ime Paris Hilton se je vedno znova pojavljalo na vrhu, tesno za petami pa sta ji pevka Britney Spears in igralec Tom Cruise. Med zvezdniki, ki so se letos prebili v Guinnessovo knjigo rekordov, sta še Madonna kot najbolje plačana pevka v letu 2004 in The Rock kot najbolje plačani igralec za svoj prvenec v filmu Kralj škorpionov.



Bogata dedinja se prepogosto pojavlja v medijih.

## Festival domače zabavne glasbe

V petek, 25. avgusta, bo potekal 37. slovenski festival domače zabavne glasbe Ptuj 2006, na katerem se bo za nagrade strokovne žirije pa tudi občinstva potegovalo 11 ansamblov. Po razpisu in po predizboru so bili za nastop na festivalu izbrani naslednji prijavljeni ansambli: Vandrovci s skladbama Zgodba z morja in Sam na dopust, Pogum (Tovornjakar in Poljubi košček kruha), Dinamika (Moč ljubezni in Najlepše romance), Strici (Stisni se k meni, Adventna pričakovanja), Rubin (Fantovska in Zame si isti), Juhej (Zdaj smo še mladi in Pomlad bila je kriva), Zreška pomlad (Pred porušenim svetom in Le redkokdaj se pozdravljamo), Slovenski šopek (Nate mislim in Polka hopsasa), Šum (Meje ljubezni in Vse bi dal za dobro družbo), Tapravih 6 (Ljubi ne odhajaj in Kjer lučka bo gorela) in Zaka' pa ne (Sanje in Ko se večer prebujajo). Strokovna žirija bo podelila pet nagrad, in sicer za najboljši ansambel med klasičnimi kvinteti, najboljši ansambel med drugimi zasedbami, najboljšo melodijo, najboljše besedilo in najboljšo vokalno izvedbo. Občinstvo pa bo enemu izmed ansamblov prav tako kot strokovna žirija podelilo nagrado za najboljšo melodijo. Festival, ki ga bosta povezovala Danica Godec in Peter Kirič, bodo neposredno (ob 20. uri) prenašali tudi na prvem programu Televizije Slovenija, na Radiu Maribor in na Televiziji Maribor.



Obnovila bosta poročne zaobljube.

## Vnovična poroka

Britney Spears in Kevin Federline kljub vsem govoricam še vedno vztrajata v zakonu. Vztrajata celo tako zelo, da bosta obnovila poročne zaobljube in s tem škodoželjnežem dokončno zaprla usta. Parček načrtuje skromno poroko, le za ožji krog povabljenec. Zvezdnika naj bi si prstana drugič izmenjala oktobra, ko bo Britney povila njenega drugega otroka. Kevin je pred kratkim priznal, da se med njim in Britney pojavljajo kratki stiki, vendar je to po njegovem mnenju normalno v zakonu. Slavna pevka, ki je kariero zaradi naraščajočega postavlja v kot, in novopečeni glasbenik, ki rad zapravlja ženin denar, sta se poročila leta 2004. Imata 11-mesečnega sina Prestona, na poti pa je tudi njegova sestra.

## Žana znova v Srbiji

Zadnji teden v avgustu bo v srbskem Zrenjaninu zdaj že tradicionalni SUNFLOWER FESTIVAL 2006, na katerem bo kot gostja tudi letos nastopila slovenska pevka Žana. Čeprav želijo imeti na festivalu vsako leto drugega tujega izvajalca, so se organizatorji odločili, da bi na svojem odru znova radi gostili Žano. Dokaz, da trdo delo, vztrajnost in seveda talent obrodijo sadove, je mlada pevka, ki se



Mlada pevka je dobrodošla gostja.

počasi, a vztrajno uveljavlja kot vokalistka in plesalka.

## Žur z razlogom

Že tretje leto zapored bo Si.mobil – Vodafone v soboto, 26. avgusta, v največjem ljubljanskem parku Tivoli organiziral Žur z razlogom. Z akcijo si glavni pokrovitelj prizadeva, da bi se donatorstvo razširilo tudi med mladimi. Poleg donacij SMS prireditelj predstavlja tudi različne dobrodelne organizacije. Letos z njimi sodeluje društvo Beli obroč, ki je že 1. avgusta sprožilo akcijo za pomoč žrtvam kaznivih dejanj. Prostovoljne prispevke bodo zbirali do 20. septembra. Za elektronske vibracije bo v Tivoliju med 17. in 23. uro skrbel prepoznavni DJ Umek, ki je že dobro desetletje ena vodilnih moči na slovenski elektronski glasbeni sceni. Umek sodeluje z znanimi svetovnimi založbami, s svojimi remiksi pa zalaga tudi Depeche Mode. Umekov vnovični nastop v parku Tivoli bo velika priložnost za spoznavanje njegovih novih stvaritev.



DJ Umek v Tivoliju





UEFA  
CHAMPIONS  
LEAGUE®



V pričakovanju nogometne vročice



# Pot vodi tudi nazaj ...

Magična gledalka

**V petek zvečer je nacionalna TV Slovenija ponudila program, v celoti obarvan po prekmursko.**

**N**ajprej je bila na vrsti državna proslava iz Beltincev, ki so ponudili krasno večerno podobo, zatem pa še oddaja o ljudski in narodnozabavni glasbi, ki jo je »zakrivila« Prekmurka Smilja Baranja in je bila v celoti namenjena prekmurski pesmi.

Pa začnimo na začetku. Pri novem državnem prazniku, ki ni dela prost dan, uvedla pa ga je vlada verjetno zato, da bi zaznamovala priključitev Prekmurja iz ogrske oblasti Jugoslaviji. Na nacionalki so dober trenutek ujeli že v Dnevniku, ko je proslavo napovedal gotovo eden njihovih najboljših dopisnikov Bojan Peček, ki je k mikrofonu kot reklamo za proslavo zvalil enega najprepoznavnejših Prekmurcev Vlada Kreslina.

No, proslava se je nekaj čez 20. uro (zamuđe so že pregovorne) začela. Uvedla jo je napovedovalka, ki je mimogrede nanizala nekaj ocen o varovanju manjšin pri nas in na Madžarskem, čeprav nisem povsem prepričana, da je bila to njena naloga, zatem pa povabila k mikrofonu slavnostnega govornika Janeza Janšo. Ta je poskrbel za zgodovinski pregled priključitve, kar je bilo glede na novost praznika še kar dobrodošlo, in ob tem spomnil na vztrajno zvestobo tega dela Slovenije slovenskemu jeziku. Naštel je nekaj imen, na primer Ivana Baša, Jožefa Klekla, Avgusta Pavla, za katera je dejal, da bi morala biti znana vsakemu izobraženemu Slovencu. Hitro sem ugotovila, da jaz to nisem in da sem imela v svojem izobraževalnem procesu vsaj eno luknjo. Posebno priznanje v tem govoru so si zaslužili Judje, kar je bila druga velika luknja v mojem izobraževalnem procesu, saj o njih v Prekmurju ne vem nič in se tega nikoli nisem učila. Poleg zgodovinskega orisa in političnih ocen se je premierju utrl tudi omembe vreden stavek: »Kolikor pelje pot iz te pokrajine,



pelje tudi nazaj ...» in na koncu požel bučen aplavz res veličastne množice.

Scenarij je nato zaživel najprej z zvonovi, zaradi katerih je zaigralo srce marsikateremu Slovencu, najbolj pa verjetno kardinalu Rode-tu. Vkorakanje vojakov, častni streli pa igrani prizor objave razglasa o priključitvi Prekmurja Jugoslaviji. Ampak vse to sem si morala domišljati, kajti skozi proslavo ni bilo nobenega vodnika – nobenih podnapisov, ki bi mi povedali, kdo nastopa in o čem govori. Na koncu sem prebrala televizijsko ekipo in režiserja Iztoka Torija in mislim, da je to nacionalkina napaka. Oprostite, razen Kreslina in Regine, drugih pevcev in nastopajočih v naši hiši pač nismo poznali, in če nam je TVS njihova imena ponudila na koncu proslave v svoji »špi-ci«, si s tem nismo mogli kaj dosti pomagati. Te pomanjkljivosti, ki jo nacionalka tako rada zagreši, nisem opazila prvič. Ne vem, zakaj ne bi zmogli, ko se nastopajoči pojavi na sceni, za nekaj sekund napisati, kdo je in kaj recitira.

To je bilo pravzaprav edino, kar mi je ves čas povzročalo slabo voljo. Scenarij celotne prireditve, ki ga je »zakrivil« nihče drug kot slavni Feri Lainšček, je bil namreč odličen tako kot celotna prireditev, ki je izzvenela v paradi prekmurske pesmi, jezika in izvrstnega folklornega plesa. 

## HOROSKOP



Oven  
21.3.-20.4.

S svetlobno hitrostjo se približuje dan, ko boste morali nekaj pokazati, vam pa se zdi, kot da bi zamrznili. Potrudite se ostati nad vodo in ne delajte neumnosti. Nič ni tako pomembno kot to, da se znate pogovoriti z najbližjimi.



Bik  
21.4.-21.5.

Zvestoba vam pomeni največ in čudovito je, da imate prijatelje, ki so zvesti kot labradorci. Piknik, ki ga bodo priridili v bližnji prihodnosti, vam bo ogrel srce – počutili se boste nadvse čudovito. Imeli boste zabavo.



Dvojčka  
22.5.-21.6.

Če vidite na mizi čokoladno torto, poskusite iti mimo, ne da bi se je dotaknili. Kmalu boste ugotovili, da sploh niste lačni. Srečanje z določeno osebo bo za vas pomenilo pravcato poživitev, saj ste potrebovali prav takšen pogovor.



Rak  
22.6.-21.7.

Imate čudovite ideje in čas je, da jih predstavite javnosti. Če ne bodo vsi navdušeni, ne skrbite, saj je vedno tako. Obnovite stike s starimi prijatelji in se ne obremenjujte z zamerami. Petek in sobota bosta živahna in vesela.



Lev  
22.7.-21.8.

Nekdo, ki je zelo ponosen na svoje dosežke, vam bo šel na živce. Ne skrbite, ne bo vam stopil na prste in zaradi tega človeka vam ne bo nič slabše. Konec tedna vas bo presenetil obisk, ki ga niste pričakovali.



Devica  
22.8.-21.9.

Razmišljali boste o potovanjih in različnih drugih aktivnostih, kar se bo malce poznalo pri delu v službi. Ker vas bodo opozorili, boste precej slabe volje. Kljub temu boste imeli uspešen delovni teden.



Tehtnica  
22.9.-22.10.

Takšni ste kakor roža, preden zacveti. Poskrbite le za to, da vas kdo ne izruje iz zemlje – ostanite raje na trdnih tleh. Od ponedeljka do srede bodo za vas najbolj ustvarjalni dnevi, saj boste zelo veliko naredili in pridobili.



Škorpion  
23.10.-21.11.

Nasprotovanje utegne biti celo zelo dobra motivacija in spodbuda za nadaljnje delo. Prav tako se bo zgodilo v vašem primeru. Potrudite se, da se ne boste preveč vznemirjali in se po nepotrebnem spuščali v brezplodne debate.



Strelec  
22.11.-20.12.

Od tam, kjer stojite, vidite obe sliki skupaj, tako da vas zdaj ne more nihče preprečevati v nekaj, kar ni resnično. Bodite ponosni na vse, kar ste naredili s svojimi rokami, konec tedna se posvetite komu, ki vas je vreden.



Kozorog  
21.12.-19.1.

Ponedeljek in torek bosta prav razburljivo, saj bo okoli vas zelo veliko dogajanja, zabave, mladine pa tudi otrok. Konec koncev boste celo utrujeni, vendar boste vedeli, da edino razumevanje stvari, kakršne so, nekaj šteje.



Vodnar  
20.1.-18.2.

Med platnicami zelo stare knjige boste odkrili nekaj zelo pomembnega za svoje življenje. Presenečeni boste nad sporočilom iz preteklosti. Poklical vas bo starejši sorodnik in vam sporočil veliko zanimivih novic.



Ribi  
19.2.-20.3.

Vse, kar imate v hladilniku, boste morali čim prej porabiti, če nočete zavreči. Premagajte žalost, saj vam ne bo nič koristila. Če vas kdo nadleguje, ga preprosto ignorirajte – kmalu bo nehal in imeli boste mir.

**Da ne bi bil moteni:**  
(tako in drugače)





**ENOTNI V ZMAGI**  
OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja  
(april 1990–maj 1992)

**Rojstni list slovenske države**

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

**Cena: 12.800 SIT (53,41 €)**  
**Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)**  
**Možnost nakupa na tri obroke**

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,  
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

Več o knjigi na spletnem naslovu: [www.samorog.com](http://www.samorog.com)

|                                          |                                                |                                                |                            |                        |                                        |                                            |                                             |                |                               |                                       |                |                                 |
|------------------------------------------|------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------------|------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------|---------------------------------------------|----------------|-------------------------------|---------------------------------------|----------------|---------------------------------|
| DEMOKRACIJA                              | SESTAVIL:<br>MIRAN ERCEG                       | GESLO                                          | RUSKI<br>SAHIST<br>VASILIJ | POTEPANJE              | ŠVEDSKI<br>ZGODOVINAR<br>OSCAR         | SLOVENSKO-<br>HRVAŠKI<br>TENORIST<br>ŽUNEC | DEMOKRACIJA                                 |                |                               |                                       |                |                                 |
|                                          | SLOVENSKI<br>LITERARNI<br>ZGODOVINAR<br>ALFONZ |                                                |                            |                        |                                        |                                            | KEMIJSKI<br>ZNAK ZA<br>NATRIJ               |                |                               |                                       |                |                                 |
|                                          | REKA V<br>SIBIRIJI                             |                                                |                            |                        |                                        |                                            |                                             |                |                               |                                       |                |                                 |
|                                          | DEBELEJŠI<br>SPODNJI<br>DEL SNOPA              |                                                |                            |                        |                                        |                                            |                                             |                |                               |                                       |                |                                 |
| JUDOVSKA<br>LOCINA                       |                                                |                                                |                            |                        |                                        |                                            | ALFI<br>NIPIC                               |                |                               |                                       |                |                                 |
| NEZNANI<br>LETECI<br>PREDMET             |                                                |                                                |                            |                        | SEVERO-<br>VZHOD                       | KDOR<br>PREPARIRA<br>ORGANIZME             | NESPAMETNA<br>ZENSKA                        |                |                               |                                       |                |                                 |
| DEMOKRACIJA                              | MINERAL,<br>DRAG KAMEN                         | PRIJAVA<br>ZA MERJENJE<br>VLAŽNOSTI<br>V ZRAKU | PRIKAZANJE<br>KOT<br>LEPŠE | RUSKO<br>ŽENSKO<br>IME | GRUZIJSKI<br>REŽISER<br>JOSE-<br>LIANI | ROBERT<br>OWEN                             | REKA NA<br>HRVAŠKEM,<br>PRITOK<br>LONJE     | JANEZ<br>OVSEC |                               | TURISTIČNO<br>MESTO<br>V BELGIJI      |                |                                 |
| NAREDITEV,<br>DA KDO KAJ<br>DOJAME       |                                                |                                                |                            |                        |                                        |                                            |                                             |                |                               | KONOP                                 |                |                                 |
| STROKOVNIAK<br>ZA<br>POLITOLOGIJU        |                                                |                                                |                            |                        |                                        |                                            |                                             |                | DELAVEC,<br>KI UREJA<br>CESTE | DEMOKRACIJA                           | EDO<br>ŠLAJMER | GERMANSKO<br>PLEME              |
| ČESKO<br>ŽENSKO<br>IME                   |                                                |                                                |                            |                        |                                        | LIČINKA<br>HROŠČA                          |                                             |                |                               | AVSTRIJSKA<br>POROČEVALNA<br>AGENCIJA |                |                                 |
| SLOVENSKI<br>SKLADATELJ<br>PETER         |                                                |                                                |                            |                        |                                        | NASELJE POD<br>SLIVNO                      |                                             |                |                               | ZNAK ZA<br>LANTAN                     |                | PISNO<br>POTRDILO,<br>ALI IZVID |
|                                          |                                                |                                                |                            |                        |                                        | POKRIVALO<br>VLADARJEV                     |                                             |                |                               | TINE<br>OREL                          |                |                                 |
| DEMOKRACIJA                              | MOŠE<br>ŠAMIR                                  |                                                |                            | GLAS,<br>ZVOK          | KONRAD<br>ADENAUER                     |                                            | PERZIJSKA<br>KRALJICA                       |                |                               |                                       |                |                                 |
|                                          | REKA V<br>ŠPANJI                               |                                                |                            |                        | POKRAJINA<br>ELIDA                     |                                            | ANTON<br>INGOLIČ                            |                |                               |                                       |                |                                 |
| GLEDALIŠČE                               |                                                |                                                |                            |                        |                                        | SAMODEJNI<br>ROBOT                         |                                             |                |                               |                                       |                |                                 |
|                                          |                                                |                                                |                            |                        |                                        | ENOTA ZA<br>POSPESEK                       |                                             |                |                               |                                       |                |                                 |
| VEDA O<br>KULTURI<br>ETNIČNIH<br>SKUPIN  |                                                |                                                |                            |                        |                                        |                                            |                                             |                |                               | GR. BOGINJA<br>NESREČE                |                |                                 |
|                                          |                                                |                                                |                            |                        |                                        |                                            |                                             |                |                               | ADAM<br>BOHORČ                        |                |                                 |
| PLAČILO<br>ZA OSKRBO<br>TUJEGA<br>OTROKA |                                                |                                                |                            |                        |                                        |                                            | PRIJATELJSKO<br>KOSILO V<br>STARI<br>GRČIJI |                |                               |                                       |                |                                 |
| ŠVEDSKI<br>ZIMSKO<br>ŠPORTNI<br>CENTER   |                                                |                                                |                            | IGRALEC<br>MINEO       |                                        |                                            | IZRASTEK NA<br>GLAVI                        | DEMOKRACIJA    | KRČMAR,<br>GOSTILNICA         |                                       |                |                                 |

## Rešitev prejšnje križanke

GOLAŽ, OTOMAN, RAPORT,  
EKAR, NAREZA, JR, TRN,  
OSMEŠENJE, IKT, ZVONE  
DRAGAN, LO, DERA, OA,  
RAISON, TARO, VLASTA,  
PALETO, UDE, LSD,  
OGI, IBERI, KITA, LOS,  
NORIŠNICA, ORTLER,  
OČEVINA, GA, IKA, EDINEC

## Nagrajenci 32. številke

- 1. nagrada:** HILDEGARDA IVANA AMON,  
Nova Cerkev 41/a, 3203 Nova Cerkev
- 2. nagrada:** MARIJA VELIKONJA,  
Kajuhova 13, 4260 Bled
- 3. nagrada:** ROŽA KAPLAN,  
Breg 20, 1000 Ljubljana

Dobitnikom čestitamo in jih hkrati prosimo,  
da nam pošljejo svojo davčno številko.

## Nagrade

- 1. nagrada:** bon v vrednosti 7.000,00 tolarjev za nakup  
knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 2. nagrada:** bon v vrednosti 5.000,00 tolarjev za nakup  
knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog
- 3. nagrada:** bon v vrednosti 3.000,00 tolarjev za nakup  
knjige Nove revije iz knjižnega kluba Samorog

Nagradno križanko izrežite  
in najpozneje do 31. 8. 2006  
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,  
1001 Ljubljana,  
s pripisom "Nagradna križanka".



## VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- **21.8.1698** se je rodil Giuseppe Guarneri, sloviti izdelovalec violin.
- **21.8.1780** se je v Repnjah rodil slovenski jezikoslovec Jernej Kopitar.
- **21.8.1904** se je rodil ameriški džrzoovski pianist in skladatelj William Count Basie.
- **21.8.1968** so na Češkoslovaško vkorakale vojaške enote petih držav Varšavskega pakta.
- **22.8.1862** se je rodil francoski skladatelj Claude Debussy. Rekel je: »Raje imam živati kot ljudi, posebej pa ženske. To je zato, ker živati ne znajo govoriti.«
- **23.8.476** je germanski vojskovodja Odoaker odstavil zadnjega rimskega cesarja Romula Avgusta. Zgodovinarji štejejo ta datum za dan, ko je bilo konec antike.
- **23.8.1926** je v starosti 31 let umrl Rudolf Valentino, največji filmski ljubimec, kar jih je bilo v Hollywoodu. Kasnejša pričevanja so govorila, da je bil homoseksualec.
- **23.8.1991** so ustanovili specialno enoto republiškega sekretariata za notranje zadeve. Namenjena je bila protiterorističnemu delovanju, prijettju nevarnih kriminalcev, varovanju nekaterih oseb in objektov ...
- **24.8.1898** se je v Trstu rodil slovenski slikar Avgust Černigoj.
- **25.8.1825** je bila razglašena republika Urugvaj.
- **25.8.1830** je v Belgiji izbruhnila vstaja proti Holandiji.
- **26.8.1740** se je rodil Jospeh-Michel Montgolfier, ki je skupaj z bratom Jacques-Etienneom izumil balon na vroči zrak. To je bilo prvo uspešno zračno plovilo.
- **26.8.1743** se je rodil eden od pionirjev moderne kemije francoski kemik Antoine Lavoisier. Dokazal je, da je zrak zmes kisika in dušika, ugotovil je vlogo kisika pri gorenju ...
- **26.8.1778** so »štirje srčni možje« osvojili Triglav. To so bili rudarja Luka Korošec iz Gorjuš in Matevž Kos iz Jereke, lovec Štefan Rožič in ranocelnik Lovrenc Willomitzer.
- **26.8.1789** je francoska skupščina sprejela Deklaracijo o človekovih in državljskih pravicah. Z njo so svobodo, enakost in lastništvo razglasili za neodtujljive pravice človeka.
- **26.8.1991** je Ukrajina razglasila neodvisnost.
- **27.8.1770** se je rodil nemški filozof Wilhelm Friedrich Hegel. Rekel je: »Povem vam, da me je od množice učencev razumel samo eden, in še ta napačno.«
- **27.8.1991** je Evropska skupnost na sestanku zunanjih ministrov sprejela Deklaracijo o Jugoslaviji. Ta dokument je pozival k premirju, zahteval razorožitev vseh paravojaških enot, obtoževal JLA zaradi aktivnega podpiranja srbske strani v spopadih in pozival Srbijo, naj ne ovira razširitve pristojnosti opazovalne misije Evropske skupnosti na Hrvaško.

## POGLED NAZAJ (OD 21. 8. DO 28. 8.)

## Avgusta Danilova

V Ljubljani se je **24. avgusta 1869** rodila slovenska igralka, režiserka in pedagoginja Avgusta Danilova. S prekinitivami je sodelovala v slovenskem gledališkem snovanju šest desetletij. Prvič je nastopila leta 1884 kot Gustika Gostič. Po po-

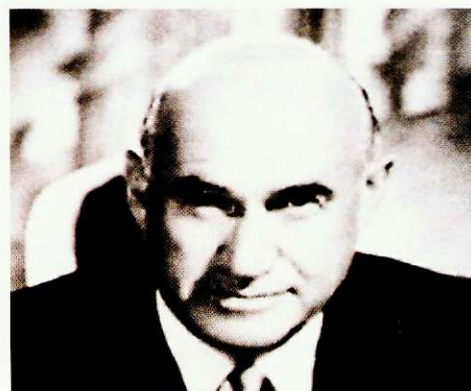


roki z režiserjem, igralcem in publicistom Antonom Danilom je prevzela njegovo umetniško ime. V ljubljanskem gledališču je bila angažirana leta 1886 in v njem s presledki delovala vse do svoje zadnje vloge v sezoni 1950/51. Sprva sentimentalka in mladostna naivka se je razvila v vsestransko karakterno igralko s široko paleto vlog. Nastopala je tudi v opereti, operi in leta 1912 celo v prvem slovenskem baletu.

Zaradi protesta je nekajkrat zapustila Slovenijo. Prvič se je umaknila v Trst, ko so v Ljubljani angažirali več čeških igralcev. Skupaj z Verovškom je odšla v tržaško gledališče, kjer je delala kot igralka, režiserka in umetniška voditeljica. Drugič je iz Ljubljane odšla v ZDA, ker ni bila zadovoljna z navzočnostjo ruskih igralcev. Štiri leta je gledališko delovala med slovenskimi izseljenci.

## Samuel Goldwyn

Soustanovitelj družbe Metro-Goldwyn-Mayer Samuel Goldwyn, ki se je rodil **22. avgusta**



**1884**, je imel navade, ki so se zadržale tudi v sodobnem svetu.

Nekoč je dejal, da bo svojemu tajniku pokazal, kako se izbirajo novi uslužbenci. Trem kandidatom je postavil preprosto vprašanje, koliko je 2 + 2. Prvi je odgovoril, da je 4, drugi 6 in tretji 39. Ko je tajnika vprašal, katerega misli, da je izbral, je tajnik norčavo odgovoril, da tistega, ki je odgovoril 39. Goldwyn se je zasmel in dejal, da je izbral tistega, ki je menil, da je 2+2 = 6. Presenečenega tajnika, ki je v resnici mislil, da bo izbral edinega s pravilnim odgovorom, je zanimalo, zakaj se je tako odločil. Goldwyn mu je na kratko pojasnil: »Zato, ker je nečak moje žene.«

## Nemci za Slovenijo

Ob osamosvajanju Slovenije smo imeli veliko zaslombo v Nemčiji. **27. avgusta 1991** je nemški zunanji minister Hans-Dietrich Genscher poklical na pogovor jugoslovanskega veleposlanika v Bonnu Borisa Frleca in ga obvestil o stališčih, ki jih bo predstavil v nemškem parlamentu.

Genscher je bil najglasnejši zagovornik stališča, da je treba čim prej pripraviti konferenco o Jugoslaviji. Na srečanju zunanjih ministrov



Evropske skupnosti je zagovarjal stališče, ki za mednarodno diplomacijo ni bilo več sporno, da so namreč notranje meje v Jugoslaviji nespremenljive, treba pa je poskrbeti za varstvo manjšin, ki bi ostale zunaj matične države. Ta namig je najbolj veljal za Hrvaško. Tudi diplomacije drugih evropskih držav so bile čedalje bolj prepričane, da je temeljni problem poglobljajoče se krize v Jugoslaviji srbski poskus, da bi z vsemi sredstvi ustvarili veliko Srbijo. Toda v nasprotju z drugimi diplomati, ki niso dajali javnih in jasnih izjav, kako naj bi ustavili vojaške konflikte, je Genscher to glasno povedal.

Genscherjeve besede, da je jugoslovanski vozel mogoče rešiti tudi s priznanjem držav, ki si to želijo, so bile mišljene predvsem kot grožnja srbskim agresorjem. Opozoril je JLA, ki se je v vojaških spopadih že odkrito postavila na srbsko stran, da je z vsakim strelom iz njenega orožja bliže ura priznanja neodvisnosti novih držav.



**Spoštovani bralci,**

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.



št. 32/5

**Slovensko donkijhotstvo (1)**

V Demokraciji z dne 10. avgusta letos je na 5. strani objavljena Iskrica o slovenskem donkijhotstvu, ki pravi tole: »Koalicija za Volovjo reber si še naprej prizadeva proti postavitvi vetrnih elektrarn na Primorskem, podobno ravna tudi Društvo za opazovanje in preučevanje ptic. Predlagamo, da se obe organizaciji združita in se poimenujeta po bistroumnem plemiču Don Kihotu iz Manče, ki se je rad bojeval z mlini na veter.«

Kot prepričana nasprotnica graditve vetrnic na tej lokaciji, poudarjam na tej lokaciji, pripominjam, da je španski pisatelj Miguel Cervantes de Saavedra v 16. stoletju napisal roman »Veleumni plemič Don Kihot iz Manče« kot satiro na tedanje obnašanje gosposkih plemičev. Tako ima avtor iskrice, ki ni podpisan (oz. uredništvo, ki tako »iskrico« objavi), v osnovi prav, saj sta se Koalicija za Volovjo reber in omenjeno strokovno društvo res znašlo v vlogi Don Kihota, ki se bojuje proti jari, politično povzpetniški in okoljevarstveno ignorantski gospodi, ki bi za svoje finančne interese prodala vse, tudi enkratno in neokrnjeno kraško pokrajino. A če podobnost obstaja, potem prav gotovo tudi velja, da kakor so izginili gosposki plemiči srednjega veka, tako bo izginila tudi naša vzvišena, naravovarstveno ignorantska gospoda. Ostala bo le še satirično-ko-

mična pripoved o tem, kako se je to zgodilo, za kar bosta združena poskrbela Koalicija za Volovjo reber in Društvo za opazovanje in preučevanje ptic.

*Alenka Bizjak, Ljubljana*



št. 32/64

**Jugoslovanski komunisti in zloglasni Stalin (1)**

Spoštovani gospod Krošel! Prebral sem vaš dopis, vendar bi vzelo preveč prostora, če bi ga komentiral podrobneje in v celoti. Kot človek, ki je ves čas vojne živel v okupirani Ljubljani (razen 6 mesecev v italijanski internaciji), naj vam tu napišem le nekaj pripomb in vprašanj.

Ni res, da so 27. 4. 1941 v Rožni dolini v Ljubljani ustanovili Osvobodilno fronto (OF), kakor piše celo na spomeniku, temveč so takrat ustanovili Protiimperialistično fronto (PIF). Od takrat pa vse do nemškega napada na ZSSR 22. 6. 1941 je naše komuniste bolj malo brigalo, da je bila Jugoslavija okupirana. Na prvomajski paradi leta 1941 v zasavskem revirju so komunisti celo korakali skupaj s člani NSDAP, vsak s svojimi zastavami. Očividci so mi povedali o enakem sodelovanju še na takratni prvomajski paradi v Mariboru. Vi pa pišete: »V začetku maja 1941 je Stane Kovač, predstavnik krščanskih socialistov v Mariboru, združil krščanske socialiste s komunisti; skupaj so se odločili za upor – takrat je še veljal pakt Stalin-Hitler«. Je šlo pri tistih paradah le za slabo koordinacijo ali za kolaboracijo? In zakaj niso že kar 27. aprila ustanovili OF namesto PIF? Na drugo vprašanje mi še nihče od zagovornikov prejšnjega režima ni dal jasnega odgovora.

V Franciji, ki so jo Nemci zasedli že junija 1940, se komunisti sprva niso hoteli pridružiti odporniškemu gibanju, ki so ga tam ustanovili že v prvem mesecu okupacije. Tudi tam so počaka-



li do 22. 6. 1941. Potem pa so si hoteli odpor kar najhitreje podrediti in to jim je skoraj popolnoma uspelo. Vendar glavni osvoboditelji Francije niso bili komunisti, temveč zavezniška vojska, v kateri so v veliki meri sodelovale tudi francoske čete pod vodstvom generala de Gaulle. (O tem se lahko podrobneje poučite, če preberete članek »Francozi in kolaboracija« v reviji »Ampak«, št. 8–9, 2003, še več pa boste našli v knjigi »The Complete War Memoires of Charles de Gaulle, ISBN 0-7867-0546-9.)

Do resolucije informbiroja (28. 6. 1948) so v vseh naših uradih in šolah poleg Titovih slik visele slike »zloglasnega« Stalina. Te slike so kar čez noč izginile šele šest mesecev kasneje, ko so naši komunisti končno spoznali, da ni več poti nazaj v sovjetski komunistični raj. Takrat so tudi KINO MOSKVA v Ljubljani preimenovali v KINO KOMUNA. V tistem času sem bral v časopisu, da »ta in ta« preklicuje ime svoje hčerke; prej ji je bilo ime Stalinka, poslej Jožica. (*Nomen est omen.*) Zakaj so pri nas tako malikovali Stalina, da so zapirali ljudi, ki so povedali kak vic čez »zloglasnega« kremelskega vladarja?

V svojem dopisu omenjate, da je bilo krščanskih socialistov veliko več kot komunistov. Zakaj potem katoliška in sokolska skupina, ki sta skupaj s komunisti podpisali Dolomitsko izjavo (1. 3. 1943), nista mogli kakor koli pomembno sodelovati v povojni vladi, kjer so vedrili in oblačili edino in samo komunisti?

Zakaj so celo tiste državljane, ki so sodelovali v partizanskem boju in verjeli obljubam o demokratični vladi po vojni, obsojali na težke zaporne kazni ali na smrt? To se je zgodilo npr. tudi v tako imenovanem Nago-detovem procesu 12. 8. 1947. Še veliko vprašanj bi lahko napisal,

vendar menim, da sem jih že zadostil. Zdi se mi, da ima g. Krošel preveč idealistične poglede na prejšnji sistem, ki je v prvih letih po vojni lahko kogar koli brez sodbe poslal na »družbeno koristno delo«, kjer so bile skoraj takšne razmere kot v nemških koncentracijskih taboriščih.

Gospod Krošel, pričakujem vaše jasne odgovore na postavljena vprašanja, ki so v tesni zvezi z vašim dopisom. Vendar brez vprašanj, ker ne želim sodelovati v kaki razširjeni razpravi, ki bi se vlekla kot jara kača.

*Dr. Peter Starič, Ljubljana*



št. 32/64

**Jugoslovanski komunisti in zloglasni Stalin (2)**

Prispevku gospoda Janeza Krošla je na prvi pogled težko očitati nepravilnosti. Marsikateri bralec Demokracije pa bo po mojem mnenju na njegov članek imel kar nekaj pripomb.

Zgodovinski prispevek, ki ni objektivni, dosleden in natančen, ne more prispevati kaj bistvenega k razjasnitvi naše še ne pojasnjene preteklosti. Nekatere trditve v Krošlovem prispevku so pomankljive, zato so zavajajoče in neverodostojne. Pa pojdemo po vrsti.

Trditev, da jugoslovanski komunisti niso bili nikoli podrejeni Stalinu, je mogoče ovreči ali vsaj problematizirati. Naša partija se je močno naslonila na SZ, ki je že pred vojno izobraževala politične kadre in jih tako pripravljala na revolucijo. Stalin je bil naš veliki vodja (za nekatere celo pomemb-



► nejši od Tita) pa tudi veliki brat, učitelj in vzornik. Kardelj je resno pričakoval, da bo Jugoslavija prej ali slej postala 17. republika Sovjetske zveze. Jugoslovanski komunisti so torej bili dobesedno usodno podrejeni Sovjetski zvezi oziroma Stalinu.

V omenjenem besedilu je mogoče zaznati prizadevanje za povečevanje Tita kot zmagovalca. To naj bi mu priznali tudi zahodni zavezniki. Če bi se g. Krošel potrudil in poiskal ustrezno literaturo, bi lahko ugotovil, da je Churchill po vojni močno obžaloval, da se je pustil prelisičiti Titu.

G. Krošlu se je zapisalo, da so se slovenski komunisti ves čas pakta med Stalinom in Hitlerjem pripravljali na drugo svetovno vojno ter upor proti fašizmu in nacizmu. Trditev je zavajajoča, saj je danes znano, da je slovenska partija morala biti takrat zadržana in lojalna do Nemčije. Še več, za prvomajski praznik leta 1941 so se v Trbovljah naši komunisti vključili v sprevod in s ponosom nosili nemške zastave.

Višek zavajanja je trditev, da je bila na poziv KP v prvem mesecu vojne ustanovljena OF. O znamenitem 27. aprilu 1941 želim poudariti naslednje: gre za tri evidentne komunistične laži; 1. ustanovljena je bila PIF in ne OF; 2. datum ustanovitve je izmišljen (Kidrič: "Bil je deževen dan, enkrat 26. ali 27. aprila."); 3. na plakatu ob tretji obletnici ustanovitve OF je narisana partizan, kako z orožjem v roki varuje kmete pri delu na polju. No, danes poznamo resnico – kmečko prebivalstvo so pred nasilnimi partizani varovali vaški stražarji.

88,3 & 105,1 MHz

**ALPSKI VAL**

**Radio Alpski val**

**www.alpskival.net**

**† 05 38 11 886**

**f 05 38 11 674**

**RADIO**

96,4 MHz

*Ta pravi!*

**Slovenske gorice**

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22

ELEKTRONSKA POŠTA: [radio@radio-rsg.si](mailto:radio@radio-rsg.si), INTERNET STRAN: [www.radio-rsg.si](http://www.radio-rsg.si)

**RADIO DMEV**

97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz

UKV, STEREO, RDS

Ko g. Krošel omenja kolaboracijo in konvencijo iz leta 1907, pri tem pozablja, da sta v njej tudi člana, ki govorita o vrstah kolaboracij in o mogoči prisegi okupatorju. Številne (prostovoljne!) kolaboracije med partizani in Italijani ter Nemci seveda ne omenja.

Tudi med pisanjem o škofu Rožmanu ni zmožal o njem napisati nič pozitivnega, da je na primer večkrat posredoval pri Italijanih za izpustitev komunistov, med njimi tudi za organizacijskega sekretarja KPS Toneta Tomšiča.

Razvitje italijanske zastave na ljubljanskem gradu je po Krošlovem mnenju izdajstvo, zamenjava slovenske zastave s sovjetsko na vrhu ljubljanske univerze pa po njegovo verjetno ne.

G. Krošel kar nekajkrat omenja, da je nacizem zlo, ki ogroža svet. Niti z besedo pa ne omeni komunizma, ki je celotnemu svetu prinesel veliko več zla kot nacizem.

Na koncu prispevka je zapisal: "Levica je v okupiranih deželah bolj domoljubna kot desnica ..." Če ima g. Krošel enoletne poboje civilistov na začetku vojne in množične poboje ujetnikov in civilistov po končani vojni za domoljubna dejanja, potem je skrajno nenavaden domoljub. Za besedilom, ki povečuje in olepšuje

le eno stran, druge pa ne omenja ali jo črni in obrekuje, običajno stoji pisec s plašnicami, ki ne vidi ne levo ne desno, ampak samo strogo zaukazano smer naprej.

Na koncu želim poudariti: če je sam prvi sekretar KP SZ Nikita Hruščov 24. februarja 1956 uradno priznal, da je režim, ki se je leta 1917 polastil oblasti, zašel na zločinsko pot, potem bi lahko tudi g. Janez Krošel vsaj omenil kakšen greh slovenske partije. Z eno samo besedo. Zaradi zgodovinske etike in poštene drže pisca.

*Ive A. Stanič, Kočevska Reka*

#### Predsedniku US RS v razmislek

Spoštovani gospod predsednik Ustavnega sodišča RS dr. Janez Čebulj!

V daljšem časovnem presledku sem s pozornostjo prebral intervjuja z Vami v dnevniku Večer. Predvsem prvega, ko ste se skupaj s piščo (V. Č.) postavili v bran odločbe ustavnega sodišča o zadržanju sklepa ob odpravi protikorupcijske komisije. "Odločitev ustavnega sodišča je politična," je menil gospod Tanko – vidva pa po njem. Zakaj? To, da ste, gospod doktor, glasovali drugače kot drugi sodniki, je

neresno, predvsem pa ničesar ne spremeni. Ustavno sodišče v sedanjih sestavi sestavljajo tudi nekdanji člani totalitarnega režima, ki imajo svoja stopala še globoko v »prejšnjih« časih.

Ko pa načenjate primer Ribičič, naj spomnim – dr. Ciril Ribičič je bil izvoljen v državnem zboru (v prejšnjem sklicu) na predlog sedaj že nekdanjega predsednika države Slovenije Milana Kučana. Mitja Ribičič pa je klavec slovenskega naroda, ki ga niste postavili pred sodišče, da bi mu sodili kot vsem drugim zločincem nad nedolžnimi Slovenci med vojno in in po njej. Mitja Ribičič, danes skoraj 90-letni nekdanji rabelj, je pred parlamentarno preiskovalno komisijo izjavil: "... sem zasliševal, nisem pa pretepal ..." Veste, takrat bi ga morali zapreti in obsoditi po najkrajšem postopku.

In protikorupcijska komisija? Državni zbor je Kosovo komisijo zaradi neučinkovitosti, slabega dela, velikih stroškov nadomestil s komisijo v parlamentarni sestavi. Njene pristojnosti so enake, kako učinkovita bo, pa bomo videli. In zakaj ne Kos? Zato, ker je počenjal neumnosti, se med delovnim časom ukvarjal s pridobitno dejavnostjo, kar je nedopustno! Dobro plačani predsednik protikorupcijske komisije Drago Kos (pravnik po izobrazbi) je »ovadil« prometnega ministra Božiča, ker je opravil izpit za čolnarja kar v kabinetu in ne na morskih valovih v Piranskem zalivu (šlo naj bi za sum korupcije!). Drago Kos je tudi nogometni sodnik. Kot mož v črni deli pravico na prvoligaških nogometnih zelenicah, za kar prejema zajeten honorar!

**RADIO BREŽICE**

na 88,9 in 95,9 MHz



Počne torej tisto, kar drugim prepoveduje ... Nezdržljivost funkcije s pridobitno dejavnostjo. Zakaj ni ovadil »dobaviteljev« operacijskih miz? Kam je poniknilo ogromno denarja pri nabavi zdravil na ministrstvu za zdravje?

Ni ovadil zdaj že nekdanjega predsednika Milana Kučana, ki je »omogočil« in priskrbel zajezen znesek deviz hrvaškemu državljanu dr. Slavenu Letici. Zakaj nekdanjega predsednika ni bilo v državni zbor, da bi »pojasnil« svojo packarijo brez primere?

Nekdanji pravosodni minister Miha Kozinc je v svoji odvetniški pisarni zaposlil poslanko v »odhajanju« Irmo Pavlinič-Krebs. Po njegovi izjavi je delo opravljala leto dni zastoj! Plačo je prejela iz državnega proračuna.

Gospod Kos je lepo molčal – vsaj opozoril bi ga lahko – da ga na evropskem sodišču čaka »zagovor«!

Spoštovani gospod dr. Čebulj, se boste postavili v bran državi Sloveniji, ki jo napada nekdanji sodnik Matevž Krivic in jo blati v tujini v zvezi z »izbrisanimi« in grozi državnemu proračunu, sam pa kot ustavni sodnik ni ničesar storil? Ste opozorili kolega po stroki Marka Pavliho, ko je neumestno »rožljal z orožjem« v odmevih na TV Slovenija ob legitimnem ravnanju ministrstva za zunanje zadeve oziroma vlade ob dogajanjih v Piranskem zalivu?

Karel Nežmah, Velenje

## Vsi neodvisni

Najvišji predstavnik države je kritikom cinično dejal, da vse druge laže zamenjajo kot njega. Verjetno je želel poudariti, da je neodvisen in nedotakljiv. Ker je hiperaktiven tudi v tujini, bi lahko vlada razumela njegove potrebe po denarju in mu odobrila vrečo brez dna, saj moramo delovati dolgoročno. Ko bodo neokolonialisti in diktatorji pobrali naravna bogastva, bomo imeli vse možnosti, da pomagamo ustanoviti nove neodvisne države in s tem nadaljevali kontinuiteto iz druge polovice 20. stoletja.

Neodvisnost si je vzelo tudi sodstvo, ki je še vedno okuženo z dediščino prejšnjega režima.

Ustavno sodišče pa je vrh ledene gore, ki jo grozeče premikajo tokovi kontinuitete. Pravosodni minister je očitno še vedno ujetnik te »neodvisnosti«. Sodni svet ga je zavrnil, ko je predlagal nadzor nad sodnikom, še več, nekaj mesecev kasneje je dovolil, da je sporni sodnik postal predsednik sodišča. Upam pa, da v primeru Rogelj ne bo nasedel, čeprav se je formalno izločil pri imenovanju stečajnega upravitelja. Neodvisni so seveda tudi sodni izvedenci, ki so odličnega študenta in kasnejšega pravnika z državnim izpitom spoznali za neprištevnega, ko je državo ogoljufal za milijone. Delovanje starih sil je dokazano tudi v primerih Hvalica, Pikalo in Smolnikarjeva. Verbalni delikt je namreč ostanek diktature, pisatelji pa so verjetno kaznovani še za sodelovanje v razkrajanju prejšnjega režima. Ko pa sodniki primer gospodarskega kriminala le pripeljejo do konca, obsojenca reši neodvisni predsednik. Morda pa navadni državljani teh pozitivnih dejanj ne razumemo. Postavljamo se celo na stran ministra za javno upravo, ko poskuša urediti plačni sistem. Če bodo sodniki učinkovitejši, bodo državljani prikrajšani za pritožbe na evropsko sodišče, pa še preveč sodnikov in odvetnikov bo obremenilo zavod za zaposlovanje. Zato je bolje, da ohranimo neučinkovitost in razvijamo pozitivno energijo.

Tudi mediji kot četrta veja oblasti naj bi bili pluralni in neodvisni. A podobno kot sodstvo jih večina še vedno deluje s prilagojeno neodvisnostjo. Ko je bil objavljen spisek plač vplivne medijske hiše, se je le malokdo obregnil ob visoke prejemke in nelogična razmerja, ampak je bila preganjana pravica do obveščanja javnosti. Očitno so tudi kritiki novega zakona o RTVS dosegli svoje. Javna ustanova deluje po ustaljenih pravilih. Gostobesedni in glasni predstavniki opozicije imajo absolutno prednost pred sogovorniki iz vladne koalicije. Tudi to je pridobitev dvanajstletne vladavine, da TV-voditelji prepuščajo pobudo sedanji opoziciji. Ker po pol stoletja

# Možganski trust se vrača

Marija Vodišek

Kakšno olajšanje! Smo že mislili, da je slovenski »možganski sklad« izgubljen za prestolnico. Pa so »strokovnjaki« prestolnici vse odpuščali, celo upravičeno kritiko njihove bolesne samohvale. Skupaj z nekdanjim ministrom za razvoj Jožetom P. Damijanom so si premislili še trije člani nekdanjega vladnega strateškega sveta Igor Masten, Aleš Ahčan in Sašo Polanec, ki naj bi z ljubljanske EF odšli na koprsko fakulteto za menedžment, in se želijo vrniti v Ljubljano. Abotno zaletavo, pa čeprav se imajo za »genije«. Kaj je botrovalo njihovim novi odločitvi? Je Koper za njihove ambiciozne načrte premajhen? Ko so odpovedali svoje sodelovanje v vladnem strateškem svetu skupaj z ministrom za razvoj Damijanom in brez dvoma na njegovo prigovarjanje, je bila večina Slovencev presenečena, ker so se predstavljali kot vrhunski znanstveniki, brez katerih bi Slovenija kar propadla. Baje so si premislili zaradi razhajanja med obljubami koprskih fakultete in dejanskimi razmerami. S pravimi besedami – zaradi premalo »cvenka«. Kakšna je sploh njihova vrednost? Upamo lahko, da jih ne bodo nikoli več sprejeli v vladni strateški svet. Kdor enkrat izda, vedno izda! Ko so »odhajali«, niso skoparili s kritikami na račun vlade. Menim, da so delovali po nasvetih opozicije, predvsem LDS. Kdo jih ni spregledal? Da ne pozabim predsednika Slovenije Janeza Drnovška, ki ima idej na pretek kot nekoč genialni Edi Kardelj, ki mu je od obilice idej »crknila« krava. Drnovšek očita Rimskokatoliški cerkvi, da ne naredi dovolj za pravičnejši svet. Od kdaj pa tako dobro pozna Kristusov nauk, ki da se nenehno krši? Seveda se krši in kršimo ga pravzaprav vsi; če ga ne bi, bi bili vsi že na zemlji svetniki. Med drugim poziva RKC, naj potrka na vest oblastnikov in jim pove, da je njihovo početje bolj podobno Satanovemu kakor Kristusovemu nauku. Je mar pozabil, da je tudi on oblastnik in da je bil oblastnik že v komunističnem totalitarnem režimu Jugoslavije, in to celo na njenem vrhu, potem dolga leta predsednik vlade samostojne Slovenije, sedaj pa zaseda najvišjo funkcijo v državi? Naj Slovencem, tako vernim kot nevernim, vendar pove, koliko je dal n. pr. za Darfur iz svojega žepa, ne iz državnega! Dobrodelna cerkvena organizacija Karitas je »uradno« smela spet začeti delovati šele po osamosvojitvi. Zakaj ni že prej povzdignil svojega glasu kot predsednik predsedstva Jugoslavije? Karitas je vseskozi pomagala ubogim, pa še skrivati se je morala, medtem pa je slovenski Rdeči križ kradel iz tistega, kar je bilo namenjeno revežem, pa še do danes ni bil nihče zaradi tega kaznovan. Na papeža naj se obrne kar sam, prepričana sem, da ga bo rad poslušal; prav tako škofje, duhovniki in verniki, če bo enkrat razumno povedal, kam cilja s svojim Gibanjem za pravičnost in razvoj! Besede mičejo, zgledi vlečejo. Malo še o karakternem poslancu LDS Alešu Guliču, ki ga skrbi verska svoboda Slovencev in zunanja politika. Kadar ga vidim, se vedno spomnim pregovora iz časov naših mater in babic: Dolgi lasje, kratka pamet. Domnevam, da hoče Aleš Gulič dokazati nasprotno, vendar me ni prepričal.

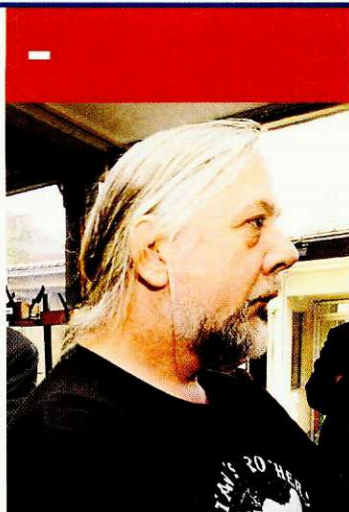
enoumja nismo propadli, je čas, da se v naslednjih letih vrnemo na preizkušeno pot. Neodvisni predsedniki, sodniki in novinarji bodo z izločitvijo pluralizma in konkurence zaživel v enotni pozitivni energiji za višje cilje. Mučna usklajevanja

v parlamentu bodo odpadla, le gospodarstvo naj ohrani mednarodno konkurenčnost. Potem pa se bomo prebudili in se vprašali, ali je trava še zelena. A kratkoročni interesi se očitno že kažejo v bližajočih se volitvah.

Ernest Pušnik, H, rušica



## Politični semafor



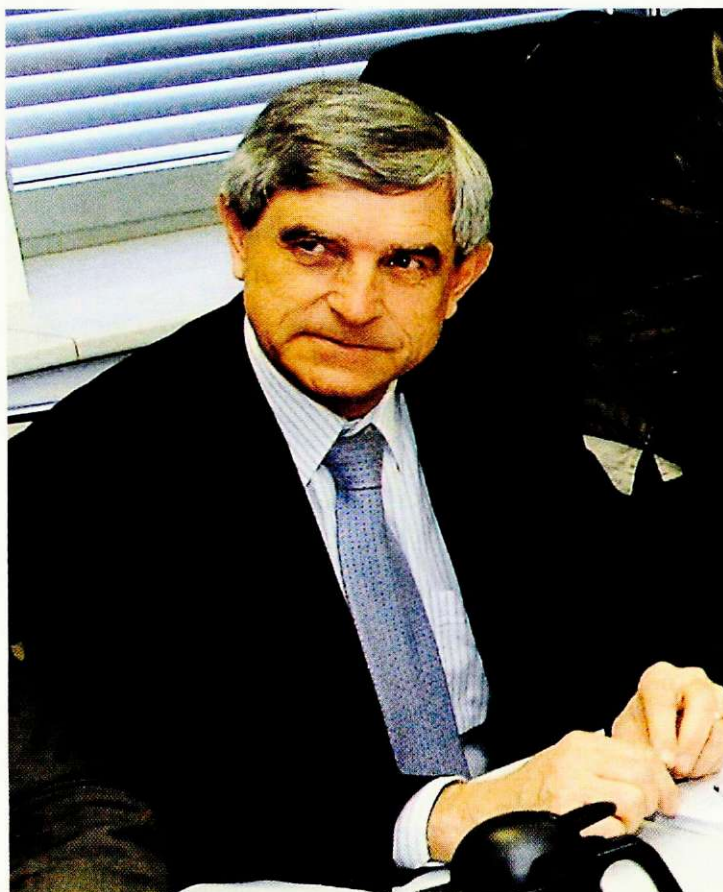
**Polpismen?** Poslanec LDS Aleš Gulič ima težave z branjem navadnih besedil. Pred nedavnim si je namreč na ministrstvu za zunanje zadeve ogledal depeše, ki jih je v zvezi z dvojezičnimi napisi v Avstriji pisal veleposlanik Ernest Petrič, vendar je, čeprav njegov vpogled ni bil časovno omejen, že čez nekaj dni zaprosil za novega. Ministrstvo mu ga ni odobrilo. Kam bi pa prišli, če bi lahko vsak polpismen poslanec neomejeno brskal po dokumentih zaupne narave.



**»Skritokameraš« v akciji** Matjaž Kek in njegova stranka AS sta uživala dopust, dokler nista pred kratkim zaslutila, da bi se dalo iz zgodbe s Tomom Križnarjem, ki sedi v sudanskem zaporu, pridobiti kakšno politično točko. Tako je Kek nedavno sklical tiskovno konferenco in na njej zainteresirane povabil k ustanovitvi odbora za izpustitev Križnarja. Lepa gesta, če ne bi imeli občutka, da Keka pri vsem skupaj bolj kot Križnarja zanima uveljavljanje svoje stranke.



**Prodoren kolumnist** Profesor moralne teologije dr. Ivan Štuhec v svojih kolumnah razkriva dvoličnost slovenskih levičarjev, predvsem ko gre za vprašanja, povezana s Cerkvijo. Tako je v eni svojih zadnjih kolumn razbil mit o tem, da teologi niso primerni za socialne delavce. Argumentirano je namreč dokazal, da diplomanti teološke fakultete niso nič manj primerni za to službo kot diplomanti pravne fakultete in da je razlika med njimi v resnici samo v predsodkih.



## Preverjen kader

Potem ko se v ljubljanski Liberalni demokraciji Slovenije, ki jo vodi Slavko Slak, dolgo časa niso mogli odločiti, ali bodo na volitvah kandidirali s svojim županskim kandidatom ali pa podprli katerega izmed že znanih kandidatov, so se zdaj vendarle odločili, da bodo v predvolilno tekmo vstopili s svojim kandidatom. Njihov adut bo Jožef Kunič, ki je v zadnjih letih aktivni član LDS. Je pisec in soavtor eldesove povolilne analize in nekaterih programskih dokumentov. Kunič, ki ga imajo mnogi za Kacinovega človeka, je širši javnosti znan kot nekdanji veleposlanik Slovenije v Iranu in Franciji in kot minister za obrambo v senčni vladi LDS. No, nekateri se ga spomnijo še iz časov nekdanje Jugoslavije, ko je menda kot nadvse zvest vojak takratnega komunističnega režima v zvezni vladi opravljal naloge namestnika republiškega sekretarja za finance. Pravijo, da je bil Kunič zagovornik socialističnega planskega go-

spodarstva in svojim podrejenim ni dopuščal odstopanj od uradne doktrine. Ni kaj, s takšnimi in drugimi »zajtrkovalci« v svojih vrstah LDS s preverjenim Kuničem ne želi ničesar prepustiti naključju, pa čeprav ima njen kandidat bolj malo možnosti za izvolitev. Po Slakovih besedah pa naj bi imel vse poteze antijankovića. A. K.





# NAROČILNICA

## NAROČILO (označite z x):

- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija**
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo**
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije**
- ☐ Albert Svetina: **Od osvobodilnega boja do banditizma**
- ☐ Janez Janša: **Okopi**
- ☐ Janez Janša: **Premiki**
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili**
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije**
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne**
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti**
- ☐ Vasja Klavora: **Predel 1809**
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske**
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja**
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo**
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja**
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo**
- ☐ Jože Dežman: **S pravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe**
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.**
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora**
- ☐ Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918**
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier**
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)**
- ☐ Vasja Klavora: **Koraki skozi meglo**
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli**
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor**
- ☐ Ive A. Stanič: **V objemu osvoboditeljev**
- ☐ Jože Zemljič: **Življenje je večna borba**

2.200,00 SIT / 9,18 EUR  
6.200,00 SIT / 25,87 EUR  
2.200,00 SIT / 9,18 EUR  
6.700,00 SIT / 27,95 EUR  
2.200,00 SIT / 9,18 EUR  
2.200,00 SIT / 9,18 EUR  
4.990,00 SIT / 20,82 EUR  
8.500,00 SIT / 35,46 EUR  
5.500,00 SIT / 22,95 EUR  
3.906,00 SIT / 16,29 EUR  
6.727,00 SIT / 28,07 EUR  
5.500,00 SIT / 22,95 EUR  
6.510,00 SIT / 27,16 EUR  
990,00 SIT / 4,13 EUR  
10.850,00 SIT / 45,27 EUR  
4.991,00 SIT / 20,82 EUR  
6.510,00 SIT / 27,16 EUR  
5.300,00 SIT / 22,11 EUR  
1.085,00 SIT / 4,52 EUR  
1.085,00 SIT / 4,52 EUR  
4.449,00 SIT / 18,56 EUR  
6.696,00 SIT / 27,94 EUR  
4.232,00 SIT / 17,65 EUR  
3.840,00 SIT / 16,02 EUR  
6.460,00 SIT / 26,95 EUR  
4.400,00 SIT / 18,36 EUR  
3.000,00 SIT / 12,51 EUR  
2.500,00 SIT / 10,43 EUR  
2.000,00 SIT / 8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite  
na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,  
1000 Ljubljana**  
**ali na faks 01 230 06 61.**

Poštino po veljavnem ceniku Pošte  
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.  
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Obvestilo potrošnikom:  
Informativne cene v evrih so preračunane  
iz tolarskih cen po centralnem paritetnem  
tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

## Ob naročilu

2 (dveh) knjig:  
darilo lonček "Demokracija"

3 (treh) knjig:  
darilo lonček + kapa "Demokracija"

4 (štiri) in več knjig:  
darilo lonček + kapa "Demokracija" +  
knjiga (po našem izboru)

## ☐ Naročam tednik Demokracija

število izvodov: \_\_\_\_\_

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno\*   ☐ 4 x letno (9% popust)   ☐ 2 x letno (10% popust)   ☐ 1 x letno (20% popust)

\* Če želite uveljaviti 8% mesečni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec,   ☐ invalid,   ☐ brezposeln,   ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): \_\_\_\_\_

Datum naročila: \_\_\_\_\_

Datum rojstva (samo fizične osebe): \_\_\_\_\_

Ulica: \_\_\_\_\_

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): \_\_\_\_\_

Kraj, poštna št.: \_\_\_\_\_

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): \_\_\_\_\_

Davčni zavezanec: ☐ NE   ☐ DA   ID za DDV: \_\_\_\_\_





**Neo**  
**WLAN**

## BREZZIČNO NA POTOVANJU.

Mobitel vam omogoča brezžičen dostop do interneta doma in v tujini.



Vse, kar potrebujete, je ali prenosnik ali dlančnik ali pametni telefon z omogočenim WLAN ali dodano WLAN kartico oziroma z omogočenim UMTS ali dodano UMTS podatkovno kartico. Tako lahko kjerkoli brezžično dostopate do interneta ali e-pošte.

**Na celotnem območju pokrivanja v Sloveniji** deluje GPRS prenos podatkov, v mestih in večjih krajih z okolico pa tudi Mobitel UMTS. Na vstopnih točkah je vsem Mobitelovim uporabnikom omogočena uporaba storitve NeoWLAN. Z vpisom svoje GSM/UMTS številke prejmete SMS geslo, ki vam omogoča prijavo v omrežje. Prijavite se lahko tudi s kreditno kartico ali z vrednostno kartico NeoWLAN, ki jo lahko kupite v katerikoli Mobitelovem centru

in na večini lokacij, kjer je omogočena uporaba omrežja NeoWLAN.

### Mobitel vam z WLAN gostovanjem omogoča varen brezžičen dostop tudi v tujini!

Naročniki Mobitel GSM/UMTS lahko gostujete v omrežjih tujih operaterjev na več tisoč lokacijah v 36 državah (seznam držav [www.neowlan.net/slo/wlangostovanje](http://www.neowlan.net/slo/wlangostovanje)). Pred odhodom pošljite SMS s ključno besedo **WLANGOSTOVANJE** na številko **1919** in prejeli boste povratno sporočilo SMS z geslom, ki ga lahko do 7 dni uporabljate izključno v tujini na katerikoli vstopni točki operaterja, s katerim ima Mobitel sklenjeno pogodbo o gostovanju. Uporabniki lahko geslo zahtevate tudi preko portala Planet ([www.planet.si](http://www.planet.si)) v sklopu »Sporočanje«.

### Gostovanje UMTS, GPRS ali GSM v 300 državah.

Za informacije o cenah storitev pošljite SMS na številko **1919**: kratico UMTS in ime DRŽAVE (primer: **UMTSNEMCIJA**) za videotelefonijo; kratico GPRS in ime DRŽAVE (primer: **GPRSHRVASKA**) za paketni prenos podatkov; SMS z imenom DRŽAVE (primer: **ITALIJA**) za cene klicev in SMS sporočil.

### Pomoč?

Na številki 031/041/051 700 700 lahko preverite, katere storitve vam tuji operaterji omogočajo. Več informacij najdete tudi na [www.neowlan.net](http://www.neowlan.net) in [www.mobitel.si](http://www.mobitel.si).